*

వాయ నమః

శ్రీమద్వేదవేదాంతాగమ

ప్రతిపాదితవీరశైవమతసిద్ధాంతస్థాపక

నందికేశ్వరావతార

మట్పనలపరబ్రహ్మానందపూజ్యపాదవిరచిత

లింగధారణచంద్రికా మ్.

...రామసిద్ధప్రతిష్ఠగురుత్వాదిమహిమాన్వితాపస్తంబసూత్ర

...త్రపవిత్రయజుశ్శాఖాధ్యాయస్య ప్రతిబుచ్చేశ్వరారాధ్య

గోత్రమృత్యుంజయారాధ్యపుత్రమల్లికార్జున...

లిఖితాన్వి.

—(*)—

శ్రీపతిపండిత

వంశసంభూతపండితాహ్వయ

శైవవిద్వత్సార్వభౌమస్యపుత్రేణ

మల్లికార్జునారాధ్యేన

సహోత్తరస్థాలితాన్ పరిష్కృత్య

శ్రీమదయ్యజు

శ్శాఖాపస్తంబసూత్ర

కౌశికసగోత్రపవిత్రానాదివీరశైవ

భక్తత్రయాంతరూభూతాయ ప్రతాప

రుద్రపృథివీశ్వరసంస్థానమంత్రిశేఖరశరభాంక

వంశసంభూతాయ – శ్రీమదత్తలూర్యస్వామపయస్సింధు

సుధాకరాయ, బుచ్చిరాజపౌత్రాయజోగిరాజపుత్రాయ

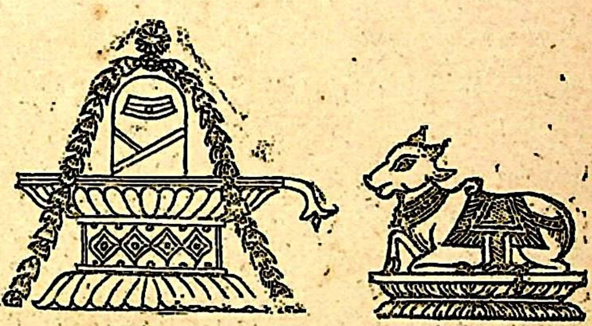
కోటిలింగాఖ్యమంత్రిణే ముద్రయితుమర్థసహాయపూర్వకం ప్రాయచ్ఛత్

స కోటిలింగమంత్రీ శేషార్థత్రయభారవహన్-

లింగధారణచంద్రికాం ముద్రయత్.

శ్రీశివాయగురవేనమః.

లింగధారణచంద్రికాప్రారంభః.

...గాదిసమస్త చక్రనిచయే యోహంసరూపశ్శివో నిత్యానంద గురుప్రసాద
...వాదిసంజ్ఞోభవత్ । ఆచారాదివిభేదతః పునరసౌ షడ్లింగ రూపోభవత్తస్మై
...ర్తయే గిరిసుతాభర్త్రే నమస్కుర్మహే ॥ మామకేదనూరాంభోజేశారభంపా
। విఘ్నాంధకారమార్తాండమండలం సతతం భజే ॥ కర్మబ్రహ్మవిచారశాస్త్ర
...తాస్ఫువాగ్వైభవం లింగాంగస్థలతత్త్వబోధకగిరా మాపాదసేవమ్ముఖం। విఘ్న
జేంద్రకుంభదళనే కంఠీరవాడంబరం విఘ్నధ్వాంతర విన్నమామిశిరసా మల్లేశ్వ
రయం ॥ వేదశాస్త్రాణ్యనాలోచ్య కేచిత్పండితమానినః । ధారణం శివలింగస్య
పరమర్శ తః । స్వయంవరేవరం దేహికరోమిభవదాజ్ఞయా । తేషాన్నిరాససి
ంగధారణచంద్రికాం॥ తేఖల్వేవమాహుః ॥ లింగధారణంతావన్నవైదికజన
ం। అవైదికత్వాత్ । వైదికత్వేహి వేదవేదాంతవాక్య ప్రతిపాద్యత్వన్నియా
తత్రతత్ర తస్యాశరం పశ్యామః । నవావేదమూలకస్మృత్యాదిగమ్యత్వం । మన్వా
...త్వావిపక వచనాదర్శనాత్। యదిమన్యసే మంగళ్యాదృచరితస్యైవానుమేయ
కత్వం । తదప్యాశామాత్రం । సకలశిష్టానాచరితత్వేన కతిచనజనాచారస్యవే
పకత్వాభావాత్ ॥ తథాచ ॥ నిఖిల ప్రమాణబహిర్భూతస్య లింగధారణస్యక
పరిగ్రాహ్యత్వమితితన్న॥ వేదశాస్త్రపురాణేషు కామికాద్యాగమేషుచ। లిం
మాఖ్యాతంవీరశైవస్యనిశ్చయాదితి । సిద్ధాంతోక్తేః అస్యార్థః । వేదోయజుర్వే
వేదపదంభారతస్యాప్యుపలక్షకంభారతస్యపంచమోవేదఇత్యభియుక్తోక్తేః । శా

ప్రంస్మృతయః । పురాణాని । స్కాన్దవాయులైంగాదీని । ఆగమాః కామి
కాః । తత్ర యజుర్వేదే తైత్తిరీయ శాఖాయాం జ్యోతిర్లింగానుసంధానరూపస
ధారణం ధీయతే । తత్ర । దహరం విపాపం పరవేశ్మభూతం యత్పుండరీకం
సంస్థం । తత్రాపి దహరం గగనం విశోకస్తస్మిన్ యదన్తస్తదుపాసితవ్యం । ఇత్యా
మహోపంకించిద్వస్తూపాస్యమిత్యుపాసనావిధాయతత్కిమిత్యాకాంక్షాయాం
వాదోస్వరః ప్రోక్తో వేదాంతే చ ప్రతిష్ఠితః । తస్య ప్రకృతిలీనస్య యః పరస్స
హేశ్వర ఇత్యనేన శివశ్శూలీ మహేశ్వర ఇతి కోశావగతరూఢ్యా నైకాంతిక మహేశ
రుద్ధవాక్యేన ఉపాస్యస్య సుబోధానాత్ । ఉపాసనాయాం గుణవిషయత్వేన తత్కి
త్యాకాంక్షాయాం । ఋతం సత్యం పరం బ్రహ్మ పురుషం కృష్ణపింగలం । ఊ
రూపాక్షం విశ్వరూపాయ వై నమో నమ ఇతి మన్త్రేణ పరశివసాధారణ గుణాః
సర్వస్యామేవోపనిషది । సహస్రశీర్షం దేవమిత్యనువాకే సహస్రశీర్ష
స్య నారాయణస్యాభిహితత్వేన తస్యైవ దహరోపాసనోపాస్యత్వం కిన్న స్యా
హృత్పుండరీకం విరజం విశుద్ధం విచింత్య మధ్యే విశదం విశోకం । అచింత్యమవ్యక్త
మనంతరూపం శివం ప్రశాంతమమృతం బ్రహ్మయోనిం ఇతి కైవల్యోపనిషద్వాక్యేన వాల్యా
హృదయస్య మధ్యే నిత్యే దేవం జాతవేదసం వరేణ్యమిత్యుపక్రమోపసంహారస్వా
గ్నశిరస్కైకాంతికాథర్వశిరోవచనేన అంగుష్ఠమాత్రః పురుషో జ్యోతిరివాధూమ
నో భూతభవ్యస్యేతి కఠవల్లీమంత్రేణ చ దహరాంగుష్ఠమాత్రం తు ఉమాకాంతం
ఇతి సదానందోపనిషద్వాక్యేన । అంగుష్ఠమాత్రః పురుషోంగుష్ఠం చ సమాశ్రి
తారణ్యవాక్యేన చ । భాగవతన్యాయేన తదేకవాక్యతాపన్నతయా బోధ్యం
దిదమస్మిన్ బ్రహ్మపురే దహరం పుండరీకం వేశ్మ దహరోస్మిన్నంతర ఆకాశః ।
దంతస్తదన్వేష్టవ్యం । తద్విజిజ్ఞాసితవ్యం । ఇతి ఛాందోగ్యవాక్యేన చ । శివ
పాసనోపాస్యత్వవిధానేనాత్ర దేవతాంతర విధానే నియతవిషయకత్వాత్ తైః
పాసనావిధిస్థలే । ఉపాస్యోపాసనోపాసకానాం త్రయాణామపి విధేయత్వే
కాకాంక్షాయాం నారాయణస్మహాజ్ఞేయమిత్యభిధాయ । పద్మకోశప్రతీకాశమి
డరీకప్రదర్శనేన । అపరిమాణోశిష్టస్యాపరిమితాధికరణ న్యాయేన సన్నిధి
యణం పనిత్యజ్యాః పరీక్షణాయోగాత్ । తస్యైవ దహరపుండరీక ప్రతియోగిత
యహృన్మేస్వస్యోపాస్యత్వాయోగాచ్చ । వదవేదాంతవిజ్ఞానసునిశ్చితార్థా
యోగాద్యతయః శుద్ధసత్వాః । ఇత్యేకదా [illegible]
యోగిత్వే [illegible] న్నస్యాదితి వాచ్యం [illegible]

...హితప్రయాజాయాః । దర్శపూర్ణమాసాంగత్వవన్నారాయణప్రకరణపఠిత
...స్యనారాయణసంబంధిత్వావశ్యంభావాత్ ॥ అపిచ ॥ తతోప్యయాత్మా సహ
...సంహృత్పంకజశాయినం । దర్శయామాస దేవానామ్మురారిర్లింగమైశ్వరమితి వామ
...ఇత్యాదివచనేన । నారాయణస్యహృదయాంతర్వర్తి ప్రాణలింగోపాసనాప్రదర్శ
...భగవద్గీతాసు । తమేవచాద్యంపురుషంప్రపద్యే యతః ప్రవృత్తిః ప్రసృతాపురా
...ణీనస్వప్రపదనీయపురుషంప్రదర్శ్య కోసావిత్యాకాంక్షే । ఉత్తమఃపురుషస్త్వన్యః పర
...దాహృతః। యోలోకత్రయమావిశ్యబిభర్త్యవ్యయఈశ్వరః । ఈశ్వరస్సర్వ
...హృద్దేశేర్జునతిష్ఠతీతి స్వోపాస్యపురుషస్యహృదయాంతర్వర్తినః । శివై
...శ్వరపదేననిర్ణయకరణాచ్చ దహరోపాసనాధికరణహృదయసంబంధితాయాః।
...శస్యఅభ్యుపేయత్వాత్ । అతఏవముక్తప్రమాణాద్యాపరమశివస్యదహరోపాసనో
...ద్ధావపి । తత్రత్యస్యలింగరూపత్వప్రమాణాభావాన్నాంతర్లింగధారణసి
...ద్ధిం అథర్వశిరసిహంసోపనిషద్యాగమేషూదాహృతవామనపురాణేపితస్య
...త్వావసాయాత్ । తథాహి ప్రాణేష్వంతర్మనసో లింగమాహుర్యస్మిన్క్రోధో
...ష్ణాక్షమాచ। తృష్ణాంఛిత్వాహేతుజాలస్యమూలంబుద్ధ్యాసంచిత్యస్థాపయి
...షతి । అత్రఅంతర్మనసోలింగమితిహృదయాంతర్వర్తినో రుద్రపదవాచ్యపరమ
...రూపత్వముచ్యతే ॥ ఏషోసౌపరమోహంసో భానుకోటిప్రతీకాశోయేనేదం
...స్యాప్తభావృత్తిర్భవతి । పూర్వేదళేపుణ్యవృత్తిరాగ్నేయేనిద్రాలస్యాదయో
...యామ్యేక్రౌర్యేమతిర్నైరృత్యాంపాపేమనీషా । వారుణ్యాంక్రీడాయాంవా
...నాదౌబుద్ధిః । సౌమ్యేరతిప్రీతిః ఈశాన్యేద్రవ్యాదానంమధ్యేవైరాగ్యం । కేసరే
...స్థా । కర్ణికాయాంస్వప్నోలింగేసుషుప్తిః । పద్మత్యాగేతురీయంతత్తురీయా
...అత్రలింగేసుషుప్తిరితిహృదయాంతర్వర్తినశ్శివస్యలింగరూపత్వంస్పష్టం । అగ
...రతః। అథాతేనవక్ష్యామి హృదయేనిర్గుణప్రభం । భూమధ్యేస్ఫటికచ్ఛా
...ంయోనివిభావయేత్ । ఇత్యాదిసిద్ధాంతశిఖామణ్యాదివచనాన్యనుసంధేయాని ॥
...ముపసపదిదహరోపాసనావిషయే । నారాయణస్యోపాసకత్వంశివస్యోపా
...స్యత్వం సహస్రశీర్షానిత్యనువాకగత । నారాయణపరంబ్రహ్మ తత్వన్నారా
...! ఇత్యాదినా నిరుద్ధ్యారన్నితితుమాశంకిష్ఠాః। తద్భావభావనాపన్నస్య
...సతతసాధారణహృదయాంతర్వర్తి జ్యోతిర్లింగానుసంధానసామ
...తథాస్తుతిరితియోజయితుంశక్యత్వాత్ । కేచిత్తునారాయణపరంబ్రహ్మేత్య
...యతౌపరంబ్రహ్మేత్యర్థః। అతఏవనారాయణఃపరంబ్రహ్మేత్యర్థకత్వాన్నారాయ

ణపరంబ్రహ్మైత్యేవాభిహితం! తథాచోక్తరీత్యా తత్పరత్వం శివస్యైవేతి నక్షః
ప్రాంపఞ్చలంవిస్తరేణ॥ ఏవమస్యాముపనిషది । జ్యోతిర్లింగానుసంధాన
గధారణం విధాయ। ఇష్టలింగరూపబాహ్యలింగధారణమపి విధీయతే ॥ శ్రు॥
గ్గ స్థాపయతి పాణిమత్రం పవిత్రమితి । నన్వత్ర స్థాపయతీతి లడంతత్వేన లిజా
విధిసంభవః । నచ వ్రీహీన్ ప్రోక్షతి వ్రీహీనవహంతీత్యత్ర లిజాద్యభావేపి విధి
రూపసత్వేన యథావిధి సంభవస్తద్వదత్ర కిన్న స్యాదితి వాచ్యం ! అత్ర విధిప్రా
ప్త్యభావాత్। తథాహి॥ విధిరత్యంతమప్రాప్తౌ నియమః పాక్షికే సతి । తత్ర చాన్య
ప్తౌ పరిసంఖ్యేతి గీయత ఇతి కారికయేదమవగమ్యతే। యత్ర ప్రమాణాంతరాత్ప్రా
నైవ విధిః తత్రాపూర్వవిధిః । యథా । వ్రీహీన్ప్రోక్షతీత్యత్ర । యత్ర ప్రాప్తా
భయోః పక్షతః ప్రాప్తౌ। అన్యేనైవ కర్తవ్యం నాన్యేనేతి విధీయతే తత్ర నియమవిధి
వ్రీహీనవహంతీత్యత్ర । తత్ర చ అన్యత్ర చ సముచ్చయప్రాప్తౌ యత్ర విధీయతే । ప
ఖ్యా । యథా । పంచపంచనఖాభక్ష్యా ఇతి । శశకశ్శల్యకో గోధా ఖడ్గీకూర్మ
మ ఇతి వచనప్రాప్త । పంచపంచనఖానాం పంచేతర పంచనఖానాంచ ప్రాప్తౌ
పంచనఖాభక్ష్యా నేతర ఇతి పరిసంఖ్యావిధిరితి ॥ ప్రకృతే॥ సర్వాలింగగ్గ స్థాపయ
పూర్వవిధిః । లింగధారణస్య సర్వాననశిరోగ్రీవ ఇతి శ్వేతాశ్వతరోపనిషదా
త్వేన ॥ ప్రమాణాంతరాప్రాప్త్యభావాత్ ॥ శ్రు ॥ సర్వాననశిరోగ్రీవస్సర్వ
హాశయః । సర్వవ్యాపీచ భగవాంస్తస్మాత్సర్వగతశ్శివః ॥ అస్యాయమర్థః ।
లింగధారణయోగ్యానాం ఆననశిరోగ్రీవాః అధికరణం యస్య స సర్వాననశిరోగ్
మాణస్సన్ తత్రేష్టలింగరూపేణ స్థితశ్శివ ఇత్యర్థః! సర్వభూతగుహాశయ ఇత్యస్య
తానాం గుహాయాం దహరపుండరీకేశయః లింగేసుషుప్తిరలి పూర్వోదా హృ
నిషత్ప్రాప్తలింగరూపశ్శివో స్థూలింగరూపేణ స్థిత ఇత్యర్థః । సర్వవ్యాపీత్యస్య
హితః । అతఏవ సర్వగత ఇతి । నన్వత్ర సర్వాననశిరోగ్రీవ ఇత్యస్య స్వవిశేష్య
దేవ సమానవిభక్తికత్వాత్ । తస్యచాభేదబోధనీయాత్మకత్వేన కథం భేదగర్భో
తాప్రతీతిరితి చేన్నైవం। సమానవిభక్తికయోగపి ! అధికరణతాప్రత్యాయకత్వసం
దమయోధ్యాసాత్ । ఇత్యధికరణే నీలకంఠాచార్య చరణైరంగీకృతత్వాత్ ధా
మయటః ప్రాచుర్యార్థకత్వస్వీకారేణ । ఆనందబ్రహ్మణో ధర్మధర్మిభావప్రా
దో బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్ । నిత్యంవిజ్ఞానమానందం బ్రహ్మేత్యాదివాక్యగత
పదయోరేకవిభక్తికత్వేన అభేదబోధనాత్ ధర్మధర్మి వక్ష్యతి 'పూ
పయ్య ఆనందం బ్రహ్మణో రూపమిత్యాదౌ అనం

హాతిరాద్ధాంతితం। శైవవాదిభిరానందతీర్థీయాదభిగమి ! యస్సర్వజ్ఞస్సర్వవిద్య
నమయంతపః॥ ఇతివాక్యవిరోధాత్ ॥ జ్ఞానంబ్రహ్మేత్యత్రజ్ఞానాధికరణంబ్రహ్మే
త్యంతితం। లోకేకేపిబహుకపాలోఘటఇత్యాదౌతథాదృష్టమితి । నచసర్వానన
వఇత్యస్యఆనన శిరోగ్రీవమాత్రాధికరణ లింగార్థకత్వే తస్మాత్సర్వగతశ్శివఇతిసా
ధఇతివాచ్యం । భక్తానుగ్రహార్థ మూపాధిక పరిచ్ఛిన్నేష్ట లింగరూపేణగుహా
హారాం భోజేపూర్వవాక్యేనస్థితం ప్రదర్శ్య । వాస్తవికాపరిచ్ఛిన్నరూపప్రద
చారస్సర్వవ్యాపీచ భగవానిత్యుత్తర వాక్యసందర్భ ఇతియోజయితుంశక్యత్వాత్।
పూర్వవాక్యావగతపరిచ్ఛిన్నరూప సముచ్చయార్థస్సర్వవ్యాపీచ భగవానిత్యత్ర
ప్రస్సార్థకః । అత్రైవమపి ॥ ఉత్తమాంగేగళేవాపికక్షేవక్షస్థలేపివా। తథాహస్త
సంధి ప్రాణలింగంధరేత్సుధీః॥ ఇతిసిద్ధాంతవచనేన । కృత్వానిధేహిసలతంలింగం
తే వేష్టితం। మస్తకేకంధరేకక్షేవక్షస్యథకరస్థలే । ఇతిస్కాందేశంకరసంహితా
శిరోగ్రీవయో ల్లింగధారణప్రసిద్ధావపిఆననేతదభావాత్ కథమేతదిత్యప్యనాశ
కనీయం । మననాత్త్రాయతేయస్మాత్తస్మాన్మంత్రోయమీరితః । వాచ్యవాచకరూ
పయోర్మంత్రఃప్రకీర్తితః। వాచకోవర్ణరూపస్స్యాద్వాచ్యస్సరమశ్శివః । మను
దాద్వైక్యంతస్మాదావహమహేయః॥ ఇతివ్యాసనిరుక్త్యా । నమఃపీఠమితిప్రో
స్సృష్టిత్యమీరితం । వాకారంగ్రీముఖంవృత్తం యకారంగోళకంస్మృతం ! ఓం
।ంగమాఖ్యాతం షడ్వర్ణంలింగముచ్యత ఇతిసిద్ధాంతసారావళి వచనేనపం
లింగ యోరైక్యేనమంత్రరూపేణా నేనలింగరూపేణ శిరోగ్రీవయోరధిష్ఠితఇతి
త్వాత్ । ఇతిఅత్రచవ్రీహిభిర్యజేతయవైర్యజేతే । త్యత్రపురోడాశనిష్పా
రాజనస్య ఏకత్వేనయథావికల్పః । తద్వత్కదాచిచ్ఛిరసికదాచిద్గ్రీవాదిషుచ
వగంతవ్యం॥ అస్యాముపనిషది । క్షరంప్రధానమమృతాక్షరంహరఇతిపర
మ్య ! లింగధారణమాఖ్యాతంద్విధాసర్వార్థసాధకైః । బాహ్యమభ్యంతరం
నిర్మోక్షకాంక్షిభిః । ఆధారేహృదయేవాపిభ్రూమధ్యేవానిరంతరం । జ్యోతి
సంధానంతదేవాంతరముచ్యతే । అంతర్ధారయితుంలింగమశక్తశ్శక్తఏవవా।
ధారయేల్లింగంతద్రూపమితినిశ్చయాదితి । సిద్ధాంతశిఖామణివచనప్రాప్త
ధారణమపి॥ తస్యాభిధ్యానాద్యోజనాత్తత్వభావాదిత్యనేనతస్యాభిధ్యానా
గరూపేణాంతర్హృదిధ్యానాత్ ! యోజనాదిష్టలింగరూపేణసంయోగాదితి।
త్రధర్తవ్య మిత్యాకాంక్షాయాం । ధారణాధికరణ ప్రదర్శనార్థంప్రవృత్త
ర్వాననశిరోగ్రీవఇత్యాదివాక్యం । తత్రగృహేశయఇత్యత్ర లింగధారణంప్ర

దర్శనబహిర్లింగధారణాస్థానాప్రదర్శనే సందర్భవిరోధో వజ్రలేపాయతే। యః
గీకరోషితదా సర్వాసనశిరోగ్రీవ ఇత్యేతన్నిరర్థకమేవ స్యాత్। తథాహి। ఆసనస్త్రై
స్యాసనశిరోగ్రీవాఖ్యేనోపధీయతే ఆహోస్విత్ తత్పూర్వం వా। నాద్యః సంభా
సావధారణమితి న్యాయేన తావన్మాత్రాభేదసిద్ధౌ సర్వోపహపరత్వ ఇతి శ్రుతివి
త్మ్యభంగాపత్తేః। నద్వితీయః। తస్మాత్సర్వగతశ్శివ ఇతి వాక్యప్రతిపాదితసర్వగతేన న
స్థాలింగస్య సంకోచాపత్తేః। అస్మన్మతేతు సార్థక్యముక్తమేవేతి॥ ననుసర్వాసనాధిక
త్యత్ర। అధికరణతాబోధకపదసత్త్వే సర్వమేతదేవం స్యాత్। తచ్చాత్ర నాస్తి
అసనశిరోగ్రీవాః అధికరణత్వేనాన్వయ సంప్రతీతిమన్వర్థీయాన్వియత్యమేనైతద్వాక్య
పరిహారాయ॥ పరంహి వాక్యస్యైవ యథ్యాత్పదమాత్రస్య లక్షణేతి న్యాయేన। లక్షణ
దస్త్యేవావశ్యంభావాత్॥ అభ్యుపగతంచ పూర్వతంత్రే॥ ఏకాదశప్రైషశవోరవద
ద్ద్వారవత్యత్ర ప్రవాహకేహాహి ప్రత్యేకపద్యాప్రతిః కర్తవ్యేతి బోధకేనైనద్వార
ప్తాతాద్వారవద్యత్యాదానద్వితీయః థామకవాక్యప్యాసైయుధ్యమితి। పూర్వ
యద్యపి చతురవత్తీ యజమానః। పంచావత్త్యేవ వపాకార్యేతి వాక్యే వపా
యాదిసాధారణ్యేన పాపకహవిర్మాత్రేలక్షణాం స్వీకృత్య। హృదయాదిష్వపి
నసిద్ధ్యర్థం! ఉపస్తరణాభిఘారణయోస్సతోర వదానత్రితయప్రాప్తౌ। ప
పదాతవ్యం। పంచసంఖ్యాపూరణస్తూపస్తరణాదివృద్ధ్యాకర్తవ్యమితి త
సాధితమితి సర్వాంసుస్థమిత్యాస్మాకీనః పంథాః॥

పూర్వాచార్యాస్తు॥ సర్వలింగస్థాపయతీత్యత్ర నాపూర్వవిధిః।
మితివిశేషణస్యతత్త్వప్రకారిత్వాత్పాణ్యధికరణకపూజాప్రతిపాదకత్వే సమర్థనేప
థాయుపపత్త్యా లింగధారణప్రాప్తౌ। త్రైకాలికప్రాప్త్యభావాదిత్యాచక్షుం

ననుమాస్త్వపూర్వవిధిః॥ పరన్తు। యాజనాధ్యాపనప్రతిగ్రహైర్ద్వాం
నమూర్ఘమేదిత్యాదావనియమవిధిరేవ స్యాదితిచేత్తదపి। గగనకుసుమమాలికాపు
నుకరోతి॥ ముక్తింప్రయే॥ భస్మచ్ఛన్నో భస్మశయ్యాశయానో రుద్రాక్షాయో నా
సర్వపాపైర్వితతాభావస్మృత్యాదివిహిత భస్మరుద్రాక్షాదిధారణస్యేవలింగస్య సర్వ
విషయత్వప్రాప్తౌ లింగధారణమేవ కర్తవ్యం న భస్మాదినియమో గీకరణీయః
ష్టఏవ॥ పిండజ్ఞానం పిండవిజ్ఞానం సంసారగుణహేయతా। దీక్షాలింగస్య
తేనాపి ధారణం। రుద్రాక్షధారణంచైవ పంచాక్షరజపస్తథా। భక్తిమార్గ
గురోర్లింగస్యచార్చనం। యోగినశ్చ తథాహ్యేషాం ప్రసాదస్వీకృతిస్త
శివభక్తస్య కర్తవ్యాని ప్రయత్నతః। ఇతిసిద్ధాంతశిఖామణౌ సర్వేషామప
... పరసాస్త్రై

నైవం। తత్కర్తృత్వాకర్తృత్వయోరేకదాప్రసక్త్యసముచ్చయాసంభవేన
ంభ్యాయోగాదితి॥ పూర్వపక్షః॥

అత్రోచ్యతే ॥ సర్వలింగం స్థాపయతీత్యత్రాపూర్వవిధిరేవ ॥ సచధారణస్య
స్సేనశిరోగ్రీవ ఇతివాక్యవిహితత్వేన త్రైకాలికప్రాప్తిరితివాచ్యం । అస్యాప్యుక్తరీతేః
ధికరణప్రతిపాదితలింగధారణవిధాయకసర్వలింగసాపేక్షత్వేనతదుపజీవకేనోపజీ
వ్యథాసిద్ధ్యయోగాత్॥ నచాస్యాప్యుపసంహారాధికరణన్యాయసిద్ధ్యభిధ్యానార్థత్వాద్యజనా
నావాదితివాక్యవిహితధారణాధికరణనిరూపకత్వేనసర్వలింగవాక్యసాపేక్షతేతివా
శేషమాత్రత్వాత్। అత్రానితరసాధారణలింగశ్రుతిసత్త్వేన స్థాపయతీతిధారణాః ధాయకపద
రచనలింగోపస్థితికతద్వాక్యాపేక్షయాబలవత్త్వాత్। నచలోకవేదాధికరణేవ్యాకర
ణాగృహీతశక్తికత్వాత్ శబ్దానామేవవైదికత్వనిర్ణయేన। పశునాయజేతేత్యత్రాదా
వితశబ్దానాం శక్తిగ్రహార్థంవ్యాకరణాదిసాపేక్షత్వేపియథావిధాయకత్వంస్వీకృతంత
థాపీతిన్న స్యాదితివాచ్యం । వ్యాకరణాదీనాంశక్తి గ్రహమాత్రోపయోగిత్వేనత
త్ । అత్రయథావద్వాక్యార్థ విచారంవినా లింగధారణా ప్రాప్తిసత్త్వాలవిన।
గవాక్యస్య విధాయకత్వసిద్ధేః ॥ కించ ॥ అత్రసర్వవ్యాప్తీచ భగవానితిలింగ
తద్రూపత్వేన । అర్థవాదత్వనిశ్చయేసత్యనేనతదన్యథాసిద్ధ్యయోగాచ్చ ॥ యచ్చో
మంత్రమితి విశేషణప్రతిపాదార్థాన్యథానుపపత్యాతస్యప్రాప్తత్వేన విధ్య
ఇతితన్న । అస్యాపిసర్వలింగవాక్యేనసామాన్యతోధారణప్రాప్తా । అధికరణా
పేక్షకత్వేనతదుపజీవకేనతదన్యథాసిద్ధ్యయోగాదితి । పాణిమంత్రమిత్యస్యథా
మంత్రోస్యాస్తీతి మంత్రమితిమత్వర్థీయాచ్ప్రత్యయేక్రియతే ॥ మంత్రంలింగ॥
మంత్రంపాణిమంత్రమిత్యర్థః । తస్మాద్ధార్యమ్మహాలింగంపాణిమంత్రేతిమంత్రతః।
పురాణోక్తేః॥ అత్రచ ॥ అగ్నిహోత్రంజుహోతీతివాక్యవిహితనిరధికరణాగ్ని
నామకహోమస్యాధికరణసమర్పకాహవనీయేజుహోతీతివాక్యస్థ ఇవనియమ
సర్వలింగవాక్యవిహితలింగే । పీతాద్యధికరణస్యేవపాణ్యాదేః పక్షతః ప్రాప్తౌ।
ఏకమేవేతినియమోవిధీయత ఇతి । నచాహవనీయేవాక్యేధికరణ తాబోధకస్య సప్త
సత్త్వేనతథాత్వేపి అత్రతదభావాత్కథమితివాచ్యం । లుప్తసప్తమీస్మరణేన!
ధికరణత్వప్రతీతేః ॥ పవిత్రశబ్దేన ॥ యజ్ఞోపవీతంపరమంపవిత్రమిత్యత్రేవఅ
ధారణప్రయుక్తాపావిత్ర్యసంపాదనద్వారా పావిత్ర్యంవిధీయతే । నచాసేకఃధా
సేకఇతివాచ్యం । అగ్నేస్తోమాష్టాకపాలోమావాస్యాయామిత్యత్రేవ । అప్రా

ష్టత్వేతిథీయం తే బహవో ప్యేకయత్నతః ॥ ఇతిన్యాయేన ॥ అనేకశాఖాభేదోపాభావా
దితి ॥ నన్వేవమపిసర్వలింగం స్థాపయతీత్యనేన భూమ్యామేవలింగస్థాపనంవిధీయతే,
స్థాపయతీతిపదస్వారస్యేన సకలజనాచారవిషయత్వేనతస్యైవావశ్యకత్వాత్ । తథాచ
సతి పాణిమంత్రంపవిత్రమితివిశేషణమపి । పాణినాభిమంత్రితంపదద్వశోధనద్వారాసం
స్కృతత్వంఅతఏవపవిత్రమిత్యర్థకంసార్థకంభవతీతిచేత్ ॥ అత్రవదన్తి॥ స్థాపయతీత్యస్యభూ
మిశరీరసాధారణ్యేనైవలింగస్థాపనవిధాయకత్వమిత్యవసీయతే । శ్రుతేస్సంకోచాసహిష్ణు
త్వాద్విశేషనిగమకాభావాచ్చ ॥ కించ ॥ సందిగ్ధేతువాక్యశేషాదితిన్యాయేనపాణిమంత్ర
మితివాక్యశేషబలాచ్ఛరీర ఏవలింగస్థాపనవిధాయకత్వంసిధ్యతి । పురాణాదౌమా
న్య ఇత్యత్రపూజార్థకత్వేన ప్రసిద్ధస్య పూజార్థకధాతునిష్పన్నస్యచ మనుశబ్దస్యపూ
జార్థకత్వే । మననాత్పూజనాత్త్రాయత ఇతి మంత్రంపాణౌమంత్రంపాణి మంత్రమితిసి
ద్ధే । పాణ్యధికరణకపూజాయాఃస్థాపనే । అప్రసక్త్యాశరీరధృతలింగపరత్వావసా
యాత్ । నచపాణినామననాత్త్రాయత ఇతితృతీయాసమాసాశ్రయణేనస్థాపనేపినవి
రోధ ఇతివాచ్యం ॥ తథాసతి ॥ సాపేక్షసమాసాశ్రయణేన సమర్థపరిభాషాభంగా
పత్తేః సాపేక్షత్వేపి గమకత్వాత్తథాఙ్గీ క్రియత ఇతిచేన్న । పాణిపదవైయర్థ్యాత్
నచమననాత్త్రాయత ఇత్యుక్తేమానసాదీనామపి కరణత్వేన ప్రసక్త్యా తద్వ్యావచ్ఛే
దార్థంపాణి పదమితివాచ్యం । శివపూజాఙ్గం కార్యమ్మనోవాక్కాయ కర్మభిరి
త్యభియుక్తోక్త్యా తేషామపి కరణత్వప్రాప్తేః । కించతృతీయా సమాసాశ్రయణే
ఏకదేశాన్వయాపత్తిః । నచసప్తమీతత్పురుషాశ్రయణేప్యేవదోష ఇతివాచ్యం । పా
ణిపదస్యవిశేష్యేణైవాన్వయస్వీకారాత్ ॥ ఇతి ॥ యచ్చోక్తంపాణినా అభిమంత్రిత
మితితన్న । పురాణప్రసిద్ధ్యా పూజావాచకస్యాపి మంత్రితార్థకత్వే గౌణార్థత్వే
నాగాపత్తేఃనచేష్టాపత్తిః ॥ ఈశస్త్యధికరణవిరోధాత్ । తత్రతత్తేజనిత్యుక్తతాఆపవిత్ర
త్వాదౌగౌణార్థస్వీకారేణప్రాయఃపాఠానురోధాత్ । గౌణత్వీకృత్యత్వమాదాయ
ప్రధానపరత్వమితిపూర్వపక్షే । ఏకత్రగౌణార్థకశబ్దదర్శనేపి సర్వత్రతథాత్వేయో
గాన్ముఖ్యే సంభవతిగౌణార్థస్వీకారస్యజఘన్యత్వేనచ ముఖ్యేక్తిత్వ మాదాయ
బ్రహ్మపరత్వమేవేతినిర్ణయాదిత్యత్రబ్రూమః ॥ నిధనపతయేనమ ఇత్యారభ్యఏతత్సో
మస్యసూర్యస్యేత్యన్తం సర్వోయమర్థవాదః ॥ అత్ర ॥ అఖండమేకం లింగం
స్యాత్తదేవగురుబోధకం ॥ భావప్రాణేష్టభేదేనత్రిధాభూతంనగాత్మజే. । ఇష్టలింగ
ప్రకృతికేఆచారగురులింగకే తధిక్వాత్య ఇతిప్రోక్తైర్నాగమవిశారదైః ! ప్రాణ
లింగప్రకృతికే తేజోవాయుమయేతథా । శివలింగచరాణిత్వేలింగేష్వప్యగపన్ని

ధ్యేయప్రకృతికం లింగం ప్రాసాదాఖ్యమ్మహత్తరం। ఆత్మతత్త్వమయం ప్రోక్తమ్మహాలింగమ్మహత్తరం॥ ఇతి సిద్ధాంతశేఖరవచనేనోక్తానాం దశవిధలింగానాం మాహాత్మ్యం తు స్తుతిర్దృశ్యతే। తత్ర ఊర్ధ్వలింగాయ నమ ఇత్యఖండలింగముచ్యతే। తస్య సర్వచక్రోర్ధ్వగత్రైకచక్రైక పశ్చిమచక్రస్థితత్వాత్। హిరణ్యలింగాయ నమ ఇత్యనేన ప్రాణలింగం స్తూయతే। తప్తకాంచనసంకాశం కంఠస్థానసమాశ్రితం। యోగిభిశ్చ సదా ధ్యేయం ప్రాణలింగం విదుర్బుధాః। ఇతి సిద్ధాంతసారావళివచనేన తస్య కాంచనమయత్వనిశ్చయాత్। సువర్ణలింగాయ నమ ఇతి ఇష్టలింగార్థనాదః। నమః శివాయేతి ప్రోక్తం శికారమ్మధ్యమీరితం। వాకారం గోముఖం ప్రోక్తం యకారం గోళకం స్మృతం। ఓంకారం లింగమాఖ్యాతం షడ్వర్ణం లింగముచ్యత ఇత్యనేన లింగశరీరఘటకత్వేనైవ సుష్ఠుత్వాదిష్టవర్ణరూపత్వనిశ్చయాత్। దివ్యలింగాయ నమ ఇత్యాకాశతత్త్వాధిష్ఠితప్రసాదలింగస్తుతిః దివి భవం దివ్యమితి వ్యుత్పత్త్యా తయోరభేదాత్। భవలింగాయ నమ ఇత్యనేన గురులింగస్తుతిః క్రియతే। జ్యేష్ఠా జలమయీ తత్ర స్థిత్యుపాదానరూపిణీ। భవస్తత్పతిః తస్య జ్యేష్ఠాశక్తిరితీరితః। జలతత్త్వాధిష్ఠితగురులింగేన భవలింగాభేదాత్। శర్వలింగాయ నమ ఇత్యనేనాచారలింగస్య స్తుతిః క్రియతే। వామా తత్ర పృథివీతత్త్వమాతా వామాత్మికా యయా। సృష్టిః ప్రవర్తతే వామా సా శర్వశక్తిరితి మూర్తిః ఇతి సిద్ధాంతసారావళివాక్యేన పృథివీతత్త్వాభిమానిన ఆచారలింగస్య శర్వలింగాభేదప్రతిపాదనాత్। శివలింగాయ నమ ఇతి శివలింగస్య స్తుతిః। అగ్నేశ్చ రుద్రరూపత్వాద్రౌద్ర్యాగ్నేయీ శతదీశ్వరః। స వై పశుపతిః రుద్రో రౌద్రీ తచ్ఛక్తిరిష్యత ఇత్యనేన తేజస్తత్త్వాభిమానిశివలింగస్య శివపదస్థానాపన్నరుద్రపదవాచ్యాభేదప్రతీతేః। జ్వలలింగాయ నమ ఇతి చరలింగస్య స్తుతిః। ప్రాణస్య కాలరూపత్వాత్కాలాశక్తిస్తు వాయవీ వాయుమూర్తిః పతిరుగ్రస్తు స కాల ఇతి విశ్రుత ఇత్యనేన వాయుతత్త్వాధిష్ఠితచరలింగస్య ఉగ్రపదవాచ్యజ్వలలింగాభేదనిశ్చయాత్। పరమలింగాయ నమ ఇతి ఆత్మతత్త్వాభిమానినో మహాలింగస్య స్తుతిః। ఆత్మలింగాయ నమ ఇతి కారణశరీరాధిష్ఠితభావలింగస్య స్తుతిః। తథా చార్థవాదస్యాగమోక్తాచారాద్యుపాధిభేదభిన్నశరీరధృతలింగవిషయత్వేన సర్వలింగం స్థాపయతీత్యస్య స్థావరలింగవిధాయకత్వే విధ్యర్థవాదయోర్వైయధికరణ్యాపత్తిః॥ కించ॥ ఉపక్రమోపసంహారావభ్యాసోఽపూర్వతా ఫలం। అర్థవాదోపపత్తీ చ లింగం తాత్పర్యనిర్ణయ ఇతి। షడ్విధతాత్పర్యలింగానామ్మధ్యే అసంజాతవిరోధిన ఉపక్రమస్య వేదోపక్రమే ప్రాయోదర్శనాదితి వేదోపక్రమాధికరణన్యాయేన బలవత్త్వేన ఊర్ధ్వలింగాయ నమ ఇత్యాద్యుపక్రమస్య ప్రాణలింగపరత్వనిశ్చయే। సర్వలింగవాక్యస్య తదనురక్తవిషయకత్వమనుపపన్నమేవ। సర్వలింగవాక్యస్య శరీరధృతలింగవ్యతిరిక్తవిషయ

త్వేప్రకరణవిరోధశ్చ॥ నచ॥ఏతత్సోమస్యసూర్యస్యేతి పూర్వోక్తనమస్కారపరామర్శకై
తచ్ఛబ్దేనసూర్యసోమనమస్కారాభిధానాత్ప్రకరణవిచ్ఛేదఇతివాచ్యం। ఉపక్రమోపసం
హారయోశ్శివపరత్వనిశ్చయేనమధ్యేసోమసూర్యనమస్కారాభిధానేసందర్భ విరోధాప
త్త్యా।సోమఏకఃపవతేభృతమేకఉపాసతఇత్యత్రేవఉమయాసహితస్సోమ ఇతివ్యుత్పత్త్యా
సూర్యమండలాన్తర్వర్తినస్సోమస్యలింగరూపశివస్యైతచ్ఛబ్దావశ్యంభావాత్। ఉక్తరీత్యాస
ర్వలింగవాక్యస్యశరీరధార్యలింగపరత్వే॥ ఔదుంబరోయూపోభవతూర్గ్వాఉదుంబర
ఊర్కృపశవఊర్జైవాస్మాఊర్జంపశూనాప్నోత్యూర్జోవరుంధా ఇత్యత్రైవార్థవాదవైయర్థ్యభీ
త్యావిధికల్పనమపిసంగచ్ఛతే॥ ఇతి॥ అత్రైవమప్యస్యనిత్యవిధిత్వం। భాష్యమధ్యాంతరంచై
వమునిభిర్నోక్తకాంక్షిభిస్త్రిప్రాగుదాహృత సిద్ధాంతశిఖామణివచనేన ఫలశ్రవణాదితిచే
న్నైవం ॥ నిత్యేపి ॥ సంధ్యాముపాసతేయేతుసతతంశంసితవ్రతాః । విధూతపాపాస్తే
యాంతిబ్రహ్మలోకమనామయం।ఇత్యాద్యర్థవాదికఫలశ్రవణేన నిత్యతానాపత్తేః। యదిత
త్ర। అనుపాస్యత్రికాలేషుసంధ్యామన్నాదిభుగ్భవేత్ । శ్వానయోనిశతంగత్వా చం
డాలఃకోటిజన్మసు । ఇత్యకరణేప్రత్యవాయస్మరణాన్నిత్యత్వముచ్యతే । ప్రస్తుతేపిసమా
నం। భక్తస్యావిధృతోలింగంయావత్ప్రాణవిధారణం। శ్వమాంసభక్షణంతావదన్నైన
రచితం భవేదితివాతూలాదివచనైరకరణే ప్రత్యవాయవిధానాత్! బిభేత్యల్పశ్రుతాద్వే
దోమామయంప్రతరిష్యతి। ఇతిహాసపురాణాభ్యాం వేదంసముపబృంహయేత్ । వేదా
ర్థోయస్స్వయంజ్ఞాతస్తత్రాజ్ఞానంభవేదపి। ఋషిభిర్నిశ్చితేతస్మిన్ కాశంకాస్యాన్మహా
త్మనామిత్యుక్తత్వేనాస్యాశ్రుతెరుక్తార్థేఉపబృంహణమప్యస్తి॥ తథాహి॥ లింగపురాణే॥ వే
దేషుశాస్త్రసంఘేషు పురాణేష్వాగమేషుచ । బ్రాహ్మణస్యసమాఖ్యాతం లింగధార
ణముత్తమమిత్యుపక్రమ్య । యజురప్యాహసర్వంత్వై లింగంస్థాపయతీతిచ । తస్మాద్ధార్య
మ్మహాలింగం పాణిమంత్రేణమంత్రతః । పాణౌలింగంవినిక్షిప్య దీక్షాకాలేగురుశ్శివం। యే
నస్తువతితన్మంత్రం పాణిమంత్రంవదంతిహి । పవిత్రత్వాన్మహేశస్య శివస్యప్రతిపాదనా
త్ । పవిత్రీకరణాత్పుంసాం పవిత్రమితికథ్యతే ! అతస్సర్వేషుకాలేషు ధారయేల్లింగము
త్తమం। గచ్ఛంస్తిష్ఠన్ స్వపన్జాగ్రన్నున్మిషన్నిమిషన్నపి।శుచిర్వాప్యశుచిర్వాపిలింగం
సర్వత్రధారయేత్ । లింగధారీసదాశుద్ధో నిజలింగమ్మనోహరం। అర్చయేద్గంధపుష్పా
ద్యైఃకరపీఠేసమాహితః।నిత్యానికర్మబృందాని తథానైమిత్తికానిచ । శివార్పణధియాకు
ర్యాత్సమ్యగ్జ్ఞానాభివృద్ధయఇతి। స్కాందేశంకరసంహితాయామపి। యోహస్తపీఠేనిజ
లింగమిష్టం విన్యస్యతల్లీనమనఃప్రచారః । బాహ్యక్రియాసంకులనిస్పృహాత్మా సంపూజ
యత్యంగసవీరశైవః । తదేవహస్తాంబుజపీఠమధ్యే నధాయిలింగంపరమాత్మచిహ్నం।

ప్రపూజయేదైక్యధియోపచారైర్నరస్తుబాహ్యాంతరభేదభిన్నైః । బాహ్యపీఠార్చనాదే
తత్కరపీఠార్చనంపరం సర్వేషాంవీరశైవానాంముముక్షూణాంనిరంతరం । ఇత్యాదినా
పాణిమంత్రంపవిత్రమితివాక్యవిహితపాణ్యధికరణకపూజాత్రైవిధ్యముక్త్వానతస్యసూతకం
వత్సప్రాణలింగాంగసంగినః । జననోద్భవసూతకోద్భవంవావిద్యతేశివపూజనే । జాతకేమృ
తకేవాపిన త్యాజ్యంశివపూజనం । ఇతిలింగధారణేనయావజ్జీవదీక్షితస్యాశుచికాలేపి
శివపూజాదికంకర్తవ్యమిత్యుచ్యతే। దేవార్చనాదికఃకర్మకార్యాదీక్షాన్వితైస్సదా । నా
స్త్యాశౌచంయతస్తేషాం సూతకంచయతాత్మనాం । శైవందేవార్చనంయస్యయస్యాదా
గ్నిపరిగ్రహః । బ్రహ్మచారియతీనాంచశరీరేనాస్తిసూతకమిత్యాదిశ్య పురాణేపితదేవా
భిహితమితి॥ నన్వశుచికాలేపిశివపూజాకరణేకర్మాంతరానుష్ఠానస్యాపితదాపత్తిరితిచేన్నై
వంనిత్యసంకల్పితసంధ్యావందనకాలీనసూర్యాద్యుపస్థానవిని యుక్తమిత్రస్యేత్యాదిమం
త్రోచ్చారణస్య [illegible] నావైశ్వదేవాది వినియుక్త మంత్రపాఠస్య దర్శపూర్ణ
మాసేష్టివినియుక్తవేదమంత్రస్యచ । ననిరోధస్త్వనధ్యాయేహోమమంత్రేషుచైవహి
నైత్యకేనాస్త్యనధ్యాయోబ్రహ్మసత్త్రంహితత్స్మృతమితి। మనుస్మృత్యనురోధేన। అనధ్యాయ
నకాలకర్తవ్యత్వేపిన యావద్వేదాధ్యయనస్య తద్వదుక్తరీత్యాయావజ్జీవసంకల్పితశివ
పూజాకరణస్య శుచికాలేసకర్మాంతరానుష్ఠానాపత్తిరితి । నన్వస్తాంతావన్నిత్యత్వం
పాణ్యధికరణకపూజాయాః । తథాపివామహస్తస్యాశుచిత్వం శాపకృష్టత్వేన తత్రతత్కర
ణమయుక్తమితిచేన్న । అంజలినాపిచేదఖర్వేణవాపాత్రేణేతి శ్రుత్యాపానకరణాంజలిఘ
టకత్వేన సవ్యహస్తస్యైవఅస్యాప్యుపయోగప్రథాసేనసకల జనావశ్యకాగ్నిముఖవిని
యుక్తాంజలౌపూర్ణపాత్రమాన యతీతిశ్రుత్యాపూర్ణపాత్రాధారాంజలిప్రవిష్టవామహ
స్తస్యోపయోగావశ్యంభావేనఉరసాశిరసా దృష్ట్యామనసావచసాతథా । పద్భ్యాంచ
కరాభ్యాంకర్ణాభ్యాంప్రణామోష్టాంగ ఉచ్యతఇతిబోధాయనేన రుద్రన్యాసేకరద్వయ
స్యాపరమశివ నమస్కారోపయోగిత్వప్రదర్శనేనచ । పీఠార్చనైకైరపిక రద్వయేనపు
ష్పాంజలిప్రదానాచ్చ । తత్రశివపూజాకరణేదోషాభావాత్ । ననుయద్యపిభవదుక్తరీ
త్యాసర్వలింగస్థానాంయతీ[illegible] లింగధారణావ సిద్ధ్యతి। తథాపివేదార్థప్రణేతృభిర్విద్యా
రణ్యస్వామిభిస్తత్పరత్వేనావ్యాఖ్యానాత్ । సందేహఇతిచేత్తదేతద్బధిరకర్ణజాపమనుక
రోతి । తైరవ్యాఖ్యాతత్వేపి । కాళసాస్తిసంశీతమంచన పండితారాధ్యప్రభృతిభిస్త
త్పరత్వే వ్యాఖ్యానాత్ । విద్యారణ్యస్వామిభిస్తుప్రకృతేనుపయోగాదన్యథావ్యాఖ్యానే
దోషాపాతాచ్చోపేక్షితం ఇత్యథాదుర్గామంత్రాణామపితదవ్యాఖ్యాతత్వేనసమయమత
తత్త్వవేదినామాచార్యస్వామినాందుర్గాపూజావినియోగోప్యసంగతఏవస్యాత్ । కించ।

యచ్చోక్తం॥ భూతిరుద్రాక్షధారణేన్వయ ఇతి॥ తత్ర వికల్పయామః॥ ప్రాధాన్యేనాన్వయో
వా ఉతలింగధారిణాం తదీయకత్వేన వా। నాద్యః। తదుపస్థాపకపదాభావాత్॥ నహి
భూతిరుద్రాక్షరూపక మోంకారమితి కుత్రాపి ప్రసిద్ధం। న ద్వితీయః। ఇష్టాపత్తేః
కేచిత్తు। అనిరాకరణమిత్యనేన భూతిరుద్రాక్షయోర్గ్రహణం। ఓమితి లింగస్య తద్ధార
త్రయాణామపి ధారణే ప్రాధాన్యేనాన్వయ ఇత్యాహుః యదప్యుక్తం భూయాసమిత్య
త్రాశీర్లిఙ్త్వేన న విధిసంభవ ఇతి తన్మందం। మేధావీ భూయాసం। అహమేకః। ప్రథమమా
స ఇత్యత్రైవ న తత్సంభవాత్। న చ తత్ర విధిప్రయోజకరూపసత్వేన తత్సంభవేపి। అత్ర త
దభావాన్న విధిసంభవ ఇతి వాచ్యం। అతాత్రిపిధారయితా భూయాసమితి విహితలింగధార
ణం సర్వలింగగ్గ్థాపయతీత్యనేనానూద్య పాణిమంత్ర మిత్యనికరణమాత్రవిధిరిత్యంగీ
కారే అన్యనాసిద్ధత్వాభావేన విధిసంభవాత్! ఆస్తాంతావదయమర్థవాదః। తథాపి న లిం
గధారణపరత్వం హీయ్యతే। కర్ణయోస్స్కశమనిరాకరణ మోంలింగమిత్యాదినా తస్యైవ
స్తుతిసమర్పణాత్। ఉక్తరీత్యా దహరం విపాపమిత్యస్య సర్వలింగగ్గ్థాపయతీత్యస్య చ।
అభ్యంతరబాహ్యలింగధారణపరత్వేన తత్ప్రకరణగతనమో బ్రహ్మణ ఇత్యేతస్య తదన్య
పరత్వాయోగాచ్చేతత్స్యాత్రపి స్తరః। ఉపబృంహితం చైతదేవ మేవ॥ బ్రహ్మాండపురాణే॥
నమోస్తు బ్రహ్మణే తుభ్యమాచార్యాయ మహాత్మనే। తన్నిరాకరణం విశ్వం జన్యత్వాన్న
త్యనైవహి। అనిరాకరణం బ్రహ్మకారణత్వాచ్చిరంతనం। అనిరాకరణమ్మేస్తు ధారణం
దేశికోత్తమ। వేదశాస్త్రపురాణేషు ప్రసిద్ధం కర్ణయోశ్శృతం। అహం ధారయితా దేవం
భూయాసం సర్వకారణం। బ్రహ్మవిష్ణ్వాదయో దేవాః ప్రసిద్ధాశ్చ తథా శ్రుతాః। తేని
రాకరణాస్సర్వే పృత్యూనా సర్వశత్రుణా। మేనిరాకరణాస్త్వే తేన హి ధార్యాః కదాచన!
నాహం ధారయితా దేవాన్ భూయాసమ్మజ్జితస్సరాన్। న శక్నువంతి మాం తర్తుమ్మజ్జావ
మృత్యుసాగరే॥ ఊర్ధ్వమ్మేద మో॥ లింగమ్మాం చాముష్య సమాశ్రయ ఇతి। స్కాందే కు
మారసంహితాయాం। తీర్థయాత్రాఖండే। మహాతపస్వినాం చైవ యతీనాం యోగినాం
తథా। శాంభవానాం ద్విజాతీనాం శైవానాం లింగధారిణాం। మహాపాశుపతానాంచ
మన్నామవ్రతధారిణాం। మృత్యుంజయరతానాంచ బ్రాహ్మణానాం మహాత్మనాం। పంచా
క్షరరతానాంచ మత్ప్రీత్యాద్విజన్మనాం। సరేసామపి సిద్ధానాం నిత్యం దేయం గిరీశ్వర!
లింగధారణకం నామ వ్రతమ్మాహేశ్వరాభిధం। యేధారణం ప్రకుర్వంతి తేయాంతి శివ
మందిరం। వ్రతం పాశుపతం నామ శివలింగార్చనం శుభం। షాట్కాలికం త్రికాలం వా
చైకకాలమ్మహేశ్వరం। యే పూజయంతి విప్రేంద్ర తేయాంతి శివమందిరం। ఇత్యుక్తార్థో
పబృంహకాన్యనుసంధేయాని॥ కించ॥ తైత్తిరీయశాఖాయామేవ॥ యశ్ఛందసామృష

భో విశ్వరూపశ్ఛందోభ్యోధ్యమృతాత్సంబభూవ । సమేంద్రోమేధయాస్పృణోతు
అమృతస్యదేవధారణో భూయాసంశరీరమ్మేవిచర్షణం।జిహ్వామేమధుమత్తమా। కర్ణా
భ్యాంభూరివిశ్రువం। బ్రహ్మణఃకోశోసిమేధయాపిహితః। శ్రుతమ్మేగోపాయేతిమంత్రేణాపి
తదేవసిధ్యతి ॥ దేవధారణోభూయాసమిత్యత్ర దేవశబ్దస్యతం దేవానాం పరమంచదై
వతమితి । తస్మాద్దేవశ్శివస్స్మృతఇతిన పరమశివేప్రయోగదర్శనాత్ । దేవతాంతరధార
ణఃధాయకప్రమాణాభావాత్ ॥ ఆచారాభావాచ్చ ॥ ధారణశబ్దస్యకర్తరిల్యుడంతత్వే
న దేవంధరతీత్యర్థేసతిఅస్య శేస్యమోక్షార్థం దేవధారణోలింగధారణోయతోభూయా
సం॥ అతః ॥ ఇంద్రఃనిగ్రహానుగ్రహసమర్థః । సలింగరూపశ్శివః । మామాంమేధయా
స్పృణోతుసంయోజయత్వితి పూర్వాచార్యైర్వ్యాఖ్యాతం। అత్రేదంవిచార్యతే । య
శ్ఛందసామృషభో విశ్వరూపఇత్యయమనువాద ఇత్యభ్యుపేతవ్యం । యచ్ఛబ్దోపబంధా
త్ । తస్యచపురోవాదసాపేక్షత్వేనతస్యాశ్శిఖాయామధ్యే పరమాత్మావ్యవస్థిత ఇత్యే
వం నారాయణోపనిషద్వాక్యమిహపురోవాదః । తత్రచపద్మకోశప్రతీకాశమిత్యాదినా
హృదయంనిరూప్యతస్యాంతేసుషిరమితి తదంతర్వర్తిసుషిరంప్రదర్శ్య తస్యమధ్యమహా
నగ్నిరిత్యారభ్యపరమాత్మావ్యవస్థితఇత్యంతేన తదంతర్వర్తివహ్నిశిఖాధిష్ఠిత పరమా
త్మనఃప్రదర్శితత్వేన తథావిధమాత్మానం యశ్ఛందసామృషభఇత్యనేన । అనూద్యదేవ
ధారణోభూయాసమితివిధీయతే । తథాచదేవధారణః దేవస్యశిఖామధ్యవర్తిపరమా
త్మనః । ధారణోంతర్ధారణోభూయాసమిత్యర్థే సతినలింగధారణసిద్ధిః । కించాత్రవిశ్వ
రూప ఇతిబ్రహ్మలింగప్రదర్శనేన బ్రహ్మణఃకోశోసీతినిరుపపద బ్రహ్మపదప్రయోగేనచప
రమాత్మనఏవ।అంతర్ధారణప్రతీతేశ్చేతిచేన్నైవం।త్వన్మతే దేవధారణోభూయాసమిత్యత్ర
దేవస్యపరమాత్మనః।ధారణోంతరనుసంధానం। ఉపాసనమితిఫలితం ! తథాచ । తస్యా
శ్శిఖాయామధ్యేపరమాత్మావ్యవస్థితఇత్యేతత్పురోవాదప్రాప్తస్య దహరంవి పాపంపర
మేశ్మభూతమిత్యాదినా పురోవాదతఏవాంతరుపాసనావిషయత్వవిధానేనతస్యైవదేవ
ధారణోభూయాసమిత్యత్రాపివిధేయత్వాంగీకారే। పురోవాదాప్రాప్తార్థసిద్ధిర్నస్యా
త్ ।నహిపురోవాదప్రాప్తమనూద్యతదప్రాప్తంకించిద్విధాతుంప్రవృత్తంవాక్యంతదప్రా
ప్తమేవార్థంవిధాయసాఫల్యంలభతే॥అతఏవ॥ యదాతమస్తన్నదివానరాత్రిర్నసన్నచా
సచ్ఛివఏవకేవలఇత్యత్రతమఃపరేదేవఏకీభవతిదివ్యోదేవఏకోనారాయణఇతితమఃప్రా
పకవాక్యేతమోధిష్ఠాతృత్వేననారాయణస్యప్రాప్తేశ్శివపదస్యాపినారాయణ పరత్వమితి
పూర్వపక్షీకృత్యయదాతమఇతియదుపబంధేనతమఃప్రాపకనిఖిల వాక్యాంతరప్రాప్తాను
వాదపురస్సరంవిధాతుంప్రవృత్తస్యతన్నదివానరాత్రిరిత్యాదివాక్యస్య శివపదస్యనారా

యణపరత్వేపురోవాదాద్ప్రాప్తార్థస్యవిధాయకత్వంనస్యాదితిపురోవాదగతనారాయణప
దస్యశైవలక్షణాదినాశివపరత్వమితిసిద్ధాంతితంకర్ణామృతాదిష్వప్పయదీక్షితచరణైః। న
చాత్రత్రిస్యాక్షిభ్రాయోర్మధ్యఇతిపురోవాదతోంతరుపాస్యత్వేనప్రాప్తమేవపరమాత్మా
నమనూద్య। అమృతస్యేత్యనేనమోక్షరూపఫలంవిధీయతఇతివాచ్యం। తస్యాపి। బ్రహ్మణ
స్సాయుజ్యగ్ంసలోకతామాప్నోతీతి పురోవాదతఏవ ప్రాప్తత్వేనతదప్రాప్తత్వా
భావాత్। అథభవన్మతేపి దేవధారణో భూయాసమిత్యత్రస్థూలాంగ లింగధారణవి
ధానేపురోవాద విరుద్ధార్థవిధానంస్యాదితిచేన్నైవం। నహియశ్ఛందసామృషభోవి
శ్వరూపఇత్యస్యతస్యాక్షిభ్రాయోర్మధ్యఇత్యయమేవపురోవాదఇతినియమః। పరంతుస
ర్వలింగస్థాపయతీత్యయమేవపురోవాదః। తత్ప్రాప్తమేవస్థూలాంగలింగధారణమ
నూద్యప్రకృతేఅమృతస్యేత్యనేన తదప్రాప్తమోక్షరూపఫలంవిధీయతే। అన్యథావాక్య
మేవేదంవ్యర్థంస్యాత్। నచేష్టాపత్తిః। పూర్వతంత్రేవిధ్యుద్దేశ్యవిధాయకవాక్యవైయర్థ్యపరి
హారాయపంచావత్త్యైవవపాశాఖాయామిత్యత్రలక్షణాంస్వీకృత్యవైయర్థ్యపరిహారఃకృతః। ఇ
హతులక్షణాంవినైవదేవధారణోభూయాసమిత్యత్రబహిర్లింగధారణే మోక్షరూపఫలవి
ధానేనసర్వసామంజస్యాకరణేకోభారఇతి। నచసర్వలింగవాక్యేనాప్యర్థసిద్ధిరపి! సా
మాన్యేనవిశేషఫలవిధానస్యాన్యథాసిద్ధ్యయోగాత్॥ నన్వేవమపి॥ ఐశ్వర్యమీశ్వరాది
చ్ఛేన్మోక్షమిచ్ఛేజ్జనార్దనాదితిస్మరణేన జనార్దనస్యముక్త్యుపాయత్వేకథంలింగోద్దేశ్యక
ముక్తివిధానమితిచేన్న॥
జ్ఞాత్వాశివంశాంతిమత్యంతమేతి॥ ఈశంజ్ఞాత్వాఅమృతాభవంతి। శివఏకోధ్యేయశ్శివం
కరస్సర్వమన్యత్పరిత్యజేదిత్యాదిశ్రుతిభిరితరవ్యవచ్ఛేద పూర్వకంశివస్యముక్త్యుపాయ
త్వావధారణేనశ్రుతిస్మృత్యోర్విరోధేవిరోధాధికరణన్యాయేనస్మృతేర్దుర్బలత్వాత్! నచ
సమేంద్రోమేధయాస్పృణోత్వితిమేధాజనయితృత్వవిధానేనతస్యాశ్చాంతర్ధర్మత్వాదం
తరుపాసనాయాంతద్ధర్మప్రాప్తిరేవసాధ్వీతివాచ్యం। సనోదేవత్వభయాస్మ । త్వైసం
యునక్త్వితిశ్రుత్యా। లింగాంగసంగినోపత్సుపునర్జన్మనవిద్యతేయుగపద్జ్ఞానసిద్ధిస్స్యాత్త
తోమోక్షమవాప్నుయాత్। ఇతిశంకరసంహితావచనేనచముక్తిజనకజ్ఞానస్యలింగరూప
శివాధీనత్వాత్తస్యైవధారణాన్వయావశ్యంభావాత్। అన్యథా। కర్మణైవహిసంసిద్ధిమాస్థితా
జనకాదయఇత్యాదినాశీఘ్రయాత్రాగంగాస్నానాదీనాంముక్త్యుపాయజ్ఞానజనకత్వేనస్యా
త్। లింగధారణస్యాప్యకృష్టద్వారాంతరంగత్వాచ్చేతి। కించాస్యశరీరధృతలింగవిధాయక
త్వేశరీరమ్మేవిచర్షణం। జిహ్వామేమధుమత్తమాకర్ణాభ్యాంభూరివిశ్రువమితిబహిః పదార్థే
విశేషఫలవిధానమపిసార్థకంభవతి। రుద్రోభూత్వానుజేత్రసుద్రలనా రుద్రోరుద్రమవాప్నుయాత్
ప్రాణలింగాంగసంబంధీసముద్రోనాత్రసంశయః॥ ఇతిశంకరసంహితావచనేనలింగసంబంధ

జీవశివాభేదసిద్ధ్యాశరీరస్య ప్రకృత్యుత్కర్షసిద్ధేః । ఇష్టలింగప్రకృతికగురులింగస్య జలత త్వాభిమానినో జిహ్వాగ్రవర్తిత్వేనమధురమత్వప్రాప్తేః । భావలింగప్రకృతికప్రసాద లింగస్యాకాశతత్వాభిమానినశ్శ్రోత్రవర్తిత్వేన భూరిశ్రవస్త్వసిద్ధేశ్చేతి । యచ్చోక్తం విశ్వరూపఇతిబ్రహ్మలింగస్య నిరుపపదబ్రహ్మపదస్యచపరిచ్ఛిన్నలింగధారణపరత్వేనా పపత్తిరితితదప్యరమణీయం । భక్తానుగ్రహార్థంపరిచ్ఛిన్నలింగస్వరూపశివస్యైవఅథర్వ శిరఃప్రభృతిషుప్రాగ్భంచోహంప్రత్యంచోహమిత్యాదినాసార్వాత్మ్యప్రతిపాదనేన శివస్యైవ విశ్వరూపత్వావసాయాత్ । లింగంశబ్దప్రతిష్ఠాసంజ్ఞమిత్యపరత్రాధ్యస్తశివశంకరాచా ర్యస్వామిభిర్లింగేనిరుపపదబ్రహ్మపదయోగకరణేనచానుపపత్త్యభావాదితి ॥ అన్యేతు శ్రీకంమేగోపాయేత్యత్ర గోపాయేత్యనన్వయాపత్త్యా జీవధారణోభూయాసమిత్యత్ర జీవఇతిపదవిభాగః । తస్యచగోపాయేత్యనేనాన్వయః । తథాచ । అపృథక్త్వధారణో భూయాసమితిప్రార్థ్యనలింగధారణసిద్ధిరితి ప్రార్థనప్రకరణబలాచ్ఛివసన్నిధి శ్రీకధారణాన్వయంపరిత్యజ్య పరిమితాధికరణత్వాత్ జీవగోపాయేత్యత్రాన్వయాసం భవేనబ్రహ్మణః కోశోసీతి సన్నిధిప్రాప్తబ్రహ్మ[illegible]నాన్వయస్స్వీకా ర్య ఇతి । అన్యథా । ధారణపదస్య సంయోగార్థకత్వేనతత్ప్రాప్తస్య[illegible]స్యా న్వయాసంభవాదితి సమాధానమప్యాహుః ॥ అస్యార్థస్తు[illegible] । అయాయంశ్రే ష్ఠాన్వితాయప్రాప్తాఃప్రాప్తలింగాంగసంగినః । స్థాప[illegible]భుక్తిముక్తిఫలప్ర దం । మంగళాత్మశివలింగధారణంసంగవర్జితతత్[illegible] । [illegible] వాంబుధింసంగభంగతరళంప్రతరేత్సః । శివభక్తాస్తు[illegible]లింగధారిణః । వి ప్రానారాధయసదాభస్మరుద్రాక్షధారిణః । ఇత్యాదిశం[illegible]ప్రా క్తాన్యపికానివిదుషబ్రంహణచ్ఛాదాసన్నాన్యనుసంధేయాని । ... ఇత్యాద్యనుష్ఠాని స్థానుపైప్రైకాదశినీషుప్రాంతత్రపంచాక్షరో మంత్రస్తు[illegible]యమితి ప్రక ముణాయుక్తైప్రైకాదశిన్యా । [illegible]పాపకాశినీవిప్రతిప లోదనంసంసారదుఃఖజనితంద్రావయతీతిరుద్రః । రుదంఅజ్ఞానంద్రావయతీతివారుద్రః రుతానాదేనసకలంజగదిదంద్రావయతీకంజయతీతివా । నాదాత్మకత్వాత్ । అథవాన్యత్రైత శబ్దేనప్రణవరూపేణకాద్రావయన్నర్థంగమయతీతిరుద్రః । పౌరుషప్రపరమశివస్య[illegible] ... ప్రదాయాతేతవతనూః లింగరూపశరీరంసా చార్య [illegible]పాపకాశినీ । లింగరూపశరీరావ[illegible] [illegible]మాదిసంపన్నభక్తగాత్రే ధార్యఇతిపర్యవసితార్థాతత్రనాగరూపా [illegible] [illegible]

సాధికరణ్యప్రదర్శనాత్ । తస్మాద్రుద్రస్యరుద్రత్వమిత్యత్రాగ్నౌ రుద్రపదవ్యవహారప్ర
దర్శనాచ్చ । రుద్రాధ్యాయేపంచమేతు చిత్యాగ్నౌ హోమముచ్యత ఇత్యనేన రుద్రైకాద
శిన్యాః ఇష్టకాచిత్యగ్నిహోమే వినియుక్తత్వేన శివపరత్వే వినియోగవిరోధశ్చ । నచా
పస్తంబబోధాయనాది సూత్రకారైశ్శివలింగాభిషేకే వినియుక్తత్వాత్ వినియోగాంత
రవిరోధోనేతి వాచ్యం । తత్రవినియోగాచ్చాత్రవినియోగస్య బలీయస్త్వాత్ । కించ
రుద్రైకాదశిన్యాః కర్మప్రకరణపఠితత్వేన శివపరత్వే ప్రకరణవిరోధశ్చేతి పూర్వపక్షః॥
అత్రోచ్యతే । యాతేరుద్రశివాతనూరిత్యత్ర రుద్రపదవాచ్యశ్శివ ఏవ నాగ్నిః । అగ్నేర్హి మి
త్రాంతరేణ రుద్ర ఇతి వ్యవహారస్సంభవతు నామ తాదృగ్వ్యవహారస్య క్వచిదేవావకా
శత్వం । నచతస్య యోగరూఢ్యవగమితరుద్రపదశివపరత్వం వకాశత్వభంజకతాపూ
ర్వకత్వేన సర్వత్రైవ శాఖాస్తీతి వాచ్యం । తన్నిరవకాశత్వపూర్వకతయా రుద్రపదశివ
పరత్వావకాశావగమకశ్రుతివిరోధాత్ తథైవామ్నాయతే । ఏక ఏవ రుద్రో నద్వితీయా
యతస్థే [illegible] బ్రహ్మా నవిష్ణుర్న సూర్యో నాగ్నిర్నచంద్రతారకా ఇత్యత్ర బ్రహ్మవిష్ణుసూర్యా
గ్నిచంద్రతారాణాం రుద్రపదవాచ్యభిన్నత్వేనైవ నబ్రహ్మాద్యాదినా పృథఙ్నిర్దేశః । శివస్యతు
రుద్రపదవాచ్యత్వాదత్ర రుద్ర ఇతి రుద్రపదేన నిర్దేశః । యదాతమస్తన్నదివానరాత్రిర్న
సన్నచాసచ్ఛివ ఏవ కేవల ఇత్యత్ర [illegible] ప్రసన్నాద్యాభిన్నత్వద్యోతనార్థం రుద్రపదశ్రవ
ణస్థానే శివ ఇతి శివపదమేవ శ్రూయతే । నచ నాగ్నిరితత్రత్యపదం భూతవాచకం నాగ్ని
దేవతావాచకమితి వాచ్యం । నబ్రహ్మా నవిష్ణుర్న సూర్యో నాగ్నిరితి బ్రహ్మవిష్ణ్వాదిదేవతా
వాచకసాన్నిధ్యశ్రవణాత్ । ననూదాహృతశ్రుత్యా శివస్య రుద్రపదవాచ్యత్వం సంభవ
తు నామ యాతేరుద్రశివాతనూరిత్యత్రాపి రుద్రపదవాచ్యశ్శివ ఏవ నాగ్నిరిత్యత్ర కింవినిగ
మకమితి చేదుచ్యతే । తత్రైవ వాక్యశేషే గిరిశంతాభిచాకశీహీత్యత్ర గిరౌ కైలాసే స్థిత్వా
[illegible]భ్యస్సుఖం తనోతీతి గిరిశంతః తస్యసంబోధనం హేగిరిశంతేత్యనితరసాధారణ
గుణశ్రవణాత్ తాదృశగుణవిశిష్టత్వమగ్నేర్నిరవకాశత్వాచ్చ తత్ర రుద్రపదవాచ్య
తోపేక్ష్య [illegible] శంకావకాశ ఇతి । విద్యారణ్యాచార్యాః । రుద్రైకాదశిన్యాశ్చిత్యగ్నిహో
మవినియోగసంపత్త్యగ్నిపరత్వం [illegible] సాధయితుస్తస్యాం గిరిశగిరిత్రగిరిశంతనీలగ్రీవ
జనకాద్యాః [illegible] అసాధారణ శివగుణప్రతిపాదకపదబాహుళ్యశ్రుతివిరోధాత్ శివప
త్వం లింగాద్రుద్రైకాదశిన్యా వ్యాచఖ్యౌ । రుద్దుఃఖం దుఃఖహేతుర్వా తద్ద్రావయతీతి సప్ర
త్యేకా [illegible] ఇత్యస్యాం శ్రుతౌ [illegible] పరమకారణమితి భగవాన్ బాదరాయణేన నిరుక్తం ।
విశేషపు[illegible]
[illegible] రతన్త్వం: లింగపూజాపరశరీరపరత్వే విద్యారణ్యభాష్యే [illegible] త్వాభావాత్ పృథ
ప్రామాణిక [illegible] బాదరాయణేనైవ । లింగంశివాతనూః పో

శ్రామూర్తిరఘోరతనూస్స్మృతా। అపాపేషుచభక్తేషుతయోర్మధ్యేశివాతనూః । కాశతే పరమేశస్య శిష్టాస్తేలింగధారిణఇతిశివపురాణే తనోర్లింగరూపశరీరపరత్వే నైవోప బృంహితత్వాన్న శంకాకళంకః । నచపాపంకాశయతీతి పాపకాశినీసానభవతీత్య పాపకాశినీతి పాపకాశత్వంనిషిధ్యతఇతివాచ్యం । అప్రసక్తస్యనిషేధాయోగాత్ప్రసక్తేశ్చాభావాత్ । నహిశివతనోఃపాపకాశత్వం ప్రసక్తం। వృత్తిద్వయస్వీకారేగౌరవాచ్చ। అపాపశబ్దస్యపుణ్యాత్మసుబహుశఃప్రసిద్ధత్వాచ్చ । కించ । అపాపేషుచభక్తేషుతయోర్మధ్యేశివాతనూః కాశతేపరమేశస్యేత్యుదాహృత శివపురాణవచనవిరోధాచ్చ। నచఅపాపకాశినీత్యత్రఅపాపా నామంతర్జ్యోతిర్లింగరూపేణ కాశతఇతివాచ్యం। శ్రుతావంతః పదస్యాశ్రుతత్వేనాధ్యాహారదోషాపత్తేః । ఉక్తార్థబాధకత్వాభావాచ్చ। యత్తురుద్రైకాదశిన్యాశ్శివపరత్వేవినియోగవిరోధఇతితస్యపవిత్రంతేవితతంబ్రహ్మణస్పతఇతివక్ష్యమాణమంత్రవ్యాఖ్యాయాంవివృణ్మహే । రుద్రాధ్యాయస్యకర్మప్రకరణపఠితత్వేనశివపరత్వేప్రకరణవిరోధఇతియత్తత్రనసారం। ప్రపదమంత్రే। తపశ్చతేజశ్చశ్రద్ధాచ... త్యుపక్రమ్యకర్మాధిపతయేనమః । తత్రవిరూపాక్షోనిత్యనితరసాధారణనామ్నాశివం ప్రశంస్య । త్వాంప్రపద్యేత్వయాసూతకంఇదంకరిష్యామి। తస్మైసర్వం... పద్యతామితిశివస్యసకలకర్మాధిపతిత్వశ్రవణాత్ సకలకర్మణామపిశివాజ్ఞయైవకర్తవ్యత్వవిధానాచ్చ । ఉక్తార్థేఉపబృంహణాంతరాణ్యుదాహ్రియన్తే ! కారణాగమే।. అపాపకాశీశివపుణ్యౌతంతేశిష్టాః ప్రసిద్ధాభగవన్నపాపాః। అతస్త్వదీయాంసహజాభక్తానసంసిద్ధానితినిశ్చినోమి ॥ శివయోగదీపికాయాం। నిత్యంభాతిత్వదీయేషుయాతేరుద్రశివాతనూః । అఘోరాపాపకాశీతిశ్రుతిరాహసనాతనీ ॥ సిద్ధాంతశిఖామణౌ ॥ అఘోరాపాపకాశీతియాతేరుద్రశివాతనూః । రాజమానాయతే యస్మాత్తస్మాచ్ఛైవోఘుఃఙ్గినః। యోలింగధారీనియతాంతరాత్మానిత్యంసదారాధనబద్ధచిత్తః ॥ దర్శయిత్వాయజుర్వేదేఃధితోలింగధారణం! ఋగ్వేదేపితథాకర్త్యాం ప్రత్యాహరేశ్వరంముదా ॥

పవిత్రంతేవితతంబ్రహ్మణస్పతే ప్రభుర్గాత్రాణిపర్యేషివిశ్వతః । అతప్తతనూర్నతదామోఅశ్నుతేశ్రుతాసఇద్వహంతస్తత్సమాసతఇతి । అత్రబ్రహ్మశబ్దేనలింగముచ్యతే లీనమర్థంగమయతీతివ్యుత్పత్త్యాతదధికరణత్వాత్తద్వ్యపదేశః । తల్లింగంబ్రహ్మశాశ్వతం। లింగంబ్రహ్మసనాతనమితి ॥ సిద్ధాంతశిఖామణౌ ॥ లింగంతత్పరిపూర్ణంజ్ఞమిత్యాచార్యస్వామికృతాపరాధస్తవేపి బ్రహ్మయోగధర్మనాచ్ఛతస్తుతిః అస్థాతాపత్యక్రియ... ప్రస్థితఇత్యర్థః । తదిత్యాధ్యాహారః । పరబ్రహ్మపదశబ్దయోర్లింగార్థకత్వేకోశాద్యభావేనాప్యన్యప్రయోగాభావాచ్చ । ... వ్యూహా

సపపత్యావిశేష్య వాచకత్వాదాధ్యాహారావశ్యంభావాత్ । పవిత్రంతద్ధిఖ్యాతపి
తత్వమాణోపబృంహణస్య పంతేతి తత్వదాధ్యాహారసూచకత్వాచ్చేతి తథాచ । హేబ్ర
హ్మణస్పతే । లింగరూపశరీరావచ్ఛేదేనశరీరభావేనాధిష్ఠితపరమశివతేతసతత్ బ్రహ్మపద
వాచ్యంలింగరూపశరీరం పవిత్రంఉక్తరీత్యాభుజకాలేపర్యుదితాతేపి ధర్తుంయోగ్యం ।
వితతంఇష్టాదిభేదేనభక్తశరీరాదిభేదేన బహుబహువిధం । ప్రభుః నిగ్రహానుగ్రహసమ
ర్థః । త్వంవిశ్వతస్సమస్తాని । సార్వవిభక్తికస్తసిల్ । గాత్రాణిభక్తశరీరాణిపర్యేషివ్యా
ప్నోషిధారయమాణస్సన్ లింగరూపశరీరద్వారాభక్తాంగయుక్తోసీత్యర్థః । ననుబ్రహ్మ
ణస్పతఇత్యత్రబ్రహ్మపదేనస్థావరలింగముచ్యతే । తతశ్చ । హేబ్రహ్మణస్పతేశరీరభావేన
స్థావరలింగాధిష్ఠితపరమశివతే బ్రహ్మపదవాచ్యంలింగంపవిత్రం అథవాశోధనాదినాసం
స్కృతత్వేన పరిశుద్ధంవితతంస్వయం వ్యక్తర్షిపురుషకృతాదిభేదేన నానావిధమిత్యర్థః ।
స్నాన్యాదితిచేన్నైవం । స్థావరలింగస్యశరీరధారణాసంభవత్వేనప్రోక్తార్థకస్యగాత్రా
ణిపర్యేషివిశ్వతఇత్యనన్వయాపత్తేః । నచతస్యాప్యపరిచ్ఛిన్నస్వరూపేణ భక్తశరీరసం
బంధోస్తీతివాచ్యం । తర్హ్యపరిచ్ఛిన్నత్వేన బ్రహ్మలింగవిశ్వవ్యాపిత్వస్యైవవక్తవ్యత్వే
నభక్తగాత్రమాత్రసంబంధకథనేప్రయోజనాభావాత్ । ననుపవిత్రంతఇత్యేతన్మంత్రస్య
సోమదేవతాపవిత్రానుమంత్రణవినియుక్తత్వేనకథంలింగధారణపరత్వం । యద్యత్రవినియు
క్తంతస్యతత్పరత్వమేవ । సంధ్యావందనకాలీనతత్తద్దేవతోపస్థాన వినియుక్తమిత్రస్యే
త్యాదిమంత్రాణాంతత్తద్దేవతాపరత్వవదితి । కించ । సోమప్రకరణపఠితస్యాస్యలింగ
ధారణపరత్వేప్రకరణవిరోధశ్చేతి చేత్తదప్యసారం । వినియోగమాత్రస్యపూర్వోదా
హృతప్రయోగావగమితబ్రహ్మపదలింగపరత్వభంజకత్వాయోగాత్ । అస్తిచాన్యపరా
ణామపిమంత్రాణామన్యత్ర వినియోగః । అగ్నిర్మూర్ధాదివఃకకుదిత్యాదిమంత్రాణాం
వాచకత్వేనలింగాద్యగ్న్యాదిపరాణామేవ । గ్రహయజ్ఞేష్టౌమాతృపూజాయాం వినియో
గదర్శనాత్ । ఋగ్వేదేపురుషసూక్తేనధనపతింవిశ్వరూపిణమితి దేవాంతరపరస్యాపిపురుష
సూక్తస్యధనయజనే వినియోగదర్శనాచ్చ । యత్రతత్రవినియుక్తమితిరీత్యాయమస్తుప్రకృతార్థ
వాచకపదఘటితమంత్రవినియోగస్థలఏవ । నహిపవిత్రశబ్దస్యాదశాపవిత్రార్థకత్వేకించి
న్నియామకమస్తి । తర్హ్యభిధాయకపదాఘటితవినియోగస్థలే ప్రకృతప్రకాశనంకథ
మితిచేత్ కదాచనస్తరీరసి నేంద్రసశ్చసి దాశుషే ఇతీంద్రదేవతాకస్యమంత్రస్య । ఐంద్రాగ్నీ
గార్హపత్యముపతిష్ఠత ఇతిగార్హపత్యోపస్థాన వినియోగేమంత్రస్యాభిధానసామర్థ్యా
ద్రపరత్వం [illegible] ప్రకరణాధికరణస్యాయే
ప్రాతగరంతన్యమితి ॥ యదుక్తంప్రకరణవిరోధ ఇతి తదపి న । సోమస్యపవన తేజనితామతిసాంద

నిశాదీనాంజనితాపృథివ్యాః జనితాఽసూర్యస్యజనితేంద్రస్యజనితాథవిష్ణోరిత్యత్రజనితాభూత
సోమలతాయాః నారాయణాదిజనకత్వాసంభవేన । ఉమయాసహితస్సోమఇతిసోమపద
మహిమ్నైవమాత్రేణశివస్యాపి ప్రసక్తత్వమాదాయత త్సిద్ధిరితివాచ్యం తాదృశసిద్ధాంతి
త్వేనలింగధారణప్రకరణస్యాపిసోమప్రకరణత్వేనవిరోధాభావాత్ ॥ కించ । అయంసో
మకపర్దినఇతిశ్రుత్యాసోమయాగస్య । ఉత్పత్తికశ్రుతశివసంబంధబోధనేన । రుద్రఆహుత
ఇతిశ్రుత్యాసోమపదస్థానే రుద్రపదప్రక్షేపేణసోమయాగస్య రుద్రతాదాత్మ్యబోధ
నేన। అహంసర్వహవిషాంభోక్తాచైవఫలప్రదః । సర్వదేవతనుర్భూత్వాసర్వాత్మా
సర్వసంస్థితఇతి । కూర్మపురాణే శివవచనేనశివస్య సర్వహవిర్భోక్తృత్వకర్మఫలప్ర
దత్వప్రతిపాదనేనసోమయాగస్యరుద్రదేవతాకత్వనిశ్చయాత్తత్ప్రకరణపఠితస్యాస్య
స్యాస్యమంత్రస్యలింగధారణపరత్వే ప్రకరణవిరోధాభావాచ్చ నస్వారస్యాంతావకృత్రి
తాన్యప్రకరణాద్యవిరోధః । తథాపి । పవిత్రంతఇత్యేతన్మంత్రేలిఙ్గాద్యభావేనవిధిసంభ
వః । ననావిధిప్రయోజకరూపసంపత్తిః । ఏతన్మంత్రపఠితలింగధారణస్యతత్వాత్శ్రుతి
స్యచసర్వలింగస్థాపయతీతివిధిపార్యస్తత్వేనాన్యథా సిద్ధత్వాదితిచేన్మైవం । తస్మాత్పవి
త్రంతల్లింగంధార్యంశైవ మనామయ మితివక్ష్యమాణోపబృంహితాను రోధేనప్రభుస్త్వా
గాత్రాణిపర్యేషివిశ్వతఇతిమంత్రలింగేనచతల్లింగం ధార్యమితికల్పితుం శక్యత్వాత్ । యా
ద్యప్యన్యథాసిద్ధత్వేన విధిప్రయోజకరూపంనాస్తీతిప్రాచీనగ్రంథేనోక్తంతదప్యయు
క్తం । శాఖాభేదాత్ । నహిశాఖాంతరేణావిహితకర్మణాంశాఖాంతరేణాన్యథాసిద్ధిసం
భవః । తథాసతి । యజుశ్శాఖావిహితకర్మణామేవ కేషాంచిదృగ్వేద విహితత్వేనతద్వి
ధాయకవాక్యానాంప్రవర్తకత్వానుపపత్తేరిత్యలం । ప్రసక్తానుప్రసక్త్యా । ఏవంపవి
త్రంతఇత్యాద్యర్థస్యపర్యేషివిశ్వతఇత్యంతేన లింగధారణంతత్పావిత్ర్యంచాభిధాయ । అనేన
శ్రుతివిహితత్వేఽప్యత్యంతాభ్యర్హితఫలాభావాల్లింగధారణమకర్తవ్యమితికేషాంచిచ్ఛంకితానా
మాశంకాపనోదనార్థం భగవతీశ్రుతిరేవముక్త్వాపాయాంతరవ్యవచ్ఛేదసూచ
నాయవ్యతిరేకముఖేనలింగధారణ ప్రయోజకత్వ మభివదతి। అతప్తతనూర్నతదామో
అశ్నుతఇతి । తప్తాపేదమనక్రియాదీక్షాత్రయేణసంస్కృతోపాధిజనితాతనూర్యస్యసనభ
వతీత్యతప్తతనూః - దీక్షాత్రయరహితః । ఆమకుంభసదృశత్వంలోకే కర్మాసుద్యన్ లింగధారణ
పస్వరూపంనాశ్నుతే । ఏవంచ । లింగాంగసంగినోవశ్యస్యపరబ్రహ్మనఃప్యశే । ఇతిశేగ
కరసంహితావచనానుసారేణదీక్షాత్రయమేవముక్తావస్తాధారణకారణమితిఫలితార్థః ॥
రామానుజ మతానుయాయినస్తు । పవిత్రంచరణచక్రమితి కోశప్రసిద్ధ్యాపవిత్రశబ్దం
చక్రార్థకం ।

యదాప్రభృతిష్మేజాయతఇతిశ్రుత్యాజనకత్వేన।అధీశ్వరః తథాచపరబ్రహ్మబ్రహ్మణస్పతేచక
ష్మభాద్యుత్పాదకతేపవిత్రంచక్రం । వితతం । ప్రభుఃసఖః భువనస్యపాలకః। త్వంగా
త్రాణిభక్తాంగానిపర్యేషిప్రాప్నోషీత్యర్థః । అతఏవ । అతప్తతనూర్నతదామోఅశ్నుత
ఇత్యన్వర్థకం । తప్తావహ్నిసంతప్తచక్రేణ పూర్వరూపపరావృత్తిపూర్వక రూపాంతర
ప్రాదుర్భావాతనూర్యస్యసనభవతీత్యతప్తతనూః । దోర్మూలచక్రధారణరహితః । తత్
నారాయణాత్మకపరబ్రహ్మస్వరూపం । ఆమః అపరిపక్వాంతఃకరణోనాశ్నుతేన ప్రాప్నో
తీత్యర్థఇతివ్యాచఖ్యుః । తదప్యత్రజ్ఞేయం । యద్యపిపవిత్రంచరణంచక్రమితి ధూర్తవై
ష్ణవకల్పితస్యకోశత్వఏవవివాదః - తథాపి- తుష్యతుర్జనఇతిన్యాయేనాభ్యుపేత్యనిరాక్రి
యతే - మంత్రేచక్రధారణవిధాయకాభావాత్ నచగాత్రాణి పర్యేషివిశ్వతఇత్యేతద్వి
ద్విధాయకంతస్య - విష్ణోరేభకాంగసంబంధవిధాయకత్వాత్ ననుపవిత్రంతఇతివిష్ణు
సంబంధిచక్రమభిధాయగాత్రాణిపర్యేషివిశ్వతఇత్యనేన ధారణవిధానాత్ నారాయణ
స్యధారణాప్రసిద్ధ్యాతదీయచక్రస్యైవతత్సిద్ధిరితిచేన్నైవం - వికల్పాసహత్వాత్ - తథా
హి- చక్రస్యతల్లాంఛనత్వేనధార్యత్వాఉతతత్స్వరూపత్వేన - అహోస్విత్ - నారా
యణాశ్రయత్వేనవా- నాద్యః - కౌమోదకీగదాశార్ఙ్గోనందకః కౌస్తుభోమణిరితికోశ
పగతతల్లాంఛనానాంబాహుళ్యసత్త్వేనతస్యైవధార్యత్వేవినిగమకాభావాత్- నద్వి
తీయః - తత్స్వరూపత్వేతదభేదసిద్ధౌచక్రనారాయణయోర్భేదగర్భితలాంఛనలాం
ఛనభావాసంభవేనతద్బోధకకోశవిరోధాపత్తేః- తృతీయేపి - అంతర్బహిశ్చతత్సర్వం
వ్యాప్యనారాయణస్థితఇతి శ్రుతిబోధితసర్వాంతర్యామిభావేనతదాశ్రయత్వం ఉతశరీర
భావేనవా - నాద్యఃపక్షోభాంకలయేతే - అంతర్యామిభావేననారాయణస్యసకలపద
దార్థవృత్తిత్వేనసర్వేషామపిధారణీయతాపత్తేః- నోత్తరఃపక్షః- శరీరభావేస్థిత్యాంగీ
కారే సాలగ్రామవైష్ణవపూజ్యతామార్తిదివిగ్రహాష్టాలయ ప్రతిష్ఠితతత్తత్ప్రతిమాన్వితే
బాహుమూలచక్రాదావవినారాయణస్యపూజాని వేశనాదికరణతాపత్తేః । యదుక్తమ
మత్తప్తతనూర్నతదామోఅశ్నుతఇత్యనేనతత్సిద్ధిరితి తదపిఋక్తసేరదాశాశ్వేనగధారా
సామేనానుకరోతి- బ్రాహ్మణస్యతనుర్జ్ఞేయాఃసర్వదేవసమాశ్రితా - సాక్షేత్సంతాపితా
రాజన్ కింవక్ష్యామ్యత్రపాతకం - గంగాస్నానరతోవాపిహ్యాశ్వమేధరతోపివా - చండ
క్రాంకితనుంధ్య ష్టావపశ్యేత్సూర్యంజపేన్నరః - జపేచ్చపౌరుషం సూక్తమస్యధారార
వంవ్రజేత్ - భుజాగ్రేవ్యానలోవిప్రస్తప్తచక్రాంకితోయది- వేదాంతశ్రానవాన్ సోపివ
హత్యాసప్తమంకులమితిధర్మశాస్త్రవచనైస్తప్తముద్రాధారణస్యనిషిద్ధత్వేన తత్పరత్వేన
నవా ఖ్యానసంభవేన [illegible] శాస్త్రైర్వ్యాఖ్యేయత్వాత్ - కించాస్యమంత్రస్యసోవ

...షు ప్రకరణపఠితస్య చక్రధారణపరత్వే ప్రకరణవిరోధశ్చ । నచాస్మిన్న తేతదాపత్తిః ।
...పూర్వమేవ నిరసితత్వాత్ । యద్యేవమప్యతప్తతనూరిత్యస్య పర్యవసానగత్యా చ
...క్రసంతప్తశరీరార్థకత్వమేవాంగీకరోషి । తదా । అకారో విష్ణువాచక ఇతి స్మరణే
...రన । అయః ష్ణవే । విష్ణ్వర్థమితి యావత్ । తప్తానూర్యస్య స తప్తతనుః ఏ
...తవంధూతః । అమః అపరిపక్వాంతః కరణస్య తత్పరబ్రహ్మస్వరూపం నాశ్నుతే
...పరంతుశ్నుయనావ్ ఇతి ధాతోః అశ్నుతాస్సంతప్తాస్సంతః । ఇతి తాపజనితం విణం సహంతః ।
...ద్వైతత్ — విణమేవ సమాసతే ప్రాప్నువంతీత్యేవార్థస్స్యాత్ । ప్రాగుక్తనిషేధానురోధా
...త్రాత్ । అత్రైవ చపీ । పవిత్రపదస్య కోశప్రసిద్ధ్యా చక్రార్థకమావశ్యకం । తథాచ న పావిత్ర్యా
...ర్థాదిబోధః । మహర్షేర్యోగాపహారకత్వాదితి చేన్న । సతి బాధకే కోశస్య శక్తిగ్రాహకత్వానం
...ఙ్గీకారాత్ । అతఏవ నీలోత్పలఏశ్వక్లః సఏ ఇత్యాదౌ గుణేషు శుక్లాదయః పుంసి గుణిలింగాస్తు
...ణ, వ్యక్తిరితి కోశేన నీలాది పదస్య రూపవాచకత్వేపి సమానవిభక్తిక ఏవ స్థలే భేదసంసర్గబో
...ధాభాసంభవేన రూపవతి శక్త్యంగీకారే గౌరవేణ చ నీరూపలక్షణైవాంగీకృతా । రూఢే
...ర్యోగాపహారకత్వమపి రూఢ్యర్థాబాధస్థల ఏవ అన్యథా పంకజమానయేత్యాదౌ పద్మ
...బోధాయామపి యోగార్థకుముదబోధో న స్యాత్ । ప్రకృతే తూక్తదిశా చక్రార్థకం బా
...ధితమేవేతి । ఏతేన తప్తం చక్రం ద్విభుజే ధార్యమితి విధిత ఏవ చక్రధారణసిద్ధిరిత్యపాస్తం ।
...ంత్యమానశాఖాయామనుపాదానేన పాఠాదర్శనాత్ । తస్య శ్రుతిత్వ ఏవ వివాదాత్ । య
...ద్యదిప్రకీర్ణశాఖావాదాదికమభ్యుపేత్య తథాత్వమంగీకరోషి కథాపి న తత్సిద్ధిః । ప్రాగుక్తం
...రిల్పపరాహతత్వాత్ । నిషిద్ధశాస్త్రానురోధాచ్చ । సర్వం వాక్యమితి న్యాయేన భుజద్వయో
...పదేశేన చక్రధారణమాత్రవిధానే శంఖధారణాదిసిద్ధ్యభావాత్ । దక్షిణే శంఖజేః ప్రోబిభృయా
...గీన్ద్వాసుదర్శనం — సవ్యేతు శంఖం బిభృయాదితి బ్రహ్మాదిదోషదురితివచనవిరోధః — ఆచార
...విరోధశ్చేత్యలమసహావేశేన ॥ గురుచరణాస్తు బ్రహ్మణస్పతశ్రుత్యసేన — విశ్వాధికో రుద్రో
...మహర్షిః — హిరణ్యగర్భం జనయామాస పూర్వం — యో బ్రహ్మాణం విదధాతి పూర్వం ఇత్యా
...శ్రుతిభిర్హిరణ్యగర్భజనయితృత్వేన ప్రసిద్ధః పరశివోభిధీయతే — పవిత్రపదం లింగార్థకం
...సర్వలింగం స్థాపయతి పాణిమంత్రం పవిత్రమిత్య లింగపదసామానాధికరణ్యాత్ — లింగ
...పదసామానాధికృతపవిత్రశబ్దస్య కథం లింగార్థకత్వమితి చేన్న — వజ్రం యథా మతికయా
...కీర్ణమితి — రామాయణశ్లోకవ్యాఖ్యానే — వజ్రో వా ఆజ్యమితి శ్రుతౌ — ఆజ్యపదసామానా
...ధికరణ్యేన వజ్రపదస్య సంస్కృతాజ్యపరత్వమితి మహేశ్వరతీర్థాభిరంగీకృతమిత్యాత్ — న
...న ప్రకృతే పవిత్రపదస్య మంత్రపదసామానాధికరణ్యేపి న లింగపదసామానాధికరణ్యే
...తి వాచ్యం । మన...లింగార్థకత్వాత్ । వాచ్య

వాచకరూపేణ ద్విధాయం మంత్రః ప్రకీర్తితః । వాచకో వర్ణరూపస్స్యాత్ వాచ్యస్తు పరమేశ్వరః
పఞ్చ-వ్యాసనిరుక్తిశ్చ । తథాచ । హే బ్రహ్మణస్పతే పరమశివ తే తవ పవిత్రం లింగం వితతం ఉ
ఇష్టప్రాణాదిభేదేనానేకవిధత్వాద్విస్తృతం ప్రభుః అఖిలజగదండనియామకః । త్వం గా
త్రాణి భక్తశరీరాణి విశ్వతస్సమంతాత్పర్యేషి । సర్వాంగేషు చ సర్వత్ర సర్వదా సర్వతో ము
ఖం । లింగం గురూపదేశేన సుప్రతిష్ఠితమాత్మనీత్యారభ్య । ఏకమేవ పరం లింగం ... గేష్వనే
ప్రతిష్ఠితం । సత్ప్రోమ ఖమాభాతి నామరూపక్రియాత్మనా । ఇష్టలింగం తు బాహ్యాంగే ప్రా
లింగం తు భ్రాంతరే । భావలింగం తథైవాత్రైతత్మాంగే సుప్రతిష్ఠితం । హృదయాంగే మహాలిం
నం శ్రోత్రాంగే తు ప్రసాదకం । త్వగంగే చరలింగం చ దృగంగే శివలింగకం । జిహ్వాంగే గురు
లింగం స్యాత్ నాసికాంగే తథైవ చ । ఆచారలింగమత్రాంతం సుప్రతిష్ఠితమేవహి । ...
ఘ్రాణేంద్రియాంగేషు క్రమాల్లింగం ప్రతిష్ఠితం । తథా కర్మేంద్రియాంగేషు క్ర
మాల్లింగం ప్రతిష్ఠితమితి । వాతులోత్తరభాగే । అనుభవసూత్రస్థితవచనరీత్యా
షడుత్తభక్తాంగాని । అఘటితఘటనాపటీయాన్ । త్వమేవ వ్యాప్నోషీత్యర్థ ఇతి పా
హుః ॥ అన్యేతు । పవిత్రం తే వితతమిత్యత్ర । వితతశబ్దస్తనుశబ్దవత్తనువిస్తార ఇతి ధాతుని
ష్పన్నత్వేన శరీరార్థకః । బ్రహ్మపదం లింగార్థకం । తథా చ । హే బ్రహ్మణస్పతే లింగాధిష్ఠా
నక పవిత్రం తే ... లింగరూపశరీరం । పవిత్రం శుచ్యశుచికాలేపి ధర్తుం యోగ్యం ప్రభుః
తాదృశలింగరూపశరీర ... భుక్తిముక్తిఫలప్రదాతా గాత్రాణి భక్తశరీరాణి పర్యేషి ప్రా
ప్నోషి । లింగశరీరాణ భక్తిన్నత్వా భక్తగాత్రేషు ధార్య ఇత్యర్థః రార్థ ఇతి ప్రాహుః ॥ గురువ్యా
తేత్వయమన్యో విశేషః । ఉద్దేశ్యవచనం పూర్వం విధేయశ్చ తతః పరమితి మిశ్రకారికాసురే
వ । పవిత్రం తే వితతమిత్యత్ర పవిత్రశబ్దస్య లింగార్థకత్వే వితతపదవాచ్యతత్వస్య విధే
యత్వేన । ఉద్దేశ్యవిధేయవాచకయోః పౌర్వాపర్యం సిధ్యతి । వితతశబ్దస్య లింగార్థకత్వే
పవిత్రశబ్దస్య విధేయత్వేన వైపరీత్యమితి । ఉక్తార్థ ఉపబృంహకవాస్య మంత్రస్య । ఉపబృంహణ
మస్య స్కాందలింగపురాణే । కీటో భ్రమరయోగేన భ్రమరో భవతి ధ్రువం । మానవశ్శివయోగేన
శివో భవతి నిశ్చయః । బ్రహ్మవిష్ణ్వాదయో దేవా మునయో యోగినస్తథా ... । ధారయంతి సదా
లింగముత్తమాంగే విశేషతః । ఇత్యుపక్రమ్య । బ్రహ్మేతి లింగమాఖ్యాతం బ్రహ్మణః పతిరీశ్వ
రః । పవిత్రం తద్ధి నిర్దిష్టం తత్సంపర్కాత్తమశ్శుచిః । ఋచిత్వాహ పవిత్రం తే వితతం బ్ర
హ్మణస్పతే । తస్మాత్పవిత్రం తల్లింగం ధార్యం శైవమనామయం । అతప్తతనుర్నతదామో అశ్నుత
ఇత్యం సా ... రవర్జితః । దీక్షయా రహితస్సాక్షాన్నాప్నోతి తల్లింగముత్తమం । యః కరో
తి తపః పూర్వం సత్తపస్సచ్యతే ... లింగధారణం । నతు

... తల్లింగధార

ణమితి॥ అత్రబ్రహ్మేతిలింగమాఖ్యాతమితి । పవిత్రంతద్ధినిఖ్యాతమితి - ధార్యంశైవమితి ఉక్త్వార్ధోద్బలకమితిస్పష్టం। కించ । ఇతిసంబోధితశ్శిష్యోగురుణాశాస్త్రవేదినా । ధారయేచ్ఛాంకరంలింగంశరీరేప్రాణయోగతః । లింగస్యధారణంపుణ్యంసర్వపాపప్రణాశనం । ఆదృతంమునిభిస్సర్వైర్నిగమార్థవిశారదైః । ఇష్టలింగమిదంసాక్షాదనిష్టపరిహారకం। ధారయేదవధానేనలింగంతద్గురుణార్పితం । ప్రమాదాత్పతితేలింగేప్రాణానపిపరిత్యజేదిత్యాదిశంకర సంహితాసిద్ధాంతశిఖామణ్యాదివచనాన్యుక్తార్థోపద్బలకాన్యనుసంధేయాని ॥

ఋగ్వేదేపిన కేవలం పవిత్రంతఇతిమంత్రేణైవతత్సిద్ధిః। కింత్వయంమేహస్తఇతిమంత్రాంతరేణాపితదేవసిధ్యతి॥ శ్రు॥ అయంమేహస్తోభగవాన్ అయంమేభగవత్తరః అయంవిశ్వభేషజోయగుంశివాభిమర్శనః। అయంమాతాఅయంపితాఅయంజీవాతురాగమత్। ఇదంతవప్రసర్పణంసుబంధవేహినిరీహీతి। అత్రభగవచ్ఛబ్దేనపరమశివఏవోచ్యతే । అథైనం భగవంతంరుద్రంకుమారఃపప్రచ్ఛ॥ కాలాగ్నిరుద్రంభగవంతంసనత్కుమారఃపప్రచ్ఛేత్యాదిశ్రుతిషు।ఇతిసంస్తూయమానస్తుభగవాన్ గోవృషధ్వజః । ఇతిహరివంశాదిషుచశివేతత్పదప్రయోగాత్। ఏవంచాయంభగవాన్ లింగరూపశ్శివః। మేహస్తః।హస్తగతః మేమత్సంబంధీఅయంశివః।భగవత్తరఇత్యర్థః॥ ననుహస్తగతోభగవానితివక్తవ్యేహస్తఇత్యుక్తిఃకథమితిచేన్న ॥ ఆదిత్యోభగవాన్సూర్యోనీలగ్రీవస్త్రిలోచనః। అధీయతేసహస్రాంశుస్సామగాధ్వర్యుహోతృభిరిత్యాదిత్యపురాణవచనేన । యఏషోంతరాదిత్యేహిరణ్మయః పురుషోదృశ్యతఇత్యారభ్య అంబికాపతయఉమాపతయేపశుపతయేనమోనమఇత్యంతేనతైత్తిరీయవచనేన।సారమండలమధ్యస్థంసాంబంసంసారభేషజం । మండలాంతరగతంహిరణ్మయంభ్రాజమానవపుషంశుచిస్మితం । ఇత్యాదివచనైర్వాదిత్యగతత్వేనప్రతిపాదితేపరమశివేశివాదిత్యయోరవిభాజ్యసంబంధద్యోతనాయాదిత్యగతస్త్రిలోచనఇత్యనుక్త్వా। ఆదితస్త్రిలోచనఇత్యుక్తివత్। అయంమేహస్తభగవానిత్యత్రాపిహస్తశివలింగయోరవిభాజ్యసబంధసూచనాయహస్తగతఇత్యనుక్త్వాహస్తోభగవానిత్యుక్తమితివక్తుంశక్యత్వాత్ ఏవంచోభయోరవిభాజ్యసంబంధాన్యథానుపపత్త్యా। సంస్కృత్యగురుణాదత్తంషడధ్వన్యాసపూర్వకం। వామహస్తగతంలింగంసావధానేనపూజయేత్।ధారయేత్సుహస్తాదౌలింగాకారంశివంసదా।తస్యహస్తస్థితంవిద్ధిమత్పదంసంపదాంపదం । ఇతివాతులవీరాగమద్యుపబృంహణాద్యనురోధేనహస్తాదౌధారణంలభ్యతే। హస్తశివలింగసంబంధాస్యావిభాజ్యత్వాదేవధారయేదవధానేనలింగంతద్గురుణార్పితం। ప్రమాదాత్పతితేలింగేప్రాణానపిపరిత్యజేత్। పతితప్రాణలింగయోఃప్రాణాభర్తృత్వేన రాధనః । సహం

డాలఇతి జ్ఞేయశ్శివద్రోహీనసంశయః । హస్తసింహాసనేలింగమప్రమాదేన ధారయేత్।
ప్రమాదాత్పతితేలింగేసహప్రాణాన్పరిత్యజేత్ । లింగస్యాతినమాచారనిందకంవ్యాధి
నన్నశేత్।భూమౌప్రతిష్ఠితంలింగంపునర్నోత్పాప్యతేయథా । దేహేప్రతిష్ఠితంలింగమం
త్యేనోత్పాప్యతేతథా । ఇత్యాదిలింగాంగవిభాగేదోషవిధాయకశంకరసంహితావచనా
న్యపిసంగతాని । తస్మాచ్చనానావిధశరీరవిభక్తలింగస్యపునస్సంగ్రహేస్వగృహ్యోక్త
ప్రకారేణానాంతరప్రాయశ్చిత్తమేవ । అసంగ్రహేతుమరణాంతప్రాయశ్చిత్తమితి గ్ర
తాత్పర్యమపిద్రష్టవ్యం।అతఏవోక్తమీశావాస్యోపనిషది । తేనత్యక్తేనభుంజీథామాగృ
ధఃకస్యస్విద్ధనం।అస్యార్థః । యేనకారణేనేతున్ననేత్రప్రమాదాదినాలింగత్యాగేపునర్
సంగ్రహేచసతిన్నభుంజీథాఃపరంత్వనశనాదినాశరీరమేవవిసృజేత్।కస్యస్విద్ధనంఅస్మి
యంలింగం మాగృధః । నస్వీకురుష్వధనంత్విదం లింగమితి కాషితకీ। ననునారాయణోపిభ
వాన్ దేవకీతనయోహరిః। తతస్సభగవాన్ జజ్ఞే బ్రహ్మాలోకపితామహః । సనత్కుమార
భగవాన్ । ఇత్యాదిషుదేవకీపుత్రాదిసాధారణ్యేనప్రయుజ్యమానస్య భగవచ్ఛబ్దస్య
థంశివలింగపరత్వమితిచేన్నహస్తేనావదధ్యాదితిస్రువేణావదధ్యాతి స్వధితినావదధ్యాదిత్యస్య
వదానమాత్రే)సాధారణస్యఅవదధ్యాతిత్యస్యహస్తాదిలింగసామీప్యేనతత్పురోడాశ
వదానాదిపరస్యపశ్చాత్ప్రకృతేసిదేవతాంతరాణాంహస్తోదిధారణాప్రసిద్ధ్యాహస్తగతత్వలి
గేనభగవచ్ఛబ్దస్యశివలింగపరత్వావశ్యంభావాత్ । కించ అయంశివాభిమర్శనఇతివా
శేషేణ।అయంమద్ధస్తగతోభగవాన్ । శివఇత్యభిమృశ్యతేపరామృశ్యతఇతిశివాభిమర్శన
శివపదోపస్థాప్యఇతియావదిత్యర్థకేన । యనవరాహాధికరణన్యాయేనభగవత్పదస్య
వలింగ పరత్వనిశ్చయాచ్చఏవంహస్తావేలింగధారణంవిధాయతస్యలింగస్యసృష్ట్యాదిక
ర్తృత్వేనఅర్థవాదఃక్రియతే। తత్రాయంమాతా।అయంపితేతి। సృష్టికర్తృత్వమభిధీయతే
అయమ్మేవిశ్వభేషజఇత్యనేన విశ్వస్యభవస్యభేషజః సంసార రోగనాశకఇత్యర్థ లేనసంహా
రకర్తృత్వం। అయంజీవాతుఃజీవనౌషధమితిస్థితికర్తృత్వంప్రతిపాద్యతఇతి । నన్వయం
వాభిమర్శనఇత్యత్ర ఇదంశబ్దేనప్రాప్తహస్తఃపరామృశ్యతేశివమభిమృశతి చందనలేప
నాదినాస్పృశతీతిశివాభిమర్శనః।తథాచ।దారుపీతాదాబాణస్ఫటికలింగాద్యర్చనకాలే
దక్షిణహస్తస్యచందనలేపపూజానివేదనాదీని యుక్తాన్యేతాభ్యర్హితస్యఅయంమే
హస్తభగవానిత్యానినాభగవత్త్వమాతృత్వపితృత్వాదినార్థవాదఃక్రియతే।ఇతి। నాయం
మంత్రోహస్తాదౌలింగధారణవిధాయకఇతి చేన్నైవం।హస్తస్యఅచేతనత్వేనతత్రభగవత్వా
మాతృత్వపితృత్వాదిసంబంధాసంభవేన।ఉక్తరీత్యాసమవేతగుణసంబంధబోధకత్వే।సంభ

భవత్యసమవేతగుణసంబంధబోధకత్వాంగీకారస్యాఽఘన్యత్వాత్ । అతఏవసోమఃపవతే

జనితామతీనామిత్యాదౌ సోమలతాయాః। మంత్రోక్తగుణసంబాధాభావేన సమవేతగుణ
సంబంధబోధనార్థం । ఉమయాసహితసోమఇతి శ్లేషమహిమ్నా పరమశివాభిన్యాంజనమితి
గ్రంథకృతాంలేఖనమపిసంగచ్ఛతే! కించనిఖిలభువనభవనపాలనవిలయనలీలాధురంధ
రశివలింగస్యదారుపీఠాద్యర్చనాసమయే। కదాచిత్కరస్పర్శమాత్రవతఏవహస్తస్యాభ్య
ర్హితత్వేన స్తుతివిషయత్వే। అస్మదుక్తరీత్యాఅవిభాజ్యసంబంధేనఅనంతకల్యాణగుణమణి
గణరత్నాకరశివలింగాధికరణస్యతస్యకైముతికన్యాయేనస్తుత్యతాసిద్ధేః। తత్పక్షేపిలింగ
ధారణత్వానపాయాత్। శివమభిమృశతిఅతిభాజ్యసంబంధేన సదాస్పృశతీతిశివాభిమర్శ
నః ఏవంభూతోమేహస్తోభగవాన్ మాతాపితేద్యాదినాస్తోతుంశక్యత్వాత్॥ ఇతి॥
నచాస్మన్మతేచందన లేపనాదావభ్యర్హితస్య దక్షిణహస్తస్యైవ ఉపయోగేన స్తుతిసం
భవః। భవన్మతేతువామహస్తస్య ధారణాధికరణత్వేననతత్సంభవ ఇతివాచ్యం। వామ
హస్తాభ్యర్హితస్యాస్య పూర్వమేవసాధితత్వాత్। సంస్కృత్యగురుణాదత్తమిష్టలింగ
మతంద్రితః। నిత్యంసవామ హస్తాగ్రేహివధానేనపూజయేదితి శంకరసంహి
తావచనేన తత్రధారణ పూజాదియోగ్యతాయాః। ఆవశ్యకత్వాచ్చేతి। ననుశా
ఖాభేదేన సర్వలింగగ్గ్ స్థాపయతీత్య నేనాన్యథాసిద్ధ త్వభావేపి సమానశాఖాపరిత
విత్రంతేవితతమితి మంత్రవిహితస్యైవలింగధారణస్యానేనః థానేఅన్యథా సిద్ధిస్సర్వా
శైవేతిచేన్న। పవిత్రమితిమంత్రేణ సామాన్యతశ్శరీరేలింగ ధారణవిధానేశరీరేపికుత్ర
త్యమిత్యాకాంక్షాయాం। అయమ్మేహస్తోభగవానితి మంత్రేణహస్తరూపాధికరణ
విధానేనాన్యథాసిద్ధత్వభావాదితి॥ పూర్వాచార్యాస్తు। అయంహస్తఃశివమభితఃసర్వదా
స్పృశతీతిశివాభిమర్శనః। తథాచసార్వకాలికశివస్పర్శస్య ధారణంవినానుపపద్యమా
నత్వాత్। హస్తాదౌతత్సిద్ధిః। నచాభితఇత్యస్యసర్వభాగావచ్ఛేదేనేత్య ర్థాత్తథావిధస్ప
ర్శస్యభూమ్యాదిప్రతిష్ఠితలింగస్యాపి సంభవేననలింగధారణ సిద్ధిగితివాచ్యం। అభితఇ
త్యస్యహస్తేనాన్వయః। ఉతలింగేనవా। నాద్యః। హస్తస్యపృష్ఠభాగావచ్ఛేదేన లింగ
స్పర్శాసంభవాత్। నద్వితీయః। లింగస్యోర్ధ్వభాగావచ్ఛేదేన హస్తస్పర్శాసంభవాత్।
ఏవంచ। అభితఇత్యస్యదేశకాలోభయార్థకత్వేపి హస్తాదిధృతలింగస్యైవతథావిధస్ప
ర్శసంభవేనలింగధారణసిద్ధిః! యేనకారణేనశివాభిమర్శనః! జీవాతుర్జీవనాషధంమేహ
స్తః। హేసుబంధోపరమశివతవేదంప్రసర్పణంఅనుసరణం। అగమత్ప్రాపత్। తేనమే
హస్తఏవహిధృతస్సన్సర్వదాలిప్త। తథాచ। దక్షిణహస్తస్యశివపూజాకరణత్వేన। ఇ
తరహస్తస్యతదధికరణత్వేనచసార్వకాలికశివస్పర్శవిశిష్టఃకగోభ్యర్హితఇతి! భగవత్త్వ
[illegible] [illegible]

పత్వం । శుద్ధిమత్త్వంచ కైముతికన్యాయసిద్ధం । ప్రాణలింగాంగసంబంధీ సరుద్రో...
త్రసంశయః॥ ఇత్యుక్తేః । అహోలింగధారణమాహాత్మ్యం మహత్తద్వయస్య పూజాద్యధిక...
రణత్వవినియుక్తత్వేన సర్వశరీరస్యాస్యా చారాదిలింగస్థానత్వేనచ సర్వమపిశరీరం...
వార్థమితిప్రశస్తమిత్యాహుః॥ అస్యాశ్రుతేరుక్తార్థే। యావజ్జీవమిదం దత్తమిష్టలింగం...
మర్చయ। కరాబ్జపీఠే విన్యస్య తద్ధ్యానాసక్తమానసః । హస్తైలింగాంగసంబంధీ సదా...
దాహ్వయో మునిః। సర్వోపనిషదర్థజ్ఞశ్శివజ్ఞానపరాయణః । ఏవం షట్స్థలనిర్ణయ...
దహాత్మైక్యకహేతుం సదాయస్సేవేత కరాబ్జపీఠనిహితశ్రీకంఠలింగార్చకః । సజ్ఞానీస...
రాతనస్సచ మహాన్మాహేశ్వరేషూత్తమః। మర్త్యస్తేనజగత్త్రయేపి సదృశో విద్యేత దేవ...
షివా । లింగమంత్రోపదేశశ్చ కరపీఠార్చనం జపః । మల్లింగధారణం తత్ర లోకాచా...
ప్రవర్తనమిత్యాదిశంకరసంహితాకారణాగమవచనాని పోద్బలకాన్యనుసంధేయా...
అపిచ। త్రిపుండ్రం యే వినిందంతి నిందంతి శివమేవ తే। ధారయంతిచ యే భక్త్యా ధారయ...
తిత మేవతే। ఇతిజాబాలోపనిషద్వాక్యమపి తద్విధాయకం భవతి।తత్రహి।నేక్షేలపూ...
శ్రాయాం నరం వత్సబహిష్కృతం।దధీచినా గౌతమేన శప్తా యే బ్రాహ్మణాధమాః।కలౌశ...
తరిష్యంతి నిందకాస్తే బహిష్కృతాః।బ్రహ్మహత్యాసురాపానస్వర్ణస్తేయకృతాః పురా।...
హీర్నరా భవిష్యంతి కలావీశ్వరనిందకాః ఇతి శివనిందకానాం పాపాత్మనాం బహిష్కార...
త్వప్రతిపాదనేన తన్నిందాయాః పాపహేతుత్వమవధార్యతత్సాదృశ్యం త్రిపుండ్రనిం...
యాః ప్రతిపాదితం।లింగధారణకం నామ వ్రతమ్మాహేశ్వరాభిధం యే ధారణం ప్రకుర్వం...
తేయాంతి పరమాం గతిం। ఇత్యుపబృంహణానురోధేన లింగధారణస్య మోక్షాసాధారణ...
కారణత్వమవధార్య తదౌపమ్యం త్రిపుండ్రధారణస్యాభిహితం । తత్రసాదృశ్యన్నామ తద...
ద్భిన్నత్వేసతి తద్గతభూయోధర్మవత్వం। యథా। ధైర్యేణ హిమవానివేత్యాదౌ హిమవద్భి...
న్నత్వేసతి తద్గతధైర్యాది ధర్మవత్వముపమేయే । ప్రకృతే లింగధారణభిన్నత్వేసతి తద్గ...
ముక్తిజనకాదిధర్మవత్వం త్రిపుండ్రధారణేవక్తవ్యం। ఏవంచసతి । సద్భావ్యం ప్రతియో...
గ్యధికరణాభ్యామభావోనిరూప్యత ఇతి న్యాయేన ప్రతియోగిప్రసిద్ధింవినా అభావప్ర...
ధ్యయోగేన। ఆలంకారికమతే ఉపమాలంకారస్థలే । ఉపమానప్రసిద్ధేరావశ్యకత్వాచ్చ...
లింగధారణసిద్ధిః । నచధైర్యేణ హిమవానివేత్యాదౌ సాదృశ్యవాచకేవశబ్దసత్వేనభ...
త్వేపి ప్రకృతేతరభావాన్న సాదృశ్యఘటకభేదప్రతియోగితయా లింగధారణసిద్ధిర్న...
హ్యుపమాలంకారానురోధేన తత్సిద్ధిరితి వాచ్యం । ఇవాదిశబ్దాభావేపి వాక్పటుత్వే...
మాప్రతీతేస్తాదృశావగమ్యమానసాదృశ్యఘటకభేదప్రతియోగిత్వ[illegible]సిద్ధేః, యదా...
దృష్టాంతాలంకారోవాత్రస్వీక్రియతే । తథాపి ! లింగధారణసిద్ధిర్దుర్వారైవ।చేద్బ్రిం...

తిబింబత్వం దృష్టాంత స్తదలంకృతిరితిలక్షణేవస్తుతః । భిన్నయోః పరస్పరసాదృశ్యాదభి
న్నయోః పృథగుపాదానః బింబప్రతిబింబభావ ఇతితస్యాపి భేదగర్భితత్వేన ప్రతియోగి
తయాలింగధారణప్రసిద్ధేరావశ్యకత్వాత్ ! నన్వేతావతాశివస్యధారణప్రసిద్ధావప్యం
తర్ధారణేనైవచరితార్థతావన్న బాహ్యధారణసిద్ధిరితిచేన్నైవం । యత్పా)యశ్చా)యతే
యచ్ఛృతత్తాదృగవగమ్యతఇతిన్యాయేనభస్మనో బహిశ్శరీరధార్యత్వేన ఉపమానభూతశివ
లింగస్యాపితథాత్వసిద్ధేః। ఏతత్సమానార్థక కాలాగ్నిరుద్రోపనిషదాపిపత్సిద్ధిః। తత్రహియా
చాస్యతః ప్రథమారేఖేత్యాదినాత్రిరేఖాణాం మహేశ్వర రుద్రసదాశివాత్మకత్వం ప్రతిపా
ద్యధారణవిధానేనశివస్వరూపత్వేనతాసామేవధార్యత్వే సాక్షాచ్ఛివధారణస్యార్థికమ
తికన్యాయసిద్ధత్వాదితి ॥ లింగాంగసంబంధస్వరూపమహావాక్యార్థబోధక। తత్త్వమసి।
అహంబ్రహ్మాస్మీతివాక్యద్వయేనాపిలింగధారణసిద్ధిర్నిష్ప్రత్యూహైవ। నను తత్త్వమసీత్యత్ర
అవిద్యోపహితంబ్రహ్మైవజీవఇతిశ్రుతిఃప్రతిపన్నా విద్యోపాధిక దేహేంద్రియాద్యవచ్ఛి
న్నస్సాంసారికోజీవ స్త్వంపదవాచ్యః । మాయాంతుప్రకృతింవింద్యాన్మాయినంతుమహే
శ్వరమితిశ్రుత్యవగమితమాయోపాధిక నీలకంఠచంద్రశేఖరత్వాది మాంగళ్యగుణకస
ర్వజ్ఞతాదిషడంగవశిష్టఃపరమశివ స్తత్పదవాచ్యః। ఏవంచ । విరుద్ధధర్మాధ్యస్తయోరుభ
యోరభేదబోధాసంభవేన । తత్త్వంపదయోర్విశేషణవినిర్ముక్తచైతన్యలక్షణకత్వమంగీకృ
త్య। అభేదోబోధ్యతఇత్యభ్యుపేతవ్యః । అహంబ్రహ్మాస్మీత్యత్రాప్యేవమేవ । తత్రచనలిం
గాంగసంబంధబోధఇతిచేదభిప్రాయమనవగతవానసి । అహో। లింగాంగసామరస్య
జ్ఞానవిధురాణామస్మాదృశాం । స్కాందకామికాదిపురాణాగమతత్త్వవేదినాంనైతచ్చో
ద్యంచమత్కారంకరోతి। తత్ర । కోహమితిశిష్యస్య ప్రశ్నేగురుణాహస్తమస్తకసం
యోగరూపవేధాదీక్షయాయోగాంగా పరనామకకారణాంగావచ్ఛిన్నేజీవేభా
వలింగం నియోజ్య । భోగాంగాపరనామకసూక్ష్మాంగావచ్ఛిన్నే మనుదీక్షయా
ప్రాణలింగంసంయోజ్య ! త్యాగాంగాపరనామకస్థూలాంగావచ్ఛిన్నే క్రియాదీక్ష
యా ! ఇష్టలింగంనియోజ్యతత్త్వమసీత్యుక్తం । తచ్ఛ్రుత్వాశిష్యస్తు । లీనంగచ్ఛతి
యస్మిన్ సామాయాదుర్ఘటకారిణీ తల్లింగమితిసన్మాత్రరూపస్యతేపారమార్థికైః । ఏత
స్మాత్కారణాదేవలింగరూపత్వమీశితురితి। శంకరసంహితావచనానురోధేన మాయో
పాధికలింగశరీరావచ్ఛిన్నో బ్రహ్మైవతత్పదవాచ్యః అమితిబ్రహ్మసన్మాత్రగచ్ఛతీతిగ
మ్యతేరూప్యతేంగమితిపారిజ్ఞైరంగతత్త్వవిచింతకైః ! తస్మాదంగస్వరూపోనాజీవసం
సారవృత్తిభాక్ । ఇతివచనానురోధేనదహరాద్యుపాసనావిశేషైరవిద్యాపటలధ్వంసే
అం=బ్రహ్మణంపరమశివంగచ్ఛతీత్యంగం త్వంపదవాచ్యోజీవః। అంగపదస్యశరీరవాచి

త్యేపి । యస్యచాత్మాశరీరం । యస్యాత్మాఽవ్యక్తంశరీరం । ఇతిశ్రుత్యాబ్రహ్మణోజీవశరీర
కత్వేన । అంగంశరీరభూతం జీవస్త్వంపదవాచ్యః లింగాంగరూపయోర్యోఽసౌసంయో
గశ్శివజీవయోః । ఏకస్వరూపస్సన్పృథక్సంబంధఇతిసస్మృతః । ఇతివచనేనసమ్యగ్యోగ
స్సంయోగః । ఇతివ్యుత్పత్త్యాజీవబ్రహ్మైక్యాపరనామకనీరక్షీర సంయోగవదవిభాజ్య
సంయోగోఽసివాచ్యః । అథవా । విగ్రహందేవదేవస్యజగదేతచ్చరాచరం । ఏతదర్థం
జానంతి పశవఃపాశగౌరవాదితి । రీత్యాబ్రహ్మశరీరభూతాంగపదవాచ్యచరాచరప్ర
పంచః । త్వంపదార్థః । లింగాధిష్ఠితపరమశివస్తత్పదార్థః । తయోరవిభాజ్యసంయో
గోఽసిపదార్థఇతిబుధ్వాలింగాంగపదార్థాభిన్నయోస్తత్త్వంపదవాచ్యార్థయోః విరుద్ధ
ధర్మాధ్యాసేనాభేదాసంభవాత్ । తత్త్వంపదలక్ష్యార్థయోరేవాభేదమితివిజానాతి । తదన
తరం । అహంబ్రహ్మాస్మీత్యఖండమహావాక్యార్థమనుభవన్ జీవన్ముక్తోభవిష్యతీతి । యద్యు
చిదుక్తార్థబోధకానితువచనానిస్కాందలైంగాదిపురాణేషువాతూలోత్తరభాగే అన
వసూత్రేవిరాగమాదౌ చకోఽహమిత్యబ్రవీ ద్దేహీగురుంపరమకారణం । గురుస్తన్వా
త్యాహసత్యార్థం కరుణానిధిరిత్యాదీనిసుబహూనిసంతిగ్రంథవిస్తరభయాన్నేహాలిఖ్య
తే । లింగాంగసంయోగపదార్థానాం తత్త్వమసీత్యాది పదార్థానాంచాభేదబో
ధకానికానిచిదుదాహ్రియంతే । తథాహి । స్కాందేశంకరసంహితాయాం
లింగంకిమంగమితి కింసంధఃకోఽయమేతయోః । లింగాంగసంబంధపదాస్యైవమే
విచింతయేత్ । లింగరూపోమహాదేవ స్సచ్చిదానందలక్షణః । అంగరూపోహ్య
వాత్మాభవపాశనియంత్రితః । తత్పదేనోచ్యతే సద్భిర్లింగరూపస్సదాశివః । త్వంపదే
నాంగరూపోహిజీవస్సంసారలక్షణః - త్వమర్థాంగస్వరూపోయస్సోఽహంశబ్దార్థఏవ
హి - త్వమహంపదలక్ష్యార్థశ్చిద్రూపఃపరమేశ్వరః - త మహంపదవాచ్యార్థస్యైవభే
హాదివస్తునః ! నతచ్ఛబ్దార్థతాస్త్యేవవిరుద్ధత్వాత్సదైవహి । త్వమహంపదలక్ష్యార్థో
జీవాత్మాచాంగరూపకః - అశివశ్చేత్సదానందస్తతోనైవవిలోకయేత్ - జగచ్చరాచరం
యత్తత్సత్యంపూర్ణంచిదాత్మకం - శుద్ధంతదంగరూపోహితత్వమర్థోనసంశయః । త
త్వంపదార్థేలింగాంగరూపేన్యోన్యవిరుద్ధకం । ఉపాధికృతవాచ్యార్థం త్యక్త్వాస
చ్చిత్సుఖాత్మకం - లక్ష్యార్థమవిరుద్ధంయద్విజానంతదితియామతిః - ససంబంధఇతిప్రోక్తో
వేదాంతాగమవేదిభిః - లింగరూపోమహాదేవః పూర్ణచైతన్యలక్షణః - భాతి
యస్సోంగరూపోహం జీవాత్మాపినచాపరః । యోభాతిచాంగరూపోహం జీవాత్మా
రమాత్మనః । సోయమాత్మా ... మాయోపాధి
దేశోలింగ రూపీసదాశివః । సోఽవిద్యోపాధికోభూత్వాభవత్యాగ స్వరూపవానతత్పదే

నోచ్యతేలింగంత్వంపదేనాంగమీరితం । అనయో రైక్యభావోఽయంసంబంధసిపదేనచ
ఇతివాక్యానుసంధానంభాసతేయస్ససంతతం । సురూపద్వేధాల్లింగాంగసంబంధీతిసఉ
చ్యతేఏవంలింగాంగసంబంధభావనాయస్యగమ్యతే। సయోగీసచసర్వజ్ఞస్సజీవన్ముక్తఉ
చ్యతే।లింగాంగపదవాచ్యార్థంహిత్వాసమ్యగ్ధియాపునః। లక్ష్యార్థంలక్షయిత్వాతంసోఽహ
మేవేతిచింతయేత్ లింగాంగపదసంభూతసమ్యగ్ధీజన్మమాత్రతః । అవిద్యాసహకారేణన
ష్టేస్వాదస్తిభవివ్యతీతి।అనుభవసూత్రే।లింగంతత్పదమాఖ్యాతమంగంత్వంపదమీరితం । సం
యోగోఽసిపదంప్రోక్తమనయోరంగలింగయోః। ఇతి।ఏవంపరమాప్తపరశివప్రణీతవేద
విహితత్వేనలింగధారణస్యవైదికపరిగ్రాహ్యత్వమభిహితం।ఇదానీంవేదార్థప్రతిపాదకగౌ
తమమన్వాదిస్మృతివిహితత్వేనాపి। తస్యతథాత్వంప్రతిపాద్యతే।గౌతమస్మృతౌ । ముఖే
మంత్రంహృదిధ్యానమ్మస్తకేలింగధారణం।శిఖాసూత్రంతథాభస్మధార్యంబ్రాహ్మణలక్షణం।
అత్ర । హృదిధ్యానమిత్యంతర్లింగానుసంధానం। మస్తకేలింగధారణమితిబాహ్యలింగ
ధారణంచాభిహితం।నన్వత్రబ్రాహ్మణమాత్రోద్దేశ్యేనమంత్రధ్యానలింగధారణాదిషడ్విధ
ధర్మవత్త్వంవిధీయతే । తచ్చాచారవిరుద్ధం। కేషుచిల్లింగధారణభస్మధారణోభయాభా
।కేషుచిల్లింగధారణాభావాత్ । ఇతిచేన్న మృతాహస్సమతిక్రమ్యచండాలఃకోటిజన్మ
సుఇతిబ్రాహ్మణమాత్రోద్దేశ్యేనమృతదినశ్రాద్ధాతిక్రమేదోషవిధాయక వాక్యస్యఏకాదశ
్యాదివ్రతప్రధానకానంతతీర్థీయమతానుయాయివ్యతిరిక్తవిషయత్వవత్ । రాత్రిస్నివా
కాచనసన్నిధత్తేఃలోచనేజాగ్రతమప్రమత్తే నమానధర్మాయువయోస్సకాశేసఖాభ
వ్యత్యచిరేణకశ్చిదితి సకలజనలోచనోద్దేశ్యేన జాగరణవిధాయకవాక్యస్యరావణ
మతానుయాయివ్యతిరిక్తవిషయత్వవచ్చ అస్యాపిలింగధారివిషయత్వాత్। కించ । మ
స్తకేలింగధారణమితి విశేషపర్యవసాయిసత్త్వేన సామాన్యపరస్యాపిబ్రాహ్మణపదస్య
లింగాంగిబ్రాహ్మణరూప విశేషపర్యవసానాచ్చ । నన్వేవమపిలింగాంగిబ్రాహ్మణోద్దే
శ్యేనమంత్రధ్యానాదిషడ్విధధర్మసముదాయస్యలక్షణకరణే తథావిధక్షత్రియాదిష్వపిప్ర
సక్తమితిచేన్న । ఇతిబ్రాహ్మణలక్షణమితి వాక్యానురోధేన । బ్రాహ్మణసత్త్వేసతి షడ్వి
ధధర్మవత్త్వం లింగాంగిబ్రాహ్మణానాంలక్షణమిత్యత్రతాత్పర్యావసాయాదితి। తత్రైవ ।
పాదాదయస్సర్వేశక్తయఃపరయాముదా । ధారయంత్యశికాగేషు శివలింగమహ
శమితి । మనుస్మృతౌ । సర్వకర్మవిముక్తస్యధ్యానయోగరతస్యచ । నతస్యదహనం
కార్యంనచపిండోదకక్రియా ఇతి అత్రసముచ్చయద్యోతక చకారసత్త్వేనధ్యానయోగ
సర్వకర్మవిముక్తయోః పార్థక్యేనోద్దేశ్యసిద్ధౌకోఽసౌధ్యానయోగరత ఇత్యాకాం
క్షాయాం । శివధ్యానపరోభూత్వా శివలింగాంగసంయుతః । శివేతరపరిత్యాగీధ్యాన
యోగీసఉచ్యతే। తథాహృదిప్ర

సన్న శ్చేద్ధ్యానయోగస్సఙ్గచ్యుతఃఇతి తత్రైవోక్తత్వేన సర్వకర్మవిముక్తపదోపస్థాప్యయ
తీశ్వరం । ధ్యానయోగరతపదోపస్థాప్యలింగధారిణంచోద్దిశ్యదహనాభావాదివిధానేన
లింగధారణసిద్ధిః॥ బోధాయనస్మృతౌ-సర్వసంగనివృత్తస్యధ్యానయోగరతస్యచనతస్య
దహనంకార్యంనాశౌచంనోదకక్రియేతి - అత్రాపిధ్యానయోగ తస్యేత్యనేనడక్త
శాలింగధారణసిద్ధిః - శాతాతపస్మృతౌ - వానప్రస్థంయోగినంచలింగైక్యంభిక్షుక
ఘుతిం-తుర్యాశ్రమాణాంమధ్యేఽరసాయాంనిక్షిపేన్మృతంతి - అత్రాచలింగధారిణముద్ది
శ్యఖననవిధానాదుద్దేశ్యవిశేషణత్వేనలింగధారణసిద్ధిరితి॥ నన్వనేనోదాహృతశ్రుతిస్మృ
తికదంబేనలింగధారణపూజాదేః నిత్యత్వేన స్త్రీబాలసాధారణ్యేనయావజ్జీవభావిత
మభిహితం- తదనుపపన్నం- దర్శనస్పర్శనసంభాషణాద్యయోగ్యానాంరజస్వలానా
సూతికా,స్త్రీణాంచ - ధారణపూజాదేరత్యంతవిరుద్ధతావత్ - యదితత్రాధారణపూ
జాదికంక్రియతేతదాశుచిశరీరసంబంధాల్లింగస్యాప్యశుచిత్వప్రాప్తౌపునస్స్నానాంతర
పిపూజాద్యకరణతాపత్తేః । నహితదాలింగస్యసంస్కారఃక్రియతే । భవత్సిద్ధాంత
విరోధాదితి ॥ కించ ॥ శైవాన్పాశుపతాంశ్చైవలింగినోవ్రతినస్తదా - బిడాలవ్రతి
కాంశ్చైవపాషండాన్పరివర్జయేత్ - పాషండంపతితంహిత్యంచక్రిణాంలింగధారణః
తథాదేవలకందృష్ట్వాసవాసాజలమావిశేదితి॥ చక్రిణంలింగినందృష్ట్వాసచేలస్నానమా
చరేత్ ॥ యస్తుసంతప్తచక్రాదిలింగాంకితతనుర్ద్విజః-నాధికారీసవిజ్ఞేయఃశ్రౌతస్మా
ర్తాదికర్మసు॥ మునేరన్నంనభోక్తవ్యంయోగినాంలింగినాంతథేతిశాస్త్రనిషిద్ధత్వాచ్చ
లింగధారణమకర్తవ్యమేవేతి పూర్వోదాహృతశ్రుతిస్మృత్యాద్యధికషండ్గనుసంధాన
రత్వేన అన్యపరత్వేన వాయథాకథంచిద్యోజ్యమితిచేన్నైవం । నకర్మణానప్రజయాధనే
నత్యాగేనైకే అమృతత్వమానశుః । నాన్యత్రకర్మసంత్యాగాన్మోక్షంవిందంతి మానవా
ఇత్యాదినాత్యంతాభ్యర్హితముఖ్యపురుషార్థముక్తిజనకత్వప్రతిపాదనేపి । నహింస్యాత్సర్వ
భూతాని । నమాంసమశ్నీయాత్ । నోచ్ఛిష్టంకస్యచిద్దద్యాత్ । నాద్యాచ్చైవత
థాంతరా ॥ నచైవాత్యశనంకుర్యాన్నచోచ్ఛిష్టఃక్వచిద్వ్రజేదిత్యాదిమనుస్మృతిప్ర
భ్యాంనిషిద్ధత్వేపి । పశువిశసనమాంసభక్షణసోమపానాదేః ప్రత్యక్షవిరుద్ధత్వేపిచ
సోమేనయజేత సోమేనోచ్ఛిష్టం యదగ్నీషోమీయంపశుమాలభేతేత్యాది విశేషవాక్య
హితత్వత్తత్కర్మకర్తృత్వవత్సర్వలింగంస్థాపయతీత్యాది ॥ నిత్యవిధినాలింగధారణ
పూజాదేః యావజ్జీవకర్తవ్యత్వవిధానే । గృహేయస్మిన్ప్రసూతాస్త్రీసూతకంన
త్రవిద్యతే । ... ప్రసూతికాయా
శ్చసూతకంనైవవిద్యతే లింగార్చనరతానారీసూతకేతురజస్వలా। రవిరగ్నిర్యథావాయు

నాపిస్వీకరణీయః । తథాహి । లైంగే । కశ్యపాత్రిభరద్వాజగౌతమాద్యామహర్షయః । ధారయంతిసదాలింగముత్తమాంగేవిశేషతః ! నారాయణోపిభగవాన్ దేవోబ్రహ్మాదయోనఘాః । ధారయంత్యుత్తమాంగేషు శివలింగమనామయం । లక్ష్మీసరస్వతీముఖ్యాస్స్వయిూటోర్ధ్వదేశకే । ధారయంత్యప్రమాదేన లింగంత్రిభువనేశ్వరమితి । స్కాందే శంకరసంహితాయాం ఉరస్థలేహరిర్లింగంధృత్వామూర్ధ్నిపితామహః । లింగస్థంమాంసమారాధ్య స్వంస్వంపదమవాపతుః।మల్లింగమస్తకాద్యంగే ధృత్వాశక్రపురోగమాః। దేవామాంలింగమధ్యస్థంసంపూజ్యస్వఃపదంయయుః। లక్ష్మీసరస్వతీముఖ్యా దేవ్యోమల్లింగమాదరాత్ । ధృత్వాఽజాంగేతల్లీన భావాజస్సుఃపరంసుఖమితి । సిద్ధాంతశిఖామణౌ బ్రహ్మవిష్ణ్వాదయోదేవా మునయోగౌతమాదయః । ధారయంతిసదాలింగ ముత్తమాంగేవిశేషతః । లక్ష్మ్యాదిశక్తయస్సర్వా శివభక్తివిభావితాః । ధారయంత్యళికాగ్రేషుశివలింగమహర్నిశమితి । అత్రచఉత్తమాంగేగళేవాపీత్యాదివచనావగమిత లింగధారణస్థానవిశేషప్రదర్శనపూర్వకందేవస్యాదీనాంలింగధారణంస్పష్టమేవ ॥ బ్రహ్మకైవర్తే ॥ రౌద్రంసమభ్యర్చ్యతీహి లింగమాదౌశిలామయం చారుమాస్త్రిస్తుభక్త్యా । సువర్ణభంవైష్ణవమాద్యమగ్ర్యమవాప్తవానేవపరంపదంతత్ ॥ ఆదిత్యపురాణే ॥ బ్రహ్మాపూజయతేనిత్యంలింగంశైలమయంశుభం। తస్యసంపూజనాదేవ ప్రాప్తంబ్రహ్మత్వముత్తమం।శక్రోపిదేవరాజేంద్రో లింగంమణిమయంశుభం । భక్త్యాపూజయతేనిత్యంతేనశక్రత్వమాప్తవాన్ । ఇంద్రనీలమయంలింగం విష్ణుఃపూజయతేసదా । విష్ణుత్వంప్రాప్తవాన్తేన వైకుంఠంచసనాతనం । సోమోముక్తామయంలింగం ధనదోహైమలింగకం। వాయుఃపిత్తళజంలింగం వసవఃకాంస్యలింగకం । అశ్వినౌవరుణశ్చైవ స్ఫాటికంలింగమాదరాత్। దివాకరస్తామ్రమయం కన్నగాస్తుప్రవాళజం। అసురాఃకాష్ఠజంలింగం పిశాచాస్త్రపుజంతథా । ఏవందేవాస్సగంధర్వాస్సయక్షోరగరాక్షసాః । పూజయంతేసదాలింగమీశానుసురనాయకం ॥ పరాశరపురాణే ॥ రౌద్రరలింగంమహావిష్ణుర్భక్త్యాశుద్ధంశిలామయంచారుచిత్రంసమభ్యర్చ్యలబ్ధవానుత్తమంపదం।భారతేద్రోణపర్వణి । దేవదేవస్త్వచింత్యాత్మాఅజయోర్విష్ణురవ్యయః। సర్వయూపంభవంజ్ఞాత్వాలింగేర్చయతితంప్రభుం । తస్మిన్నభ్యధికాంప్రీతింకరోతివృషభధ్వజః।ఇతి। కూర్మపురాణే । బ్రహ్మణస్సృష్టికర్తృత్వంవిష్ణోర్గానమమర్దనం।స్వర్గాధిపత్యమింద్రస్యశివలింగార్చనాదితి । నన్వత్రభారతబ్రహ్మకైవర్తాదిత్యపురాణాదివచనైస్సర్వదేవానామప్యస్యేషాంచ తత్తత్ఫలోద్దేశ్యేనపీఠాదావేవశివలింగ పూజనమభిహితమితికథంశరీరధృతలింగ పూజాపరత్వంతద్వచనానామితిచేన్నైవం । [illegible] ద్రోహిరణ్యగ

ర్యాదీనాం మస్తకకంధరాదిధారణస్థాన ప్రదర్శనపూర్వకం. లింగధారణవిధానేన । లింగధారిణాం కరపీఠపూజాయాస్సిద్ధత్వేనచ భారతాదివచనానాం తద్విరుద్ధదారుపీఠాద్యధికరణక శివలింగపూజాపరత్వాద్యోగేన హస్తాధికరణక పూజావిధాయకత్వసిద్ధేనారాయణేంద్రాదీనాం లింగధారణసిద్ధేస్సర్వత్రలేపాయితత్వాదితి॥ కించ ॥ ఈశ్వరంశతమహంవచేయస్యలింగమహర్నిశం । యజంతే సహభార్యాభిరింద్రజ్యేష్ఠామరుద్గణాఇతి । బ్రహ్మాండపురాణే చిదంబరసంహితావచనేనాపీంద్రాదీనా లింగధారణంసాక్షాదేవసిద్ధంభవతి । తత్ర । యజదేవపూజాసంగతి కరణదానేష్వితి సూత్రేణయజధాతోస్సంబంధరూపసంగతికరణార్థకత్వేన । ఇంద్రజ్యేష్ఠాః ఇంద్రప్రముఖాః మరుద్గణాః యస్యశివస్య శరీరభూతంలింగంభార్యాభిస్సహయజంతే । అవిభాజ్యసంబంధేధారయంతీత్యర్థః । నన్వేవమపీంద్రాదీనాం హేమపీఠాదౌ మణిమయాదిలింగపూజనయే చందనలేపనాదికాదచిత్కసంబంధేనాపి యజధాత్వర్థసంగతికరణ రూపార్థసిద్ధౌ విభాజ్యసంబంధేన ధారయంతీత్యర్థః కథంసిద్ధ్యతీతిచేన్న । యానదహః కాలవాచకాన్నిద్రస్యనిశాకాలమాత్రవాచకనిశాశబ్దస్యచయజధాత్వన్వయేసార్వకాలికధారణసిద్ధౌ సవిభాజ్యసంబంధేనతత్సిద్ధేః । నచయజధాతోస్సంగతికరణార్థకత్వేపి సంగతేరావశ్యహర్నిశాకాలీనత్వ సిద్ధావప్యాంతర్యజంతఇత్యేవార్థస్స్వీక్రియతే॥ తథావచనతేషాంస్థూలాంగలింగధారణసిద్ధిరితివాచ్యం । అంతఃపదస్యావచనే । అదృష్టత్వేనాధ్యాహారదోషాపత్తేః । యల్లింగమస్తకాఖ్యంగేధృత్వాశక్రపురోగమాః । ఇత్యధికరణవిశేషసమర్పణపూర్వకస్థూలాంగలింగధారణవిధాయక పూర్వోదాహృతశంకరసంహితావచనానురోధాచ్చేతి ॥ ఆగమవచనానితుయావజ్జీవలింగధారణపూజాదివిధాయకానికానిచిదుక్తాన్యేవ । అన్యాన్యపి । కామికాదివాతులాంతాగమేష్వనుసంధేయాని । విస్తరభయాన్నేహలిఖ్యంతే ॥ నన్వాగమానాంప్రామాణ్యాభావాత్కథంతదుక్తలింగధారణ శివపూజాదేః ప్రామాణికత్వంస్యాదితిచేన్నైవం । ఆగమప్రామాణ్యంవదన్వాదిప్రష్టవ్యః । కిమశేషాగమానాంప్రామాణ్యం । ఉత । వాతులాంతాః॥ కామికాద్యాశ్శివేనోక్తాశ్శివాగమాః ॥ ఇత్యనేనపరమశివప్రణీతత్వేన ప్రసిద్ధానామష్టావింశతిసంఖ్యానాం శైవాగమానాంప్రామాణ్యం । అహోస్విన్నారాయణావతారవిశేషభూతబుద్ధప్రణీతయాగీయహింసాదేరధర్మసాధనత్వాదిప్రతిపాదకవేదబాహ్యబౌద్ధజైనాద్యాగమానాంప్రామాణ్యం । నాద్యఃపక్షః । సగాయత్ర్యాః పరమంత్రమస్తి । అఘోరాన్నపరోమంత్రః ... నాస్తితత్త్వంగురోః [illegible] తత్త్వానస్థానపురశ్చరణాపేక్షేవ ప్రామాణ్యాపత్యకత్వేన । జననంజీవనంపశూనాంత్రాసనంబాధనంతథా ।

అథాభిషేకో విమలీకరణాప్యాయనే తతః । తర్పణం దీపనం గుప్తిర్దశైతా మంత్రసంస్క్రి
యాః । నమస్స్వాహావషడ్ఢుంవౌషట్ఫడంతః హృదాదికమిత్యేతే మంత్రపల్లవాః ॥ మంత్రా
ణాం పల్లవః సాదః ప్రణవశ్శిర ఉచ్యతే । శిరః పల్లవసంయుక్తో మంత్రోభీష్టఫలప్రదః । ఋషిం
మూర్ధ్ని ముఖే ఛందో దేవతాం హృది విన్యసేత్ । ఆధారే బీజశక్తీ చ పాదయోః కీలకం న్యసే
త్ ॥ మూకస్సుప్తో మృతో నగ్నో వీర్యహీనో వృథాఫలః । భుజంగః కీలితశ్శూన్యో వ్యస్తశ్చ మంత్రా
వృథాఫలాః । న్యాసం వినా భవేన్మూకస్సుప్తస్స్యాదాసనం వినా । పల్లవేనా వినా మంత్రో
నగ్నస్తు పరికీర్తితః ! శిరోహీనో మృతః ప్రోక్తో వృథా మంత్రో గురుం వినా । ఋషిర్దైవతచ్ఛం
దోభిర్వర్జితస్తు భుజంగమః । వ్యతోదుష్టో యదత్తో నో నిర్వీర్యశ్చాధికాక్షరః । అంతరస్యే
న బీజేన న్యస్తః కీలిత ఉచ్యతే । యస్య బీజస్య శక్తిర్నో శ్శూన్యస్య స మంత్రశ్శూన్య ఉచ్యతే । ఇత్యాది
సాజననజీవనాదిమంత్రసంస్కారనమస్స్వాహావషట్కారాది పల్లవహృదయాదిస్థా
నవిశేషన్యసనీయ ఋషిదేవతాచ్ఛందోబీజాదిసమర్పకాణాం మూకత్వసుప్తత్వాదిమం
త్రదోషతన్నివర్తకాసనశుద్ధ్యాదిప్రతిపాదకానాం అంగావరణాదివిధాయకానాం చత
త్తదాగమాంతర్గతవచనానామప్రామాణ్యే తత్ప్రోక్తేతమంత్రసంస్కారపల్లవాదేరగృహీత
త్వేన గాయత్ర్యాదిమహామంత్రనిత్యానుష్ఠానపురశ్చరణాదేరసిద్ధేః । నద్వితీయః । శివసం
స్కారిణాం చైవ జ్ఞానధర్మవతాం సతాం । అష్టావింశతిశ్శేవేన ప్రోక్తశ్శైవమితిస్మృతః ।
కామికం యోగజం చింత్యం కారణం త్వజితం తథా । దీప్తం సూక్ష్మం సహస్రంచ అంశుమాంశ్చ
సుప్రభేదకం । విజయం చైవ విశ్వాసం స్వాయంభువమథానలం । వీరం చ రౌరవం చైవ మకు
టం విమలం తథా । చంద్రజ్ఞానం చ బింబం చ ప్రోద్గీతం లలితం తథా । సిద్ధం సంతానశర్వోక్తం
పారమేశ్వరమేవ చ । కిరణం వాతులం హ్యేతే అష్టావింశతి సంహితాః । ఇత్యాగమేషు వేదే
షు వేదాంతోపనిషత్సు చ ధర్మస్తు శాశ్వతః ప్రోక్తో ముక్త్యై మాహేశ్వరో మహాన్ । ఇతి
వీరాగమోక్తరీత్యా ముక్త్యుపాయత్వేన ప్రసిద్ధశైవాగమానామప్రామాణ్యే । శివే శివాగ
మే శైవే ధర్మే శివపరిగ్రహే । ప్రద్వేషాద్భవేద్బుద్ధిర్యస్య స్యాత్స బహిష్కరః । శివనిందాపరో
మూఢశ్శివశాస్త్రవినిందకః । తస్య నో నిష్కృతిర్దృష్టా క్వాపి శాస్త్రే పికేన చేతి స్కాంద
శివధర్మోత్తరాది వచనైర్మార్గణాంతప్రాయశ్చిత్తసూచకం నిష్కృత్యభావ బహిష్కార్య
త్వాదివిధానవిరోధాపత్తేః । నహి ప్రామాణికార్థనిందాయాం దోషోద్ఘాటనం యుక్తం ।
కించ చరస్థావరలింగప్రాణప్రతిష్ఠాకాలకర్తవ్యద్వాదశసంస్కారవిధాయక । కుండమం
డపనిర్మాణం తత్సంస్కారమేవ చ । వాస్తుపూజా వాస్తుహోమం పాలికాసు ప్రతిష్ఠితమి
త్యాదీనాం । అథః పట్టికాద్యష్టపదార్థకాంతం తత్స్థానవిశేషభువనతత్త్వకళామంత్ర
పదవర్ణాధ్వన్యాసవిధాయకవచనానాం । సావరేత్కరణాది ప్రతిష్ఠాంతం ప్రతిష్ఠాదష్ట

వాంతకంక ర్తృత్వతత్తత్కర్మవిధాయకవచనానాంచ। కామికకారణాద్యాగమాంతర్గతప్ర
త్వేనపురాణాదావభావేన చతదప్రామాణ్యేతద్విహిత సంస్కారాద్యభావేనసకలవైదిక
కజనావశ్యకస్థావరలింగప్రతిష్ఠాద్యసిద్ధేః। అపిచ। నీలకంఠాచార్యకృతభాష్యే। అంగాపూ
వ్యయాద్యనంతమాంగళ్యగుణగణజలధేః పరమశివస్యైతేతద్గ్రంథేనపరమశివంవిశిష్య
కానితాన్యంగావ్యయానీత్యుక్తే। సర్వజ్ఞతాతృప్తిరనాదిబోధస్స్వతంత్రతానిత్యమలుప్త
ప్తశ్చ। అనంతశక్తిశ్చవిభోర్విధిజ్ఞాష్షడాహురంగానిమహేశ్వరస్య। జ్ఞానంవిరాగ
తైశ్వర్యంతపశ్శక్తిఃక్షమాధృతిః। స్రష్టృత్వమాత్మసంబోధోహ్యధిష్ఠాతృత్వమేవచ। అవ్య
యానిదశైతానినిత్యంతిష్ఠంతిశంకరఇతి శైవాగమవచనైరంగావ్యయనిరూపణాచార్య
కృతప్రపంచసారాదిగ్రంథైస్త్ర్యంబకమహాశక్తిప్రభృతిమంత్రానుష్ఠానపురశ్చరణప్రయో
గాద్యుపయోగ్యంగావరణాది నిరూపణస్యాగమవచనైరేవకృతత్వేనతద్విరోధాపత్తి
శ్చనహిభాష్యకారైరప్రామాణికవచనాన్యుదాహ్రియంతే॥ ఏవంవ్యాసమన్వాదిబుధ
ప్రణీతస్మృతీతిహాసపురాణాదీ నామివత్వం దేవేషు బ్రాహ్మణోసహం మనుష్యేషు బ్రా
హ్మణః॥ విశ్వాధికోరుద్రోమహర్షిరితిబ్రహ్మర్షిత్వేననిరవద్యంనిరంజనమితినిర్దుష్టత్వేన
ప్రసిద్ధపరమశివప్రణీతాగమప్రామాణ్యస్యాపరిహార్యత్వాచ్చేతి। నచరమఃపక్షః। విష్ణ
ర్జగన్మోహినీవేషధారణాదిసమయే। అశేషజగన్మోహకత్వస్సరా మాద్యవతారేసీతా
త్రీణివిమోగాదిజనితవ్యామోహకత్వస్య। అశక్యోపిసత్త్వేన। పరప్రతారకబుద్ధావతార
ణీతవేదవిరుద్ధాగమానామప్రామాణ్యేత్విష్టాపత్తేః। ననుకూర్మపురాణేఏవంసంబోధి
తోరుద్రోమాధవేన మురారిణాచకార మోహశాస్త్రాణి కేశవోపిశివేరితః। కా
పాలంలాకులంశాక్తంభైరవంపూర్వపశ్చిమం। పాంచరాత్రంపాశుపతంతథాన్యానిస
హస్రశఇతి! శివకేశవయోరపి మోహకశాస్త్రకర్తృత్వ ప్రతిపాదనే నతథా
న్యాని సహస్రశ ఇత్యన్యశబ్దేనశైవాగమానా మపిగ్రహణా త్తేషామ ప్రామాణ్యమిస
చేన్న తత్రైవ। నిర్మితంహిమయాపూర్వంవ్రతంపాశుపతంశుభం। గుహ్యాద్గుహ్యతరంసూక్ష్మం
వేదసారంవిముక్తయే। ఏషపాశుపతాచారస్సేవనీయోముముక్షుభిరితి। విభూతిరుద్రాక్ష
లింగధారణరూపపాశుపతవ్రతప్రతిపాదకాగమస్యశ్రౌతత్వంప్రతిపాద్య। అన్యానిశైవ
శాస్త్రాణిలోకేస్మిన్ మోహనాయవై। వేదవాదవిరుద్ధానిమయైవకథితానీత్యుక్త్వా। వా
మపాశుపతంసోమంలాకులంచైవభైరవం। నసేవ్యమేతత్కథితం। వేదబాహ్యంతదేతదితి।
యానిశాస్త్రాణిదృశ్యంతేయలోకేస్మిన్ వివిధానితు। శ్రుతిస్మృతివిరుద్ధాని తేషానిష్ఠాహితా
మసీ। కాపాలంపాంచరాత్రంచయామళంవామనాంతకం। ఏవంవిధాని శాస్త్రాణి మోహ
నార్థానితాన్యపిచ। శ్రుతిస్మృతివిరుద్ధానిమమాప్రామాణ్యేవ [illegible]। కిరాతవేషధా

ిపరమేశ్వరప్రణీతశాంబరతంత్రబుద్ధావతారప్రణీతబౌద్ధాద్యాగమానామేవ। అన్యపద
గ్రహణాత్ । నను తర్హి శైవాగమానాం శ్రుతిస్మృతిసారమయత్వం కథమితి చేదుచ్యతే
పూర్వోక్తసర్వలింగగ్ స్థాపయతీత్యాద్యనేకశ్రుతిభిః విహితలింగధారణవిధాయకత్వేన। గాత
మనాద్యాచారవిషయస్థావరలింగప్రతిష్ఠావిధాయకత్వేన। కాలాగ్నిరుద్రరుద్రాక్ష
నిషదాదిసిద్ధవిభూతిరుద్రాక్షధారణవిధాయకత్వేన తత్త్వమసీత్యాద్యనేకశ్రుతిభోధితజీ
బ్రహ్మైక్యస్వరూపలింగాంగసంబంధబోధకత్వేన। ఛాందోగ్యబృహదారణ్యాది శ్రుతి
తార్థవిధాయకతావచ్ఛేతి । విస్తరస్తుభవానీశంకరాద్యాచరణైః ప్రసారితః॥

నన్వాస్తాం తావదుక్తదిశాగమానాం ప్రామాణ్యం తథాపి తత్ప్రతిపాద్య లింగ
ధారణస్యతాంత్రికత్వేన । అగ్రాహ్యస్తాంత్రికాచార ఇత్యుక్తత్వేన కథం వైదికజనపరి
గ్రాహ్యత్వమితి చేన్న । కిమాగమప్రతిపాద్యత్వేన లింగధారణస్యతాంత్రికత్వం । అ
థవాస్విచ్ఛ్రుతిస్మృత్యప్రతిపాద్యత్వే సత్యాగమప్రతిపాద్యత్వేనవా । నాద్యః। ని
త్యనైమిత్తికాదిసకలకర్మణాం గాయత్ర్యాది నిఖిల మంత్రానుష్ఠాన విధీనామశేషప్ర
ర్తనానాం చాగమప్రతిపాద్యత్వేన సర్వేషామపి తాంత్రికతాపత్తేః ॥ ద్వితీ
యస్తు ॥ లింగధారణస్యానేక శ్రుతిస్మృతివిహితత్వస్య పూర్వమేవ సాధితత్వేన
తద్విశేషణాసిద్ధేః ॥ తథాచ ॥ అగ్రాహ్యస్తాంత్రికాచార ఇతి నిషేధస్య నిర్విషయప్ర
సంగ ఇతి చేన్న । వామపాశుపతాచారాః పాంచరాత్రాశ్రయాః పరే । శ్రుతిస్మృతి
విరుద్ధత్వాన్న సేవ్యాస్తే ముముక్షుభిరిత్యాదికూర్మపురాణవచనావగత వేదవిరుద్ధవా
మపాశుపతశాక్తశాంబర పాంచరాత్రాద్యాచారాణామేవనిషేధవిషయత్వాదితి। ఏ
వంనిశ్చరలింగధారణస్య శ్రుతిస్మృతీతిహాసపురాణాగమాదిప్రతిపాద్యత్వేనవైదికత్వాత్
వైదికజనపరిగ్రాహ్యత్వంనిష్ప్రత్యూహమేవేతి సర్వమనవద్యం॥ శ్రీశివాయగురవేనమః॥

ఇతిశ్రీమద్వీరవేదాంతాగమప్రతిపాదితవీరశైవమతసిద్ధాంతస్థాప

నందకేశ్వరావతారమట్టునలపరబ్రహ్మానందపూజ్యపాదైర్వి

రచితాయాం-లింగధారణచంద్రికాయాం-

లింగధారణసిద్ధాంతో నామ,

పూర్వభాగస్సమాప్తః.

—(*)ఖననసిద్ధాంతోనామోత్తరభాగః. (*)—

ఇయతాప్రబంధేనలింగధారణస్య వైదికజనపరిగ్రాహ్యత్వం ప్రస్థాప్యేదానీం తత్స్వ
ద్ధారిణాం కాలపరిపాకేవసానవిధిర్నిరూప్యతే ॥ తత్రతావదీశ్వరోయాచ్ఛాభ్యోప
శీతాఖిలైనఃకర్దమానాం । లింగాంగసామరస్యజ్ఞానైకనిష్ఠాగరిష్ఠానాం। మార్గ
నాం। దేహావసానేప్రేతకృత్యదహనసాపిండ్యాదేర్నిషిద్ధత్వేన । ఖననక్రియైవకర్తవ్య
స్మృతిపురాణేషు తథాప్రతిపాదనాత్ తథాహి ॥ శాతాతపస్మృతౌ । వానప్రస్థ
గినంచలింగైక్యంభిక్షుకంయతిం । తుర్యాణామాశ్రమాణాంచ రసాయాం నిక్షిపేంచ
తం ॥ పద్మపురాణే ॥ సర్వసంగవిముక్తస్య యోగినోలింగధారిణః । దహనంనైవకర్త
వ్యం ధరిత్ర్యాంనిక్షిపేత్తసం । లింగాంగినివరివ్రాజి ధ్యానయోగపరేపిచ । ఇత్యే
షాంశరీరాణి సమాధౌగోపయేద్బుధః । శైవేవాయవీయసంహితాయాం । ఖనన
నిక్షేపఃకార్యవత్కల్పణందిశ । ఉక్తంపాశుపతానాంహి శివలింగాంగసంగినాం ।
మ్మణిషు లియోవైశ్యశ్చూద్రోవామునిసత్తమ । మల్లింగధారిణస్సర్వే విశిష్టాః
తే । ఏతేషాంమరణేప్రాప్తే భూనిక్షేపవిధిర్భవేత్ । అకృత్వాఽధివాసేన యోగ్య
నుసారతః । కర్మకుర్వన్నరోమోహ శ్చిరదూరోభవేద్ధ్రువం । యాతనాభిర్
గాభిర్బాధ్యతేనరకైస్సదా । సంత్యజ్య శివసిద్ధాంతమన్యమార్గోపదేశతః తే
అదురాచారానరకాన్పితృభిస్సహ । మాతృతఃపితృతశ్చైవ పితృభిస్సహకారక
తిబ్రహ్మకల్పాంతం నిష్కృతిర్నకదాచనేతి ॥ కూర్మపురాణే॥ యథావ్యవాయోవా
జ్యభార్యయోర్మహావ్రతేవర్ణితనఖలుదీక్షితం । విధేస్తద్దైవేశ్వరలింగ ధారిణోప్యేవ
క్షేపమియాత్తమనుష్ఠితౌ ॥ మత్స్యపురాణే॥ లింగధారణవిప్రస్యదాహకర్మనవర్త
నిక్షేపణంతదంగస్యసమాధౌకారయేత్త్రిమాత్ ॥ మనుస్మృతౌ॥ సర్వకర్మవిముక్తస్య
ధ్యానయోగరతస్యచ ।నతస్యదహనంకార్యంనచపిండోదకక్రియేతి॥ బోధాయనస్మృ
తౌ॥ సర్వసంగనివృత్తస్యధ్యానయోగరతస్యచ ।నలస్యదహనంకురాన్నపిండో
క్రియేతి।నచమనుబోధాయనస్మృతౌర్లింగాంగివాచకపదాభావాత్ ధంస్మృతిద్వ
షాందహననిషేధఇతివాచ్యం।శివధ్యానపరోభూత్వాశివలింగాంగసంయుతః। శివే
రిత్యాగీధ్యానయోగిసఉచ్యతఇతిమనుస్మృతావేవధ్యానయోగిపదస్యలింగధారిప
శ్చయాత్ । కారణాగమే। అదాదీషాకృతాశైవీయథాచాంతేతత్రైవహి । కా
గోభయోరోగః ప్రాణలింగోభయోర్యథా । ప్రాణమంత్రోభయాతీతే కాయ
భయంభవేత్ ।యఃప్రాణలింగసంలగ్నోలింగప్రాణీసఉచ్యతే ! తస్యదహనాదే
డామామహాన్భవేత్ ।దగ్ధస్యదహనంనాస్తిపక్వస్యపచనంనహి । శివజ్ఞానాగ్నిదగ్ధ

స్థాపనవిధ్యతే। షడధ్వశుద్ధియుక్తస్య ప్రాణలింగాంగసంగినః । దేహావసానం యద్యా
త్రస్యైవాస్య ధాత్రియా ఖనేద్వాభువి తద్దేహం త్విహ వేదవిత్స శివాస్యపిస హేద్వారు
నవపశ్చాన్నిశుత్యజేద్వాయథాతులోష్టవత్ ఏతేష్వపివిధానేషు ఖననం హ్యుత్తమం మతమితి॥
నూదాహృతస్మృతిపురాణాది వచనైర్దహననిషేధపూర్వక ఖననవిధానేపి వేదార్థబో
ధకత్వేనైవ స్మృత్యాదీనాం ప్రామాణ్యోత్పత్తేః ఖనన బోధక వేదాదర్శనే నోదాహృ
వచనానాం ప్రామాణ్య ఏవ సందేహః - యదిచ - మన్వాదిస్మృతివిహితాచారాణాం కే
షాంచిద్గ్రావస్థితికశ్రుతిమూలకత్వాభావే వ్యనంతా వై వేదా ఇతిన్యాయేనవి ప్రకీర్ణశాఖా
పఠిత మంత్రప్రతిపాదితార్థబోధకత్వేన ప్రామాణ్యస్వీకారాదిహాపి ప్రామాణ్యం నహీయ
త ఇత్యుచ్యతే - తథాపి దహనస్యాపి పితృమేధాది పఠితానేక ప్రత్యక్షశ్రుతి విహితత్వేన - బ్రాహ్మ
ణమాత్రస్య పఠ్యమాన వేదవిహితాచారస్యైవావశ్యకత్వే వచ సర్వేషామప్యగ్నిసంస్కా
రనకర్తవ్య ఇత్యుదాహృతవచనానాం జాత్యంతరః విషయత్వమేవేతి చేన్నైవం॥ ఖననస్యాపి
స్యమాన శాఖాప్రత్యనేక శ్రుతివిహితత్వేన తత్ప్రతిపాదకతయోదాహృతోదాహరిష్య
మాణవచనప్రామాణ్యస్యావశ్యంభావేనచ। తద్విహితఖననస్యాపి బ్రాహ్మణ ఓ శేషః విషయత్వ
స్తైః॥ తథాహి॥ సర్వస్యప్రతిశీవరీ భూమిస్త్వోపస్థ అధితాస్యోనాస్మై సుమదాభవయచ్ఛా
శర్మసప్రథా ఇతి పితృమేధప్రకరణే శ్రూయతే। అస్యార్థః। సర్వస్య చరాచరప్రపంచస్య
ప్రతిశీవరీ అధికరణభూతా భూమిః। త్వాత్వాం। ఉపస్థే గర్భే అధితా ధృతవతీ స్యోనేతి భూమే
నామధా నాంతరం। ఏవంచ। హే అనంతే। ఆస్మై సుమదా సుఖేన ఆవాసయోగ్యా భవ సప్రథా స
ర్వతస్స్వపి స్థితా త్వం ఆస్మై మృత పురుషాయ శర్మ సుఖం యచ్ఛ ప్రయచ్ఛేతి। కించ। యత్రభూమ్యై వ
పరాసే తత్ర గచ్ఛ తత్ర త్వా దేవస్సవితా దధాతీతి - మంత్రాంతరేపి భూమిస్థాపనమేవబుధీ
ముక్తో యత్రభూమ్యై వృణసే । యస్యాం పృథివ్యాం నివసితుమభిలాషం కరోషి తత్ర గచ్ఛ
ఏవ పృథివీం ప్రతిగచ్ఛ సవితా సూర్యమండలాంతర్వర్తి దేవః పరమశివః తత్ర తత్స్యాం
త్వాత్వాం భవంతం దధాతు సంస్థాపయత్వితి। మృతపురుషానుమంత్రణాదితి। నస్వత్రమంత్ర
ఏవం మృతశరీరస్య భూమిస్థాపనవిధానేపి ప్రథమం పృథివ్యాం సంస్థాప్య । అనంతరమగ్ని
సంస్కారః విశ్వస్యాదితి చేన్న । తత్ర। భూమ్యుపరి। క్షణం సంస్థాప్య। అగ్నిసంస్కారః
క్రియత ఇత్యుచ్యతే ఉత మృత శరీరం ఘటికాది ప్రమాణ మాత్రం సమాధౌ గోపనం కృత్వా
అనంతరం పునరుత్పాట్య దాహః క్రియత ఇతి కల్ప్యతే వా। నాద్యః। త్వోపస్థే అధితేతి భూగ
ర్భస్థాన ప్రతిపాదకవాక్యవిరోధాపత్తేః। న ద్వితీయః । సుమదాభవ శర్మయచ్ఛ దేవస్సవి
తా దధాత్వితి సమ్యగావాస యోగ్యత్వసుఖప్రదత్వాది ప్రార్థనావైయర్థ్యాత్। నచేవ త్వా
వాసయోగ్య [illegible] శ్యాగ్ని సంస్కా

తబోధకపదాభావేన । అతిక్లిష్టకల్పనాయాంప్రమాణాభావాత్ । నచమంత్రాం
స్సంస్కారవిధానాదత్రాపికల్పస్తత్ఇతివాచ్యం । తాదృశమంత్రేణ కేషాంచిద్ధన
యుతే । అనేన కేషాంచిత్ఖననంవిధీయతఇత్యుక్తే సర్వసామంజస్యే పూర్వోదాహృ
త్యాదివిరోధేనాచారవిరోధేనచక్లిష్టకల్పనాయోగాత్ ॥ ఇతరథోదాహృతశ్రు
పురాణాగమైఃఖననవిధానాదగ్నిసంస్కారవిధాయకవాక్యానాం తదవయవిన
షడగ్నిసంస్కారం కృత్వాసమనంతరంసమాధౌ గోపయేదిత్యత్రతాత్పర్యకల్పనసమ
స్యాకీతివైపరీత్యాపత్తేః ॥ కేచిత్తు ॥ ఉపధ్యగోహంపాగ్ధివంఖనతాదితిశ్రుత్యా
శరీరస్యభూతోపయోగి ఖననస్వరూపసంస్కారవిధానాన్మృతలింగిశరీరస్యాగ్నిమ
మేవకర్తవ్యం।భూతోపయోగిత్వాత్॥ అగ్నిసంస్కారస్యతు। యదాశ్రితంకరస్త్రిబ్రహ్మ
దాధిమేవంపరిధత్తాస్పితృభ్యఇతిమంత్రేణపితృత్వాది ప్రాప్తిద్వారక భూవిముక్త
గిసంస్కారత్వప్రతిపాదనాత్। వీరశైవానాం । శివఏకోధ్యేయశ్శివంకరస్సర్వ
త్యజ్యేతి ఈశంజ్ఞాత్వాఅమృతాభవంతి । జ్ఞాత్వాశివంశాంతిమత్యంతమేతి ।
మునిర్గచ్ఛతిభూతయోనిమిత్యాదివాక్యైస్సాక్షాదేవ సామరస్యజ్ఞానస్యమోక్ష
గిత్వశ్రవణాత్పితృత్వాదిప్రాప్త్యపేక్షాభావాన్నతదుపయోగ్యగ్నిసంస్కారసా
కించ।తపసాయేఅనాధృష్యాస్తపసాయేసువర్గతాఇతిమంత్రేణ బ్రాహ్మణైరగ్నాప్రే
తిఃక్రియతే।అనేనమంత్రేణాశ్రమస్వీకారకాలమారభ్యదేహావసానపర్యంతసత
న్యాసపర్యంతతపోయుక్తానామవసానేఖనన క్రియాంప్రాప్యముక్తానాం బ్రాహ్మణానే
సాయుజ్యంగచ్ఛేత్యభిహితం।నచతపఃపదస్యసంన్యాసాదిపరత్వేఽకథమితివాచ్యం।
న్యాసమేషాంతపసామతిరిక్తమాహురిత్యనేన సత్యాదిసంన్యాసపర్యంతేషు తపః
యోగదర్శనాత్ ॥ తుత్రిద్యైస్తు॥ యేయుధ్యంతిప్రధనేషుశూరాసోయేతనుంత్యజ
త్రేణప్రేతాహుతిఃక్రియతే। అనేనరణాంగణహతానామగ్నిసంస్కారస్యానావశ్య
నతద్వినాపి। ద్వావిమౌపురుషౌలోకేసూర్యమండలభేదినౌ । పరివ్రాడ్యోగయుక్త
చాభిముఖోహతఇతి । వచనానురోధేనరణమరణాదేవ ముక్తానాంసాలోక్యంగ
భిహితం।వైశ్యైస్తు। సోమఏకఃపవతేఘృతమేకఉపాసతేఏభ్యోమధుప్రధావతి ।
శ్చదేవాఅభిగచ్ఛతాదిత్యగ్నాప్రేతాహుతిఃక్రియతే।అస్యార్థః। ఉమయాసహితస్య
ఏకభ్యశ్చిత్స్పవతేఉపాస్యత్వేనప్రేమాస్పదోభవతి। అన్యేతుఘృతపదవాచ్యంబ్రహ్మ
తే।ఘృతమ్మిమిక్షిర ఇత్యత్రఘృతపదస్యబ్రహ్మపరత్వవ్యాఖ్యానాత్ । మధుబ్రహ్మ
భ్యఃప్రధావతితాదృశశివభక్తానాం। సాలోక్యంగచ్ఛేత్యనేనమంత్రేణచశివభ
దేహావ [illegible] ముక్తానాంవై

ధారిభిస్స్వీకరణీయః । తథాహి । లైంగే । కశ్యపాత్రిభరద్వాజగౌతమాద్యా మహర్షయః ।
ధారయంతి సదాలింగముత్తమాంగే విశేషతః ! నారాయణోపి భగవాన్ దేవో బ్రహ్మాద
యోనఘాః । ధారయంత్యుత్తమాంగేషు శివలింగమనామయం । లక్ష్మీసరస్వతీముఖ్యా
స్స్త్రియోప్యూర్ధ్వదేశకే । ధారయంత్యప్రమాదేన లింగం త్రిభువనేశ్వరమితి । స్కాం
దే శంకరసంహితాయామురస్థలే హరిర్లింగం ధృత్వా మూర్ధ్ని పితామహః । లింగస్థం మాం
సమారాధ్య స్వం స్వం పదమవాపతుః । మల్లింగమత్ర కాద్యంగే ధృత్వా శక్రపురోగమాః ।
దేవా మాం లింగమధ్యస్థం సంపూజ్య స్వః పదం యయుః । లక్ష్మీసరస్వతీముఖ్యా దేవ్యో మల్లిం
గమాదరాత్ । ధృత్వాఽజాంగే తల్లీనభావా జగ్ముః పరం సుఖమితి । సిద్ధాంతశిఖామణౌ
బ్రహ్మవిష్ణ్వాదయో దేవా మునయో గౌతమాదయః । ధారయంతి సదాలింగ ముత్తమాం
గే విశేషతః । లక్ష్మ్యాదిశక్తయస్సర్వా శివభక్తివిభావితాః । ధారయంత్యలికాగ్రేషు శివ
లింగమహర్నిశమితి । అత్ర చ ఉత్తమాంగే గళే వా ఇత్యాది వచనావగమిత లింగధారణ
స్థానవిశేషప్రదర్శనపూర్వకం దేవష్యాదీనాం లింగధారణం స్పష్టమేవ ॥ బ్రహ్మవైవర్తే ॥
...ద్రం సమభ్యర్చ్య శ్రీహరి లింగమాదౌ శిలామయం చారుహరిస్తుభక్త్యా । సుపర్ణభంగై
...వమాద్యమగ్ర్యమవాప్తవానేష పరం పదం తత్ ॥ ఆదిత్యపురాణే ॥ విష్ణోః పూజయతే
...త్యం లింగం శైలమయం శుభం । తస్య సంపూజనాదేవ ప్రాప్తం బ్రహ్మత్వముత్తమం । శక్రో
దేవరాజేంద్రో లింగం మణిమయం శుభం । భక్త్యా పూజయతే నిత్యం తేన శక్రత్వమాప్త
వాన్ । ఇంద్రనీలమయం లింగం విష్ణుః పూజయతే సదా । విష్ణుత్వం ప్రాప్తవాన్ తేన శై
...తం చ సనాతనం । సోమో ముక్తామయం లింగం ధనదో హైమలింగకం । వాయుః పిత్త
...లింగం వసవః కాంస్యలింగకం । అశ్వినౌ వరుణశ్చైవ స్ఫాటికం లింగమాదరాత్ ।
...శాకరస్తామ్రమయం పన్నగాస్తు ప్రవాళజం । అసురాః కాంచనజాలింగం పిశాచాస్త్రపు
...తథా । ఏవం దేవాస్సగంధర్వాస్సయక్షోరగరాక్షసాః । పూజయంతే సదాలింగమీ
...సుసురనాయకం ॥ పరాశరపురాణే ॥ రౌద్రం లింగం మహావిష్ణుర్భక్త్యా బద్ధ్వా శిలామ
...గం చారుచిత్రం సమభ్యర్చ్య లబ్ధవానుత్తమం పదం । భారతే ద్రోణపర్వణి । దేవదేవస్త్వ
... । త్వాశ్రిత్య ఆజయోర్విష్ణురవ్యయః । సర్వరూపం భవం జ్ఞాత్వా లింగేర్చయతి తం ప్రభుం ।
...తస్మిన్నస్య నికాం ప్రీతిం కరోతి వృషభధ్వజః । ఇతి । కూర్మపురాణే । బ్రహ్మణస్సృష్టికర్తృ
...ష్ణోర్గానవమగ్నం । స్వర్గాధిపత్యమింద్రస్య శివలింగార్చనాదితి । సర్వత్ర భారతబ్ర
హ్మోత్తరాదిత్యపురాణాదివచనైః సర్వదేవానామప్యస్మేషాంచ తత్తత్ఫలోద్దేశ్యేన వి
భక్త్యాదావేవ శివలింగ పూజనమభిహితమితి కథం శరీరగృహలింగ పూజాపరత్వం తద్వచనా
...నం వైమతి చేన్నైనం ... నైరింద్ర... ద్రోహీరణ్యగ

ర్భాదీనాం మస్తకకంధరాదిధారణస్థాన ప్రదర్శనపూర్వకం లింగధారణవిధానః
లింగధారిణాం కరపీఠపూజాయాస్సన్నిహితత్వేనచ భారతాదివచనానాం తద్విరుద్ధ
రపీఠాద్యధికరణక శివలింగపూజాపరత్వాయోగేన హస్తాధికరణక పూజావిధా
త్వేసిద్ధే నారాయణేంద్రాదీనాంలింగధారణసిద్ధేర్వజ్రలేపాయితత్వాదితి॥ కించ ।
రంతమహంవదేయస్యలింగమహర్నిశం । యజంతే సహభార్యాభిరింద్రజ్యేష్ఠాః
ణాఇతి । బ్రహ్మాండపురాణేదిగంబరసంహితావచనేనాపీంద్రాదీనా లింగధారణ
ష్ఠాదేవసిద్ధంభవతి । తత్ర । యజదేవపూజాసంగతి కరణదానేష్వితి సూత్రే
జధాతోస్సంబంధరూపసంగతికరణార్థకత్వేన । ఇంద్రజ్యేష్ఠాఃఇంద్రప్రముఖాఃసురశ్రే
ణాఃయస్యశివస్య శరీరభూతంలింగంభార్యాభిస్సహయజంతే । అవిభాజ్యసంబం
ధారయంతీత్యర్థః । నస్వేరమపీఠాదిదినాంహేమపీఠాదౌమణిమయాదిలింగపూ
యేచందనలేపనాదికాదచిత్కసంబంధేనాపియజధాత్వర్థసంగతికరణ రూపార్థ
విభాజ్యసంబంధేనధారయంతీత్యర్థః కథంసిద్ధ్యతీతిచేన్న । యావదహఃకాలవాచ
శ్శబ్దస్యనిశాకాలమాత్రవాచకనిశాశబ్దస్యచయజధాత్వర్థమేసార్వకాలికధారణసి
నవిభాజ్యసంబంధేనతత్సిద్ధేః । నచయజధాతోస్సంగతికరణార్థకత్వేపిసంగతేర్యా
హర్నిశాకాలీనత్వ సిద్ధావప్యంతర్యజంతఇత్యేవార్థస్సిద్ధ్యతే॥ తథావచనతేప
లాంగలింగధారణసిద్ధిరితివాచ్యం । అంతఃపదస్యవచనే । అప్రకృష్టత్వేనాధ్యాహారద
పత్తేః । యల్లింగమస్తకాజ్యంగేధృత్వాశక్రపురోగమాః । ఇత్యధికరణవిశేషసమర్
పూర్వకస్థూలాంగలింగధారణవిధాయక పూర్వోదాహృతశంకరసంహితావచనాను
థాచ్చేతి ॥ ఆగమవచనానితుయావజ్జీవలింగధారణపూజాదివిధాయకానికానిచిదుక్తా
వ । అన్యాన్యపి । కామికాదివాతులాంతాగమేష్వనుసంధేయాని । విస్తరభయా
హ్నలిఖ్యంతే ॥ నన్వాగమానామప్రామాణ్యాత్కథంతద్బోధితలింగధారణ శివపూజా
ప్రామాణికంస్యాదితిచేన్నైవం । ఆగమాప్రామాణ్యంవదన్వాదీప్రష్టవ్యః । కిమశే
మానామప్రామాణ్యం । ఉత । వాతులాంతాః॥ కామికాద్యాస్సిద్ధేనోక్తాన్నానాగమా
త్యనేనపరమశివప్రణీతత్వేన ప్రసిద్ధానామష్టావింశతిసంఖ్యానాం శైవాగమానామ
మాణ్యం । అహోస్విన్నారాయణావతారవిశేషభూతబుద్ధప్రణీతయాగీయహింసా
రధర్మసాధనత్వాదిప్రతిపాదకవేదవిరుద్ధబౌద్ధజైనాద్యాగమానామప్రామాణ్యం
ద్యః పక్షః । నగాయత్ర్యాః పరమంత్రమితి । అఘోరాన్నాపరోమంత్రో ... నా
త్వంగురోఃపరమిత్యాదినాచ । వేదమాతృగాయత్ర్యాదివిషహోమమంత్రనిత్యానుష్ఠా
రశ్చరణాదేరశేషబ్రాహ్మణావశ్యకత్వేన । జననంజీవనంపర... జననంబాధనం

ఆధాభిషేకో విమలీకరణాప్యాయనే తతః । తర్పణం దీపనం గుప్తిర్దశైతా మంత్రసంస్క్రి
యాః । నమస్స్వాహానషడ్వౌషట్ వామట్ఫడంత హృదాదికమిత్యేతే మంత్రపల్లవాః ॥ మంత్రా
ణాం పల్లవః పాదః ప్రణవశ్శిర ఉచ్యతే । శిరః పల్లవసంయుక్తో మంత్రోఽభీష్టఫలప్రదః । ఋషిం
మూర్ధ్ని ముఖే ఛందో దేవతాం హృది విన్యసేత్ । ఆధారే బీజశక్తీ చ పాదయోః కీలకం న్యసే
త్ ॥ మూకస్సుప్తో మృతో నగ్నో వీర్యహీనో వృథాఫలః । భుజంగః కీలితశ్శూన్య ఈదృఙ్మంత్రా
వృథాఫలాః । న్యాసం వినా భవేన్మూకస్సుప్తస్స్యాదాసనం వినా । పల్లవేనా వినా మంత్రో
నగ్నస్తు పరికీర్తితః ! శిరోహీనో మృతః ప్రోక్తో వృథా మంత్రో గురుం వినా । ఋషిదైవతఛం
దోభిర్వర్జితస్తు భుజంగమః । మృతో దుష్టో యదత్తో యోనిర్వీర్యశ్చాధికాక్షరః । అంతరస్యే
బీజేన న్యాస్తః కీలిత ఉచ్యతే । యస్య జస్యం శృణోత్యన్యస్స మంత్రశ్శూన్య ఉచ్యతే । ఇత్యాది
నాజననజీవనాదిమంత్రసంస్కారనమస్స్వాహావషట్కారాది పల్లవహృదయాదిస్థా
నవిశేషన్యసనీయ ఋషిదేవతాచ్ఛందోబీజాదిసమర్పకాణాం మూకత్వసుప్తత్వాదిమం
త్రదోషతన్నివర్తకాసనశుద్ధ్యాదిప్రతిపాదకానాం అంగావరణాదివిధాయకానాం చత
త్తదాగమాంతర్గతవచనానామప్రామాణ్యే తత్ప్రోధితమంత్ర సంస్కారపల్లవాదేరగృహీత
త్వేన గాయత్ర్యాదిమహామంత్రనిత్యానుష్ఠానపురశ్చరణాదేరసిద్ధేః । నద్వితీయః । శివసం
స్కారిణాం చైవ జ్ఞానధర్మవతాం సతాం । అష్టావింశతిభేదేన ప్రోక్తం శైవమితి స్మృతం ॥
కామికం యోగజం చింత్యం కారణం త్వజితం తథా । దీప్తం సూక్ష్మం సహస్రం చ అంశుమాన్
సుప్రభేదకం । విజయం చైవ విశ్వాసం స్వాయంభువమథానలం । వీరం చ రౌరవం చైవ మకు
టం విమలం తథా । చంద్రజ్ఞానం చ బింబం చ ప్రోద్గీతం లలితం తథా । సిద్ధం సంతానశర్వోక్తం
పరమేశ్వరమేవ చ । కిరణం వాతులం శైవేత్యష్టావింశతి సంహితా । ఇత్యాగమేషు వేదే
వేదాంతోపనిషత్సు చ ధర్మస్తు శాశ్వతః ప్రోక్తో ముక్త్యై మాహేశ్వరో మహాన్ । ఇతి
[illegible]గమోక్తరీత్యా ముక్త్యుపాయత్వేన ప్రసిద్ధశైవాగమానామప్రామాణ్యే । శివే శివాగ
మే శైవే ధర్మే శివపరిగ్రహే । విపరీతా భవేద్బుద్ధిర్యస్య శ్రీ యస్స బహిర్నరః । శివనిందాపరో
[illegible]ధశ్శివశాస్త్రవినిందకః । తస్య నో నిష్కృతిర్దృష్టా క్వాపి శాస్త్రవికేన చేతి స్కంద
ధర్మోత్తరాది వచనైర్మరణాంతప్రాయశ్చిత్తసూచకం నిష్కృత్యభావ బహిష్కార్య
త్వాదివిధానవిరోధాపత్తేః । నహి ప్రామాణికార్థనిందాయాం దోషోద్ఘాటనం యుక్తం ।
వచరస్థావరలింగప్రాణప్రతిష్ఠాకాలకర్తవ్యద్వాదశసంస్కారవిధాయక । కుండమం
డపనిర్మాణం తత్సంస్కారమేవ చ । వాస్తుపూజా వాస్తుహోమం పాలికాసుప్రతిష్ఠితమి
త్యాదీనాం । అథః పట్టికాద్యాశ్యప్రదారికాంతం తత్స్థానవిశేషభువనతత్త్వకళామంత్ర
వర్ణాధ్వన్యా [illegible] ప్రతిష్ఠాదుత్స

వాంతకంకౌర్తవ్యతత్రత్కర్మశిఖాయకవచనానాంచ । కామికకారణాద్యాగమాంశ్చిరపక
శ్చైనపురాణాదావభావేన చతదప్రామాణ్యేతద్విహిత సంస్కారాద్యభావేనసకలగ్రహ
కజనావశ్యకస్థావరలింగప్రతిష్ఠాద్యసిద్ధేః। అపిచ। నీలకంఠాచార్యకృతభాష్యే। అగపూర
వ్యయాద్యనంతమాంగళ్యగుణగణజలధేః పరమశివస్య తేతద్గ్రంథేనపరమశివంఅమన
కానితాన్యంగావ్యయానీత్యుక్తే। సర్వజ్ఞతాతృప్తిరనాదిబోధస్స్వతంత్రతానిత్యజపనిష
ప్తతాచ। అనంతశక్తిశ్చవిభోర్విధిజ్ఞాష్షడాహురంగానిమహేశ్వరస్య । జ్ఞానంహినవబ్ర
తైశ్వర్యంతపస్సత్యంక్షమాధృతిః। స్రష్టృత్వమాత్మసంబోధోహ్యధిపానత్వమేవచ। అక్షతా
యానిదశైతానినిత్యంతిష్ఠంతిశంకరఇతి శైవాగమ వచనైరంగాన్యయనిరూపణాశ
కృతప్రపంచసారాదిగ్రంథైత్ర్యంబకషడక్షరీప్రభృతిమంత్రానుష్ఠానపురశ్చరణప్రధారణ
గాద్యుపయోగ్యంగావరణాది నిరూపణస్యాగమవచనైరేవకృతత్వేనతద్విరోధాగా
శ్చనహిభాష్యకారైక ప్రామాణికవచనాన్యుదాహ్రియంతే॥ ఏవంవ్యాసప్రనావిహ
ప్రణీతస్మృతీతిహాసపురాణాదీనామివత్వాందేవేషు బ్రాహ్మణోసహాం మనుష్యేష్వై
ష్మణః ॥ విశ్వాధికోరుద్రోమహర్షిరితి బ్రహ్మర్షిత్వేననిరవద్యంనిరంజనమితినిర్దుష్టత్వేనా
ప్రసిద్ధపరమశివప్రణీతాగమప్రామాణ్యస్యాపరిహార్యత్వాచ్చేతి। నచరమః పక్షః। మీత
ర్జగన్మోహినీవేషధారణాదిసమయే । అశేషజగన్మోహకత్వస్సురా మాద్యవతారేషశేష
త్మానంవి మాగాదికనిశవ్యామోహకత్వశ్రుతి అన్యత్రోపిసత్వేన। పరప్రతారకబుద్ధావతారాంగ
ణీతవేదవిరుద్ధాగమానామప్రామాణ్యేష్వపత్తేః । ననుకూర్మపురాణేఏవంసంబోధ
తోరుద్రోమాధవేన మురారిణాచకార మోహశాస్త్రాణి కేశవోపిశివేరితః । పా
పాలంలాకులంశాక్తంభైరవంపూర్వపశ్చిమం । పాంచరాత్రంపాశుపతంతథానాన్యచ
హస్రశఇతి ! శివకేశవయోరపి మోహకశాస్త్రకర్తృత్వ ప్రతిపాదనే
న్యాని సహస్రశ ఇత్యస్యశబ్దే శైవాగమానా మపిగ్రహణాత్తేషామ ప్రామాణ్య
చేన్న తత్రైవ। నిర్మితంహి మయాపూర్వంవ్రతపాశుపతంశుభం। గుహ్యాద్గుహ్యతరంసూ
వేదసారంవిముక్తయే। ఏష పాశుపతాచారస్సేవనీయో ముముక్షుభిరితి। విభూతిరుద్రా
లింగధారణరూపపాశుపతవ్రతప్రతిపాదకాగమస్యశ్రౌతత్వంప్రతిపాద్య। అన్యాని
శాస్త్రాణిలోకేస్మిన్ మోహనాయవై। వేదవాదవిరుద్ధానిమయైవకథితానీత్యుక్త్వా।
మపాశుపతంసోమంలాకులంచైవభైరవం। నసేవ్యమేతత్కథితం । వేదబాహ్యంతదేత
యానిశాస్త్రాణి ప్రోక్తంతేయుగేస్మిన్ కలిభాజనితు । శ్రుతిస్మృతివిరుద్ధాని తేషాంనిష్ఠాసి
మసీ। కాపాలంపాంచరాత్రంచయామళంవామనాంతకం। ఏవంవిధాని శాస్త్రాణిమె
నార్థాని [illegible] స్వీకారాత్ । కిరాతవేష

పరమేశ్వరప్రణీతశాబరతంత్రబుద్ధావతారప్రణీతబౌద్ధాద్యాగమానామేవ। అన్యపద గ్రహణాత్ । ననుతర్హి శైవాగమానాం శ్రుతిస్మృతిసారమయత్వం కథమితిచేదుచ్యతే పూర్వోక్తసర్వలింగగ్ స్థాపయతీత్యాద్యనేకశ్రుతివిహితలింగధారణవిధాయకత్వేన। గౌతమమన్వాద్యాచారవిషయస్థావరలింగప్రతిష్ఠావిధాయకత్వేన। కాలాగ్నిరుద్రరుద్రాక్షోపనిషదాదిసిద్ధవిభూతిరుద్రాక్షధారణవిధాయకత్వేన తత్త్వమసీత్యాద్యనేకశ్రుతిభోధితజీవబ్రహ్మైక్యస్వరూపలింగాంగసంబంధబోధకత్వేన। ఛాందోగ్యబృహదారణ్యాదిశ్రుతివిహితార్థవిధాయకత్వాచ్చేతి । విస్తరస్తు భవానీశంకరాద్యాచార్యైః ప్రసారితః॥

ననాస్తాం తావదుక్తదిశాగమానాం ప్రామాణ్యం తథాపి తత్ప్రతిపాద్య లింగధారణస్య తాంత్రికత్వేన । అగ్రాహ్యస్తాంత్రికాచార ఇత్యుక్తత్వేన కథం వైదికజనపరిగ్రాహ్యత్వమితి చేన్న । కిమాగమప్రతిపాద్యత్వేన లింగధారణస్య తాంత్రికత్వం । ఆహోస్విచ్ఛ్రుతిస్మృత్యప్రతిపాద్యత్వే సత్యాగమప్రతిపాద్యత్వేన వా । నాద్యః। నిత్యనైమిత్తికాదిసకలకర్మణాం గాయత్ర్యాది నిఖిలమంత్రానుష్ఠాన విధీనామశేషప్రణ్వానాం చాగమప్రతిపాద్యత్వేన సర్వేషామపి తాంత్రికత్వాపత్తేః ॥ ద్వితీయస్తు ॥ లింగధారణస్యానేకశ్రుతిస్మృతివిహితత్వస్య పూర్వమేవ సాధితత్వేన విశేషణాసిద్ధేః ॥ తర్హి ॥ అగ్రాహ్యస్తాంత్రికాచార ఇతి నిషేధస్య నిర్విషయత్వప్రసంగ ఇతి చేన్న । వామపాశుపతాచారాః పాంచరాత్రక్రియాః పరే । శ్రుతిస్మృతినిబద్ధత్వాన్న సేవ్యాస్తే ముముక్షుభిరిత్యాదివిధి కూర్మపురాణవచనావగత వేదవిరుద్ధవామ। పాశుపతశాక్తశాబర పాంచరాత్రాద్యాచారాణామేవ నిషేధవిషయత్వాదితి। ఏవం చరలింగధారణస్య శ్రుతిస్మృతీతిహాసపురాణాగమాదిప్రతిపాద్యత్వేన వైదికత్వాద్వైదికజనపరిగ్రాహ్యత్వం నిష్ప్రత్యూహమేవేతి సర్వమనవద్యం॥ శ్రీశివాయగురవేనమః॥

ఇతిశ్రీమద్వేదవేదాంతాగమప్రతిపాదితపరశైవమతసిద్ధాంతస్థాప

నందికేశ్వరావతారవట్టప్పల పరబ్రహ్మానందపూజ్యపాదైర్వి

రచితాయాం-లింగధారణచంద్రికాయాం-

లింగధారణసిద్ధాంతో నామ,

పూర్వభాగస్సమాప్తః.

—(*)ఖననసిద్ధాంతో నామోత్తరభాగః. (*)—

ఇయతా ప్రబంధేన లింగధారణస్య వైదికజనపరిగ్రాహ్యత్వం ప్రస్థాప్య
ద్ధారిణాం కాలపరిపాకే దేహావసానవిధిర్నిరూప్యతే ॥ తత్రితావదీక్షాత్రియాచ్ఛా
శితాఖిలైనఃకర్దమానాం । లింగాంగసామరస్యజ్ఞానైకనిష్ఠాగరిష్ఠానాం । మార్గ
నాం । దేహావసానే ప్రేతకృత్యదహనసాపిండ్యాదేర్నిషిద్ధత్వేన । ఖననక్రియైవక
స్మృతిపురాణేషు తథా ప్రతిపాదనాత్ తథాహి ॥ శాతాతపస్మృతౌ । వానప్రస్థ
గినంచలింగైక్యంభిక్షుకంయతిం । తుర్యాణామాశ్రమాణాంచ రసాయాం నిః
తం ॥ పద్మపురాణే ॥ సర్వసంగవిముక్తస్య యోగినోలింగధారిణః । దహనంస్త్ర
వ్యం ధరిత్ర్యాంనిక్షిపేత్తనుం । లింగాంగినిపరివ్రాజి ధ్యానయోగపరేపిచ ।
పాంశరీరాణి సమాధౌ గోపయేద్బుధః । శైవేవాయవీయసంహితాయాం ।
నిక్షేపః కార్యవత్క్షేపణాదిక । ఉక్తం పాశుపతానాంహి శివలింగాంగసంగినా
మ్నాణఃతురియోవైశ్యశ్శూద్రో వామునిసత్తమ । మల్లింగధారిణస్సర్వే విశిష్టా
వే । ఏతేషాం మరణే ప్రాప్తే భూనిక్షేపవిధిర్భవేత్ । అకృత్వాధివాసేన యోగ్యా
నుసారతః । కర్తుః కర్వన్నరో మూఢ శ్శివద్రోహీ భవేద్ధ్రువం । యాతనాభిర్మ
గ్రాభిర్బాధ్యతే నరకైస్సదా । సంత్యజ్య శివసిద్ధాంతమన్యమార్గోపదేశతః । శేష
తిమరాచారా నరకాన్ పితృభిస్సహ । మాతృతః పితృతశ్చైవ పితృభిస్సహరౌరవే ॥ తిష్ఠ
తి బ్రహ్మకల్పాంతం నిష్కృతిర్నకదాచనేతి ॥ కూర్మపురాణే ॥ యథావ్యవాయోహ
ర్భార్యయోర్మహావ్రతేవర్జితం నఇతుఁ దీరితం । విధేస్తద్వదైవేశ్వరలింగధారిణోద్విజ క్రే
క్షేపమియాత్తనుం క్షితౌ ॥ మత్స్యపురాణే ॥ లింగధారణవిప్రస్య దాహకర్మన
నిక్షేపణం తదంగస్య సమాధౌ కారయేత్క్రమాత్ ॥ మనుస్మృతౌ ॥ సర్వకర్మవిము
ధ్యానయోగరతస్యచ । నతస్యదహనం కార్యం నచపిండోదకక్రియేతి ॥ బోధాయ
తౌ ॥ సర్వసంగనివృత్తస్య ధ్యానయోగరతస్యచ । నతస్యదహనం కుర్యాన్నపిండం
క్రియేతి । నచమనుబోధాయనస్మృతిభ్యాం లింగాంగివాచకపదాభావాత్కథం స్మృతిద్వ
యాదహననిషేధ ఇతివాచ్యం । శివధ్యానపరో భూత్వా శివలింగాంగసంయుతః । శివే
రిత్యాగీ ధ్యానయోగీ సఉచ్యత ఇతి మనుస్మృతావేవ ధ్యానయోగిపదస్య లింగధారిపర్యత
శ్చయాత్ । కారణాగమే । అదౌ దీక్షాకృతా శైవీయథా చాంతేత్రిధైవహి । కా
గోభయోరోగః ప్రాణలింగోభయోర్యథా । ప్రాణమంత్రోభయాతీతే కాయేధా
భయం ఖనేత్ । యః ప్రాణలింగసంలగ్నో లింగప్రాణీ సఉచ్యతే ! తద్దేహదహనాదేవ
డాయోమహాన్ భవేత్ । దగ్ధస్య దహనం నాస్తి పక్వస్య పచనం నహి । శివజ్ఞానాగ్నిదగ్ధస్య

ద్ధా విధానవిద్యతే। షడధ్వశుద్ధియుక్తస్య ప్రాణలింగాంగసంగినః। దేహావసానం యద్యాస్
సీత్తస్యైవాస్య థాక్రియా ఖనేద్వాభువిత స్థేహంతి వేదావిత్స శివాస్యపిదహేద్వాయు
నవహశ్చాన్నిత్యజేద్వాయథాతులోష్ఠవత్ ఏతేష్వపివిధానేషు ఖననం ముఖ్యతమం మతమితి॥
నూదాహృతస్మృతిపురాణాది వచనైర్దహననిషేధపూర్వక ఖననవిధానేపి వేదార్థబో
ధకత్వేనైవ స్మృత్యాదీనాం ప్రామాణ్యోత్పకృతే ఖనన బోధకవేదాదర్శనే నోదాహృ
తవచనానాం ప్రామాణ్య ఏవ సందేహః - యదిచ - మన్వాదిస్మృతివిహితాచారాణాం కే
షాంచిత్ప్రత్యక్షశ్రుతిమూలకత్వాభావేప్యనంతా వై వేదా ఇతి న్యాయేన విప్రకీర్ణశాఖా
పఠితమంత్రప్రతిపాదితార్థబోధకత్వేన ప్రామాణ్యాంగీకారాదిహాపి ప్రామాణ్యం నహీయ
ఇత్యుచ్యతే - తథాపి ఏవమనస్య పితృమేధాదిపఠితానేకప్రత్యక్షశ్రుతివిహితత్వేన - బ్రాహ్మ
మాత్రస్య పఠ్యమానవేదవిహితాచారస్యైవావశ్యకత్వే నచ సర్వేషామప్యగ్నిసంస్కా
ర ఏవ కర్తవ్య ఇత్యుదాహృతవచనానాం జాత్యంతరవిషయత్వకల్పనే విరోధో నైవం॥ ఖననస్యాపి
ర్యమానశాఖాప్రత్యనేకశ్రుతివిహితత్వేన తత్ప్రతిపాదకతయోదాహృతోదాహరిష్య
మాణవచనప్రామాణ్యావశ్యంభావేన చ। తద్విహితఖననస్యాపి బ్రాహ్మణవిశేషవిషయత్వ
ప్రాప్తేః॥ తథాహి॥ సర్వస్య ప్రతిశీవరీ భూమిస్త్వోపస్థ ఆధితాస్యోనాస్మై సుషదా భవ యచ్ఛా
శర్మ సప్రథా ఇతి పితృమేధప్రకరణే శ్రూయతే। అస్యార్థః। సర్వస్య చరాచరప్రపంచస్య
ప్రతిశీవరీ అధికరణభూతా భూమిః। త్వా త్వాం। ఉపస్థే గర్భే ఆధితా ధృతవతీ స్యోనా ఇతి భూమే
ర్నామాంతరం। ఏవం చ। హే అనంతే। అస్మై సుషదా సుఖేన ఆవాసయోగ్యా భవ సప్రథా స
ర్వప్రసిద్ధా త్వం అస్మై మృతపురుషాయ శర్మ సుఖం యచ్ఛ ప్రయచ్ఛేతి। కించ। యత్ర భూమ్యై వృ
ణసే తత్ర గచ్ఛ తత్ర త్వా దేవస్సవితా దధాతు ఇతి - మంత్రాంతరేపి భూమిస్థాపనమేవ విధీ
యతే। యత్ర భూమ్యై వృణుసే। యస్యాం పృథివ్యాం నివసితుమభిలాషం కరోషి తత్ర గచ్ఛ
తామేవ పృథివీం ప్రతిగచ్ఛ సవితా సూర్యమండలాంతర్వర్తీ దేవః పరమశివః తత్ర తస్యాం
పృథివ్యాం త్వా భవతీం దధాతు సంస్థాపయత్వితి। మృతపురుషానుమంత్రణాదితి। నన్వత్ర మంత్ర
ద్వయే మృతశరీరస్య భూమిస్థాపనవిధానేపి ప్రథమం పృథివ్యాం సంస్థాప్య। అనంతరమగ్ని
సంస్కారః విధ్నస్స్యాదితి చేన్న। తత్ర। భూమ్యాం సరి। తృణం సంస్థాప్య। అగ్నిసంస్కారః
పఠిత ఇత్యుచ్యతే ఉత మృతశరీరం ఘటికాదిప్రమాణమాత్రం సమాధాగోపనం కృత్వా
అనంతరం పునరుత్పాట్య దాహః క్రియత ఇతి కల్ప్యతే వా। నాద్యః। త్వోపస్థ ఆధీతేతి భూమి
విధానప్రతిపాదకవాక్యవిరోధాపత్తేః। న ద్వితీయః। సుషదా భవ శర్మ యచ్ఛ దేవస్సవి
తా దధాత్వితి సమ్యగావాసయోగ్యత్వ సుఖప్రదత్వాది ప్రార్థనా వైయర్థ్యాత్। న చేవత్కా
ర్యగ్నావాసయోగ్యసుఖప్రదాభావస్య ... అగ్నిసంస్కా-

తద్బోధకపదాభావేన । అతిక్లిష్టకల్పనాయాంప్రమాణాభావాత్ । నచమంత్రాః సాంస
సంస్కారవిధానాదత్రాపికల్ప్యతఇతివాచ్యం । తాదృశమంత్రేణకేషాంచిద్దహనప్ర
యతే । అనేనకేషాంచిత్ఖననంవిధీయతఇత్యుక్తేసర్వసామంజస్యే పూర్వోదాహృతయోజి
త్యాదివిరోధేనాచారవిరోధేనచక్లిష్టకల్పనాయోగాత్ ॥ ఇతరథోదాహృతశ్రుతియజు
పురాణాగమైఃఖననవిధానాదగ్నిసంస్కారవిధాయకవాక్యానాం అవయవవిశేషసాధా
ణదగ్నిసంస్కారం కృత్వాసమనంతరంసమాధౌ గోపయేదిత్యత్రతాత్పర్యకల్పనాపే
స్యాఃతద్వైపరీత్యాపత్తేః ॥ శేషస్తు ॥ ఉపవధ్యగోహంపార్థివంఖనతాదితిశ్రుత్యా
శరీరస్యభూతోపయోగి ఖననస్వరూపసంస్కారవిధానాన్మృతలింగశరీరస్య తం।వ
మేవకర్తవ్యం।భూతోపయోగిత్వాత్॥ అగ్నిసంస్కారస్యతు। యదాశ్రితంకరణీయాంగ
జాధిమేనంపరిధత్తాస్వపితృభ్యఇతిమంత్రేణపితృత్వాదిప్రాప్తిద్వారక భూవిముక్త్యాధిష్ఠా
గిసంస్కారత్వప్రతిపాదనాత్। వీరశైవానాం । శివఏకోధ్యేయశ్శివంకరస్సర్వ శ్శివత
త్యజ్యైతిఋషయఃజ్ఞాత్వాఅమృతాభవంతి । జ్ఞాత్వాశివంశాంతిమత్యంతమేతి । ధ్యేదితి
మునిర్గచ్ఛతిభూతయోనిమిత్యాదివాక్యేభ్యస్తస్మాదేవ సామరస్యజ్ఞానస్యమోక్షోపకారిపర
శిత్వశ్రవణాత్పితృత్వాదిప్రాప్త్యపేక్షాభావాన్నతదుపయోగ్యగ్నిసంస్కారసాపేక్ష ప్ర
కించ।తపసాయేఅనాధృష్యాస్తపసాయేసువర్గతాఇతిమంత్రేణ బ్రాహ్మణైరగ్నౌప్రేతా
తిఃక్రియతే।అనేనమంత్రేణాశ్రమస్వీకారకారకాభ్యదేహావసానపర్యంతసత్
న్యాసపర్యంతతపోయుక్తానామవసానేఖననక్రియాంప్రాప్యముక్తానాం బ్రాహ్మణ
సాయుజ్యంగచ్ఛేత్యభిహితం।నచతపఃపదస్యసంన్యాసాదిపరత్వంకథమితివాచ్యం।
న్యాసమేషాంతపసామతిరిక్తమాహురిత్యనేన సత్యాదిసంన్యాసపర్యంతేషు తపఃప్ర
యోగదర్శనాత్ ॥ క్షత్రియేషు ॥ యేయుధ్యంతిప్రధనేషుశూరాస్సోమేతనుంత్య
త్రేణప్రేతాహుతిఃక్రియతే। అనేనరణాంగణహతానామగ్నిసంస్కారస్యానావశ్య
నతద్వినాపి। ద్వావిమౌపురుషౌలోకేసూర్యమండలభేదినౌ । పరివ్రాడ్యోగయుక్త
ణాభిముఖోహతఇతి । వచనానురోధేనరణమరణాదేవ ముక్తానాంసాలోక్యంగ
భిహితం।వైశ్యేషు। సోమఏకేభ్యఃపవతేఘృతమేకఉపాసతేఏభ్యోమధుప్రధావతి ।
శ్చిదేవాఅపిగచ్ఛతాదిత్యగ్నౌప్రేతాహుతిఃక్రియతే। అస్యార్థః। ఉమయాసహితస
ఏభ్యశ్చిత్స్వవతేఉపాస్యత్వేనప్రేమాస్పదోభవతి। అస్యైతుఘృతపదవాచ్యంబ్రహ్మత
తే।ఘృతమిమిక్షిరే ఇత్యత్రఘృతపదస్యబ్రహ్మపరత్వవ్యాఖ్యానాత్ । మధుబ్రహ్మ
భ్యఃప్రధావతితాన్ప్రతిశివభక్తానాం। సాలోక్యంగచ్ఛేత్యనేనమంత్రేణచశివభ
దేహాంతసాలోక్యాసం శివోపాసనాంకృత్వాసమాధేఖననక్రియయా ముక్తానాం

ణాం సాయుజ్యం గచ్ఛేత్యభిహితం॥ ఏవంచ॥ అగ్నిసంస్కారపరాణామపి త్రైవర్ణికానాంఖ
నన ప్రయోజ్యసాయుజ్యాపేక్షణీయత్వేన లింగాంగి బ్రాహ్మణానామగ్నిసంస్కారేణ ప్ర
యోజనాభావాదుదాహృతశ్రుతిస్మృత్యాదివిహితసమాధిక్రియైవ కర్తవ్యేత్యూచుః॥ కించ॥
యజుర్వేదస్తైత్తిరీయశాఖాయాం॥ అశ్వక్రాంతే రథక్రాంతే విష్ణుక్రాంతే వసుంధరా। శిర
సా ధారయిష్యామి రక్షస్వ మాం పదే పదే। భూమిర్ధేనుర్ధరణీ లోకధారణీ। ఉద్ధృతాసి వ
రాహేణ కృష్ణేన శతబాహునా। మృత్తికే హన మే పాపం యన్మయా దుష్కృతం కృతం।
మృత్తికే బ్రహ్మదత్తాసి కాశ్యపేనాభిమంత్రితా। మృత్తికే దేహి మే పుష్టిం త్వయి సర్వం ప్రతి
ష్ఠితం। మృత్తికే ప్రతిష్ఠితే సర్వం తన్మే నిర్ణుద మృత్తికే। త్వయా హతేన పాపేన గచ్ఛామి పర
మాం గతిమిత్యనేనాపి మంత్రేణ ఖననం విధీయతే। తత్ర తావచ్ఛిరసా ధారయిష్యామీతి స
మాధిస్థపురుషేణ వసుంధరా ప్రతిప్రార్థ్యతే। అతఏవోక్తం శైవాంత్యేష్టివిధాయకశ్వే
తాశ్వతరఖండే మూర్ధానమితి మంత్రేణ సజలభస్మనా మృత్పిండం మృతపురుషశిరసి నిధాప
యేదితి। రక్షస్వ మాం పదే పద ఇత్యనేన ద్వాత్రింశత్పర్వయుక్తసమాధిస్థం మాం పదే పదే
ప్రతిపర్వణి రక్షస్వేతి ప్రార్థితం। భూమిర్ధేనుర్ధరణీ లోకధారిణీతి సమనంతరమంత్రేణ కామి
తార్థప్రదాతృకామధేనుత్వేన చరాచరప్రపంచాధారత్వేన చ కుంభినీంశిష్య స్తుత్వా
మృత్తికే హన మే పాపమితి స్వీయదేహేన కృత నిఖిలదుష్కృతహరణం కురుష్వేతి సంప్రా
ర్థ్య। గచ్ఛామి పరమాం గతిమిత్యనేన పాపప్రణాశే కృతే నిరస్తపాపపంజరోహం వైకుం
ఠాదిసకలభువనాతీతజ్యోతిర్మయమహాకైలాసాపరనామక పరశివపురమభివిశ్య పరమశి
వేనాపబ్రహ్మైక్యం ప్రాప్నుయామీత్యభిహితమితి॥ నన్వస్య మంత్రస్య వివాహోపనయన
దీక్షాదితత్కర్మకర్తవ్యాంకురారోపణాఖ్యే కర్మణి। అష్టపాలికాస్సువర్ణరజతతా
మ్రమృణ్మయీర్వా యథాసంభవం గృహీత్వా తదుక్తప్రకారేణ పాలికాస్సంగృహ్య
ప్రదేశసంస్థాపితపాలికాసు మృత్తికావినిక్షేప వినియుక్తత్వేన కథం మృతశరీరఖనన
మ్యమితి చేన్నైవం। అంకురారోపణకాలీనపాలికాసంస్థాపితమృత్తికారూపపృథివ్యా
ధారణాప్రసిద్ధ్యా శిరసా ధారయిష్యామీతి వాక్యవిరోధాపత్తేః। శుభకర్మణి గచ్ఛా
మాం గతిమితి పరలోకప్రాప్తిప్రార్థనావిరోధాపత్తేశ్చ। అస్తాం తావదస్య మంత్ర
త్రాపి వినియోగః। న హ్యేకత్ర వినియుక్తమంత్రాణామన్యత్ర వినియోగో నాస్తీత్య
యమః। నిత్యకర్మసంధ్యావందనాదౌ మార్జనవినియుక్తదధిక్రావ్ణ్ణో అకారిషమి
త్రస్య లింగధారణదీక్షాదౌ పంచకలశోపర్యావాహితోమామహేశ్వరప్రతిమా
శ్యైకర్తవ్యపంచగవ్యపంచామృతస్నానార్థమేకపాత్రసంపుటీకృతపంచగవ్యాం
దధిసంపుటీకరణవినియుక్తత్వాత్। ... తేణ వినియుక్త...

పవిత్రంతేవితతంబ్రహ్మణస్పతఇత్యేతన్మంత్రస్య లింగధారణచక్రధారణాదౌవినియో
ర్శనాచ్చేతి। నచాశ్వక్రాంతఇత్యాదేర్భూధరణీలోకధారిణీత్యంతస్యఖననపరత్వేపి
తాసివరాహేణేత్యనంతరమంత్రభాగస్యకర్త్రంతరపరత్వమేవేతివాచ్యం। అసు
విరోధినఉపక్రమస్యవేదోవాప్రాయదర్శనాదితి। వేదోపక్రమాధికరణన్యాయేన
యాశిరసాధారయిష్యామీతివాక్యఘటితతథావిధోపక్రమస్యఖననానంతరభావి
కప్రాప్త్యుపస్థానగచ్ఛామిపరమాంగతిమిత్యాద్యుపసంహారస్యచఖననపరత్వని
ఆంతరాళికవృత్తికేవనమే పాపమిత్యాదివాక్యస్యసందంశన్యాయేన తత్పరత
శక్యాభావాత్।ప్రత్యవాయనివృత్తిమాత్రేణ పరమశివైక్యస్వరూపాపవర్గప్రాప్త్య
గేనతన్నివృత్తిబోధకాంతరాళిక వాక్యస్యతదేకవాక్యతాయాః వజ్రలేపాయి
చ్చేతి।ఏతత్ప్రకరణపఠితస్యోనాపృథివీభవానృక్షరానివేశనీ। యచ్ఛానశ్శర్మసప్ర
మంత్రాంతరేణాపిప్రత్యవాయనివృత్తిద్వారకఖననానంతరభావినిత్య సుఖస్వ
తప్రతిపాదనద్వారాఖననమేవాభిధీయతే।అస్యచాయమర్థః। స్యోనేతిపృథివ్యా
భానాంతరంతథాచ। స్యోనాస్యోనానామకానివేశనీచరాచరప్రపంచాధార
హేపృథివి।అనృక్షరాఅకారస్యఅకారంబ్రహ్మాణంనాభాతితాపనీయవాక్యేన।
రోకారమకారాత్మకమాత్రాత్రయఘటితసమష్టి ప్రణవవాచ్యపరమశివ వ్యూహః
బ్రహ్మవాచకత్వేనిశ్చయేనతద్వ్యూహస్యతదభిన్నత్వానియమేనచప్రకృతేఅస్యఅకారా
చ్యశివాభిన్నబ్రహ్మస్వరూపస్య।నృ।నరస్యమృతపురుషస్య యచ్ఛరీరంతస్యాస్పృష్ట
జ్ఞానీసమేతస్య।క్షరానిరవశేషలయకారిణీ। భవ। సప్రథాసప్రసిద్ధానిఖిలతత్త్వ
తయాశ్రేష్ఠతరేతియావత్।ఏవంభూతాత్వంనఃఅస్మాకంశర్మదురితనివృత్తిద్వారా
ఖస్వరూపాపవర్గంయచ్ఛదేహీతిఏవమానందవల్ల్యాంద్వితీయశ్లోకే। అన్నపద
పృథివ్యాస్సకలప్రాణివినాశకత్వేప్రతిపాదనేనదేహావసానేసర్వేషామవనిగర్భే
వసాధనత్వ్యవగమ్యతే।తత్రతావత్।అన్నాద్భూతానిజాయంతేజాతాన్యన్నేనవర్ధం
తే।త్తిచభూతానితస్మాదన్నంతదుచ్యతఇత్యుక్తం।అత్ర।అదభక్షణఇతిధాతోరద్యతే
ప్రాణిభిరిత్యన్నమిత్యేకఃపక్షః।భూతాన్యత్తిప్రాణినోత్తివినాశయతీత్యన్నమిత్య
తఃతత్రద్వితీయకల్పేఅన్నస్యసకలప్రాణివినాశకత్వంస్పష్టమేవేతినన్వనేనవాక్యే
స్యప్రాణివినాశకత్వప్రతిపాదనేపిపృథివ్యాస్తదభావాత్కథం ఖననసిద్ధిరితిచే
తత్త్రైవాక్యశ్లోకే। తస్మాద్వాఏతస్మాదాత్మనఆకాశస్సంభూతః। ఇత్యారభ్య
వ్యాఓషధయః। ఓషధిభ్యోన్నం। అన్నాత్పురుషః। ఇత్యాంతేన। ఉత్తరోత్తర
రపూర్వోపాదానత్వాభిధానాత్ [illegible] న్నమిత్యనేన

స్యోషధిద్వారాపృథివ్యుపాదనకత్వవిధానాత్తదనన్యత్వమారంభణశబ్దాదిభ్య ఇత్యారం
భణాధికరణే । ఉపాదానోపాదేయయోరభేదోభేదగ్నోవతివిషయే కార్యకారణయోః
ప్రాతీత్యికభేదఏవాంగీకరణీయ ఇతిపూర్వపక్షంప్రాప్య । యథావాచారంభణంవి
కారోనామధేయం మృత్తికేత్యేవసత్యమితి శ్రుత్యాఆభాసికంభేదంతిరస్కృత్యోపాదా
నోపాదేయయోరభేద ఏవాంగీకరణీయ ఇతిరాద్ధాంతితత్వేన। తన్న్యాయేనపృథివ్యన్న
యోరుపాదానోపాదేయభూతయోరభేదసిద్ధిః । అతఏవభృగువల్ల్యామపిఅన్నం బహు
కుర్వీతతద్వ్రతం । పృథివీవాఅన్నం । ఇత్యన్నపదపృథివీపదయోస్సామానాధికరణ్యమపి
దృశ్యతే । ఏవంచభక్షణయోగ్యాన్నస్య అన్నత్వేననాశకత్వాసంభవాత్ । పృథివీత్వ
స్యైవనాశకతావచ్ఛేదకత్వసిద్ధౌచైతన్యస్వరూపాత్మనాంనిత్యత్వేన నాశాసంభవేన
ప్రాణిశరీరస్యైవనాశ్యత్వప్రసక్తౌతస్యపృథివ్యాం సమేనోఽస్థిసహితశరీరస్యఖననంవినానిర
వశేషనాశాసంభవాత్తత్సిద్ధిరితి । కించ। శరీరస్యపాంచభౌతికత్వప్రసిద్ధావపి భూలో
కగతతిర్యఙ్మనుష్యాదిశరీరస్య పృథివీమాత్రోపాదనకత్వాత్పార్థివత్వమేవ। జలతేజః
ప్రభృతిభూతానాంనిమిత్తతయైవతత్రోపయోగః । వరుణలోకాదివృత్తిశరీరాణామపి
జలాదిమాత్రోపాదానకత్వాజ్జలీయకమేవ । అన్యేషాంతునిమిత్తతయైవతత్రోపయో
గః । తద్వశాదేవపాంచభౌతికత్వ ప్రవాదోఽప్యుపపద్యతఇతిన్యాయమతసిద్ధత్వేన । వే
దాంతమతేఽపిశరీరస్యపంచభూతప్రకృతికత్వేఽపి మనుష్యాదిశరీరేపృథివ్యాః ప్రధానోపా
దానకత్వమితరేషాముత్సర్జనవిధయేత్యంగీకృతత్వేన సకలమతరీత్యామనుష్య దేహేపృ
థివ్యాః ప్రధానోపాదనత్వేనావసానే పంచభూతేష్వన్యతరస్మిన్నేకీకరణప్రసక్తౌప్రధా
నోపాదానభూతమహీగర్భేఖననమేవకర్తవ్యం । తథాచసత్యుత్పత్తివినాశయోరేకకా
రణత్వమపిసంభవతి ॥ కర్దమేనప్రజాభూతామయి సంభవకర్దమ। ఇతిశ్రీసూక్తమంత్రే
ణాప్యయమర్థః । స్ఫుటీకృతః । కర్దమేనజలమిశ్రితపృథివ్యాః ప్రజాఃతిర్యఙ్మనుష్యాదినా
నావిధజీవకోటయః । భూతాఃసంజాతాః । సజలమృత్పిండవాచకకర్దమశబ్దప్రయోగేనప్ర
ధానోపాదానభూతాయాం పృథివ్యాంజలాదేరుపసర్జనవిధయా సహకారిత్వమిత్యవ
గంతవ్యం । తదభావేఖనిభూతపృథివీమాత్రస్య దేహనిర్మాణోపయోగాభావాత్ ।తా
దృశీంమహీంప్రతిమృతపురుషేణ ప్రార్థ్యతేమయిసంభవకర్దమేతి । కర్దమహేజలమృత్పిం
డాత్మకపృథివి । మయికాలపరిపాకతోమరణేప్రాప్తే ద్వాత్రింశత్పర్యాయకసమాధ్యపర
నామకత్వద్గర్భస్థితేమచ్ఛరీరే । సంభవఆచ్ఛాదకత్వేనలీనావస్థాంగమయిత్వా దురితనివృ
త్తిపూర్వకంమామమృతలోకప్రాపిణంకుర్విత్యర్థఇతి ॥ మహీందేవీంవిష్ణుపత్నీమజూ
ర్యాం । ప్రతీచీమేనాంహవిషాయజామహఇతి । పరాయా [illegible]

ఖననసిద్ధిర్భవతి । అత్రజ్ఞాతిబంధుసహితః కర్తా మృతపురుషశరీరం శిబికాదినా సమాధిస
మీపం ప్రాపయిత్వా తత్రకర్తవ్యయావత్సంస్కారానంతరం బిలప్రవేశకరణస్యాగ్రే
ఆయమర్థః । ఏనాం మహీం దేవీం ప్రతిహావిషాన్మృతపురుషశరీరరూపేణ యజామ ఇతి । తథా
చాగ్నౌహూయమానపురోడాశాజ్యాదిహవిష ఇవ పృథివీబిలనిక్షిప్తశరీరస్య తత్రైవవి
లీనతాప్రసక్త్యా తస్యాశ్చ సమాధౌ గోపనం వినానుపపన్నత్వాత్ తత్సిద్ధిరితి । సంకేతగ్రా
హకత్వేన శ్రుతిస్మృత్యాదినిఖిలశబ్దప్రమాణాపేక్షితతయా స్వతః ప్రమాణత్వేన చ ప్ర
సిద్ధశివఘంటువచనాదపి పర్యవసానగత్యా తత్సిద్ధిః । పాంచభౌతికదేహస్య పంచత్వాకా
లధర్మత ఇతి । పంచభూతానాం సంపుటీకరణేన దేహారంభః । తస్య చ కాలపరిపాకవశా
త్పంచత్వప్రసక్తౌ పంచావయవానాం పంచభూతైస్సహైకీకరణమావశ్యకం । తత్ర వాయ్వా
కాశయోరప్రత్యక్షత్వేన । తత్రోపక్రమణం వ్యవహారయోగ్యం న భవతీతి పృథివ్యప్తేజ
స్స్వేవ సంయోజనం కార్యం । తత్రాప్యగ్నిజలయోః పృథివ్యాధారకత్వేన సర్వాధార
పృథివ్యామేవ నిక్షేపణం కృత్వా । తత్సంయోజనమావశ్యకం । అత ఏవోక్తం పరాశ
రస్మృతౌ । శరీరం పంచతామేత్య తత్త్వం తత్త్వేన యోజయేత్ । తత్రాపి పృథివీతత్త్వే
యోజనం మోక్షసాధనమితి । అపి చావసానేఽగ్నిసంస్కారవతామప్యస్పృష్టాంశమిళితదేహ
స్య దహనదహ్యమానత్వే స్యస్థ్యాదిస్వరూపాంగశేషస్య పృథివీం గచ్ఛాపో గచ్ఛేతి
మంత్రేణ మహీతలే గంగాంభసి వా నిక్షేపణమావశ్యకం । తథాద్యైకదేశస్యాగ్నిదహ్యత్వవ
వశిష్టస్య పృథివీజలాదినిక్షేప ఇత్యంగీకారార్థవైశసప్రసంగాత్సర్వాధారభూతావనీగర్భని
క్షేపణమేవ కర్తవ్యం । తదుక్తం । కూర్మపురాణే । దగ్ధేపి దేహే పునరంగశేషో నిక్షిప్యతే సా
భువి వా జలే వా । తస్మాద్వినిక్షేపవిధిర్భవయాన్ని శ్లేషభావాదపునర్విధానాదితి । నచోదా
హృతశ్రుతిస్మృత్యాదిభిస్సర్వత్ర ఖననవిధానే దహనవిధాయకపితృమేధాదిపరిశ్రుత్యా
దీనాం నిర్విషయప్రసంగ ఇతి వాచ్యం । పూర్వోదాహృతపద్మపురాణశాతాతపమన్వాది
స్మృతివచనానురోధేన ఆచారానురోధేన చ సామాన్యతో ఖననవిధాయకవాక్యానాం
భాగపదన్యాయేన లింగాంగిబ్రాహ్మణవిషయత్వమంగీకృత్య దహనవిధాయకవాక్యానాం
తదతిరిక్తబ్రాహ్మణాదివిషయత్వేన సంకోచే బాధకాభావాత్ । అన్యథా కర్మద్వయవిధాయక
వాక్యానాం పరస్పరవిరోధేనోభయోరప్యప్రామాణికత్వాపత్తేః । అత ఏవ శివదర్పణే । బ్రహ్మా
ద్యైశ్వర్యచరణైరుక్తం । జీవబ్రహ్మణోరభేదాంగీకారే । ద్వా సుపర్ణా సయుజా సఖాయా
సమానం వృక్షం పరిషస్వజాతే । తయోరన్యః పిప్పలం స్వాద్వత్త్యనశ్నన్నన్యో అభిచాకశీ
తి । ద్వే బ్రహ్మణీ వేదితవ్యే పరం చాపరం చేతి భేదప్రతిపాదకవాక్యవిరోధేన భేదాంగీకారే
నేహ నానాస్తి కించన । ఏక ఏవ రుద్రో న ద్వితీయాయ [illegible] । అత్ర [illegible] నాస్యచ్ఛ

ణోలిసాన్యది వ్రజానాతిసభూమేత్యాద్యభేదవిధాయక వాక్యవిరోధేనచోభయోరప్రా
మాణ్యప్రసక్త్యావిశిష్టాద్వైతపక్షఏవాంగీకరణీయః । తత్పక్షేతు । స్థూలసూక్ష్మచిదచి
ద్రూపపంచాకారశక్తివిశిష్టయోరభేదమాదాయాద్వైతవాక్యానాం విశేషణవిశేష భే
దమాదాద్వైతవాక్యానామపి ప్రామాణ్యసిద్ధ్యావిరోధాభావాదితి । నచదహనస్య
విప్రవిషయత్వంఖననస్యజాత్యంతరవిషయత్వమితి వాచ్యం । తేషాంవేదవిహితకర్మాధి
కారాభావాత్ । ఖననస్యైవవిప్రవిషయత్వం దహనస్యజాత్యాంతరవిషయత్వమితి వైప
రీత్యాపత్తేశ్చ। ఆచారవిరోధస్యోభయత్రాపితుల్యత్వాదిత్యలం॥ ననూదాహృతమంత్రైః
ఖననస్యాప్రాప్తతః ప్రసక్తావపిమృత పురుషంఖనేదితిః విధి వాక్యాభావేనసవైదికత్వమితి
చేన్నైవం । ప్రేతందహేతితివిధ్యభావేపివిధిప్రయోజకరూపసంపత్త్యా పితృమేధాదిపఠిత
తత్తన్మంత్రలింగైః ప్రేతందహేదితి విధిలికల్పనవత్పూర్వోదాహృతానేకమంత్రలింగైర్విధి
ప్రయోజకరూపసం పత్త్యాచమృతపురుషంఖనేదితి విధికల్పనోచిత్యాదితి । వస్తుతస్తు
సదానందోపనిషది । శైవలింగమురస్థలేధార్యం ద్విప్రేణేత్యాదినాలింగధారణంవిధాయ
సాక్షాదేవఖననమపివిధీయతే । శివాతనూరచిత్త్వాద్భిలేనిక్షిపేత్ । ఇతి । శివాఃలింగరూ
పశివసంబంధిన్యఃయాస్తనవః । తాస్తనూః। అచిత్త్వాత్ మరణాదూర్ధ్వంబిలేనిక్షిపేత్ ఖన
నక్రియాంకుర్యాదిత్యర్థః ॥ ఉపనిషదంతరే । సయావజ్జీవంమ్రియతే । అథైనమవనయే
హరంతీత్యనేనఖననంవిధీయతే! సశివభక్తఃజీవఃయావ। న్మ్రియతేమృతోభవతి। అథమర
ణానంతరమేనంభక్తం।అవనయేభూమ్యైహరంతి పృథ్వీగర్భేసమాధిక్రియాంకృత్వాభక్త
దేహావహరణంకుర్యాదిత్యర్థఇతి । నచావనయేహరంతీత్యత్రఅన్యాహుగ్నినాహరంతీత్యర్థఃకి
న్నస్యాదితివాచ్యం।విప్రాయగాందద్యాత్ । దానందద్యాత్స్వగోత్రాయేత్యాదౌవిప్రా
దేర్గోదానాదిసంప్రదానత్వవదవన్యాఏవచద్ధ్యాహరణసంప్రదానత్వబోధనాత్। వాక్యే
గ్నిపదాభావేనాధ్యాహారదోషాపత్తేశ్చ । భూమావినిక్షిపేద్దేహం భక్తానాంశివయోగి
నాం।అజ్ఞాత్వాదహనంకుర్యాన్నరకంవాధిగచ్ఛతి। నశరీరంభవేద్ధీమాన్శివభక్తస్యకస్య
చిత్।పరోక్షప్రేతశౌచంచవర్జయేన్మునిసత్తమ। శివభక్తొమృతోయస్తుదహనాదినవిద్యతే।
దగ్ధస్యదహనంనాస్తిపక్వస్యపచనంయథా । జ్ఞానాగ్నిదగ్ధదేహానాంనచదాహోనచక్రి
యేతి। శివధర్మశాస్త్రవచనైర్భక్తానాందహననిషేధపూర్వకఖననవిధానేనతద్విరోధా
పత్తేశ్చేతి।అపిచ।శరీరంపార్థివంబాహ్యంలింగంయత్తద్ధిపార్థివం । ఉభయంపార్థివంయ
స్మాద్గాహ్యరంధ్రేతుపార్థివమితి వాతూలవచనానురోధేన శరీరలింగయోరుభయోఃపృ
థివీప్రకృతికత్వేనతత్రైవశిలినతాచితత్వచ్ఛనచశరీరస్య...

రహారణంకింనస్యాదితివాచ్యం। సర్వాధారపృథివ్యాఅత్యంతాభ్యర్హితత్వేనప్రథమాతిక్ర

ఖననసిద్ధిర్భవతి । అత్రజ్ఞాతిబంధుసహితఃకర్త్రా మృతపురుషశరీరం శిబికాదినా సమాధిస
మీపం ప్రాపయిత్వా తత్రకర్తవ్యయావత్సంస్కారానంతరం బిలప్రవేశకరణస్యాశ్య
ఆయమర్థః । ఏనాం మహీం దేవీం ప్రతిహావిషా మృతపురుషశరీరరూపేణ యజామ ఇతి । తథా
చాగ్నౌ హూయమానపురోడాశాజ్యాదిహవిష ఇవ పృథివీబిలనిక్షిప్తశరీరస్యాత్రైవవి
లీనతాప్రసక్త్యా తస్యాశ్చ సమాధౌ గోపనం వినానుపపన్నతయా తత్సిద్ధిరితి । సంకేతగ్రా
హకత్వేన శ్రుతిస్మృత్యాదినిఖిలశబ్దప్రమాణాపేక్షితతయా స్వతః ప్రమాణత్వేన చ ప్ర
సిద్ధనిఘంటువచనాదపి పర్యవసానగత్యా తత్సిద్ధిః । పాంచభౌతికదేహస్య పంచత్వాకా
లధర్మత ఇతి । పంచభూతానాం సంపుటీకరణేన దేహారంభః । తస్య చ కాలపరిపాకవశా
త్పంచత్వప్రసక్తౌ పంచావయవానాం పంచభూతేష్వేకీకరణమావశ్యకం । తత్ర వాయ్వా
కాశయోరప్రత్యక్షత్వేన । తత్రోపక్రమణం వ్యవహారయోగ్యం న భవతీతి పృథివ్యప్తేజ
స్స్వేవ సంయోజనం కార్యం । తత్రాప్యగ్నిజలయోః పృథివ్యాధారకత్వేన సర్వాధార
పృథివ్యామేవ నిక్షేపణం కృత్వా । తత్సంయోజనమావశ్యకం । అత ఏవోక్తం పరాశ
రస్మృతౌ । శరీరం పంచతాం ప్రాప్తం తత్త్వం తత్త్వేన యోజయేత్ । తత్రాపి పృథివీతత్త్వే
యోజనం మోక్షసాధనమితి । అపిచావసానేఽగ్నిసంస్కారవతామప్యస్పృష్టాగ్నిసమిళితదేహ
స్యదహనదహ్యమానత్వేఽప్యస్థ్యాదిస్వరూపాంగశేషస్య పృథివీం గచ్ఛాపో గచ్ఛే
మంత్రేణ మహీతలే గంగాభసి వా నిక్షేపణమావశ్యకం । తథా ద్వైకదేశస్యాగ్నిదహ్యత్వే
వశిష్టస్య పృథివీజలాదినిక్షేపణత్యాగీకారార్ధవైశసప్రసంగాత్సర్వాధారభూతావనీగర్భని
క్షేపణమేవ కర్తవ్యం । తదుక్తం । కూర్మపురాణే । దగ్ధేపి దేహే పునరంగశేషో నిక్షిప్యతే సా
భువి వా జలే వా । తస్మాద్వినిక్షేపవిధిర్భవయాన్నిశ్శేషభావాదపునర్విధానాదితి । నచోదా
హృతశ్రుతిస్మృత్యాదిభిస్సర్వత్రఖననవిధానే దహనవిధాయక పితృమేధాదిపరితశ్రుత్యా
దీనాం నిర్విషయప్రసంగ ఇతి వాచ్యం । పూర్వోదాహృతపద్మపురాణశాతాతపమన్వాది
స్మృతివచనానురోధేన ఆచారానురోధేన చ సామాన్యతో ఖననవిధాయకవాక్యానాం
భాగపశున్యాయేన లింగాంగిబ్రాహ్మణవిషయత్వమంగీకృత్య దహనవిధాయకవాక్యానాం
తదతిరిక్తవిప్రాదివిషయత్వేన సంకోచే బాధకాభావాత్ । అన్యథా కర్మద్వయవిధాయక
వాక్యానాం పరస్పరవిరోధేనోభయోరప్యవైదికత్వాపత్తేః । అత ఏవ శివదర్పణే । బ్రహ్మ
చార్యస్వయ్యచరణైరుక్తం । జీవబ్రహ్మణోరభేదాంగీకారే । ద్వాసుపర్ణా సయుజా సఖాయా
సమానం వృక్షం పరిషస్వజాతే । తయోరన్యం పిప్పలం స్వాద్వత్త్యనశ్నన్నన్యో అభిచాకశీ
తి । ద్వే బ్రహ్మణీ వేదితవ్యే పరంచాపరం చేతి భేదప్రతిపాదకవాక్యవిరోధేన భేదాంగీకారే
నేహ నానాస్తి ... సద్వితీయో మత ... । యత్ర నాన్యత్పశ్యతి నాన్యచ్ఛృ

ణోతిసాన్యది వ్రజానాతిసభూమేత్యాద్యభేదవిధాయక వాక్యవిరోధేనచోభయోరప్రా
మాణ్యప్రసక్త్యావిశిష్టాద్వైతపక్ష ఏవాంగీకరణీయః । తత్పక్షేతు । స్థూలసూక్ష్మచిదచి
ద్రూపంచాకారశక్తివిశిష్టయోరభేదమాదాయాద్వైతవాక్యానాం విశేషణవిశేష భే
దమాదాయ ద్వైతవాక్యానామపి ప్రామాణ్యసిద్ధ్యావిరోధాభావాదితి । నచదహనస్య
విప్రవిషయత్వంఖననస్యజాత్యంతరవిషయత్వమితి వాచ్యం । తేషాంవేదవిహితకర్మాధి
కారాభావాత్ । ఖననస్యైవవిప్రవిషయత్వం దహనస్యజాత్యంతరవిషయత్వమితి వైప
రీత్యాపత్తేశ్చ । ఆచారవిరోధస్యోభయత్రాపితుల్యత్వాదిత్యలం ॥ ననూదాహృతమంత్రైః
ఖననసాధ్యపాతతః ప్రసక్తావపిమృత పురుషంఖనేదితివిధి వాక్యాభావేనసదైదికత్వమితి
చేన్నైవం । ప్రేతందహేతితివిధ్యభావేపివిధిప్రయోజకరూపసంపత్త్యా పితృమేధాదిపఠిత
తత్తన్మంత్రలింగైః ప్రేతందహేదితి విధితికల్పనవత్పూర్వోదాహృతానేకమంత్రలింగైర్విధి
ప్రయోజకరూపసంపత్త్యాచమృతపురుషంఖనేదితి విధికల్పనోచిత్యాదితి । వస్తుతస్తు
సదానందోపనిషది । శైవలింగమురస్థలేధార్యం శిరేణేత్యాదినాలింగధారణంవిధాయ
సాక్షాదేవఖననమపివిధీయతే । శివాతనూరచిత్తాద్భిలేనిక్షిపేత్ । ఇతి । శివాఃలింగరూ
పశివసంబంధిన్యః యాస్తనవః । తాస్తనూః అచిత్తాత్ మరణాదూర్ధ్వంబిలేనిక్షిపేత్ ఖన
నక్రియాంకుర్యాదిత్యర్థః ॥ ఉపనిషదంతరే । సయావజ్జీవంమ్రియతే । అథైనమవనయే
హరంతీత్యనేనఖననంవిధీయతే । సశివభక్తః జీవః యావన్మ్రియతే మృతోభవతి । అథమర
ణానంతరమేనంభక్తం । అవనయేభూమ్యైహరంతి పృథ్వీగర్భేసమాధిక్రియాంకృత్వాభక్త
దేహావరణంకుర్యాదిత్యర్థ ఇతి । నచావనయేహరంతీత్యత్రఅన్యాహ్యగ్నినాహరంతీత్యర్థఃకి
న్నస్యాదితివాచ్యం । విప్రాయగాందద్యాత్ । దానందద్యాత్స్వగోత్రాయేత్యాదావిప్రా
దేర్గోదానాదిసంప్రదానత్వవదవన్యాఏవచద్ధ్యావరణసంప్రదానత్వబోధనాత్ । వాక్యే
గ్నిపదాభావేనాధ్యాహారదోషాపత్తేశ్చ । భూమావనిక్షిపేద్దేహం భక్తానాంశివయోగి
నాం । అజ్ఞాత్వాదహనంకుర్యాన్నరకంవాధిగచ్ఛతి । నశరీరంభవేద్ధిమాన్ శివభక్తస్యకస్య
చిత్ । పరోక్షప్రేతశౌచంచవర్జయేన్మునిసత్తమ । శివభక్తోమృతోయస్తుదహనాదినవిద్యతే ।
దగ్ధస్యైవహననంనాస్తిపక్వస్యపచనంయథా । జ్ఞానాగ్నిదగ్ధదేహానాంనచదాహోనచక్రి
యేతి । శివధర్మశాస్త్రప్రవచనైర్భక్తానాందహననిషేధపూర్వకఖననవిధానేనతద్విరోధా
పత్తేశ్చేతి । అపిచ । శరీరంపార్థివంబాహ్యంలింగంయత్తద్ధిపార్థివం । ఉభయంపార్థివంయ
స్మాద్గ్రాహ్యరంధ్రేతుపార్థివమితి వాతూలవచనానురోధేన శరీరలింగయోరుభయోః పృ
థివీప్రకృతికత్వేన [illegible] కత్వేన తేజస్యేవశరీ
రవారణంకింనస్యాదితివాచ్యం । సర్వాధారపృథివ్యాఃఅత్యంతాభ్యర్హితత్వేనప్రథమాతిక్ర

షణేకారణాభావేనచపృథివీత్వవ్యాప్యైకైకరథాదిత్యాదితి। తథాచ। సావకాశనిరవకాశ
యోర్నిరవకాశోబలీయఇతిన్యాయేన। అగ్నీషోమీయవాక్యస్యేవఖననవిధాయకవాక్యా
నాంబలీయస్త్వేనదహనవిధాయకవాక్యానాం। నహింస్యాత్సర్వభూతానీతి వాక్యస్యా
గ్నీషోమీయ పశువ్యతిరిక్తవిషయత్వవద్బ్రాహ్మణవిశేషవ్యతిరిక్తవిషయత్వేనసంకోచః
కార్యః। నచోదాహృతశ్రుత్యాదిబోధితఖననస్యయతివిషయత్వమితివాచ్యం। సర్వస్యశ్ర
తిశివరీత్యాదౌయతివాచకపదాభావేన। ఉభయత్రఖననాచారానురోధేనచోభయసా
ధారణ్యేనఖననవిధాయకశ్రుతీనాంసంకోచాసహిష్ణుత్వాత్। ఉదాహృతశ్రుతిస్మృత్యా
దౌలింగాంగిబ్రాహ్మణబోధకపదసత్త్వాచ్చేతి। కించ। భారతేఅనుశాసనికపర్వణి
గౌరీం ప్రతిశివవచనేన దహనఖననయోరుభయోరపివిహిత త్వేనవేదతుల్యభారత
బోధితఖననస్యలింగధారిబ్రాహ్మణవిషయత్వ మావశ్యకమేవ। తథాహి। స్వభావమర
ణం నామసదాత్మేచ్ఛయాభవేత్। తదాశ్రితానాం యత్కార్యం తన్మేబ్రూహియ
థాతథం। భూమౌసంవేశనముద్దేశం నరస్యవినశిష్యతః। నిర్జీవంప్రణయాత్సద్యో
వాససాతుకళేబరం। మాల్యగంధైరలం కృత్యసువర్ణేన చభామినిశ్మశానే దక్షిణేదేశే
చితాగ్నౌప్రదహేన్మృతం। అథవానిక్షిపేత్పూతంశరీరంజీవవర్జితమితి। నచాలిం
హనస్యబ్రాహ్మణవిషయత్వంఖననస్యజాత్యంతరవిషయత్వమితివాచ్యం। వినిగమకాభావే
నవైపరీత్యాపత్తేః। నచదహనస్యశ్రౌతత్వేనతదేవవినిగమకమితివాచ్యం। ఖననస్యాప్య
నేకశ్రుతిస్మృత్యాదిబోధితత్వస్యపూర్వ ముపపాదితత్వాదితి। ంగంశివోభవేత్క్షేత్రిమం
గంసంయోగఆశ్రయః। తస్మాల్లింగాంగసంయుక్తోయోపిసోత్యాశ్రమీభవేత్। ప్రథ
మఃఖననోపాయోద్వితీయోదహనాత్మకః। తృతీయోదర్శనోపాయస్స్వదేహంత్యక్తు
మిచ్ఛతాం। అదర్శనమతిశ్రేష్ఠమవియోగాంగలింగయోః। తత్రైవఖననంశ్రేష్ఠం వి
ద్ధేపృథివీబిలే। తత్రైవదహనంశ్రేష్ఠం శిఖికర్పూరయోగవత్। ఇతివాతూలోత్తరతంత్రా
నురోధాచ్చేతి। ననుఅత్రైవముక్తాపివాళ్యాలింగాంగి బ్రాహ్మణానాం సర్వేషామపి
దహననిషేధే। జాతపుత్రఃకృష్ణకేశోగ్నీనాదధీత। అర్థీసమర్థోవిద్వానిత్యాదివాక్యోది
తసాధనసంపన్నస్య బ్రాహ్మణమాత్రస్య। తమేతంవేదానువచనేన బ్రాహ్మణావివిది
షంతి। యజ్ఞేనదానేనతపసానాశకేనేతి శ్రుత్యాపాదితబ్రహ్మవేదనసాధనీభూతయ
స్యావశ్యకర్తవ్యత్వేన। కశ్యపాత్రిభరద్వాజ గౌతమాద్యామహర్షయశ్చ్యదావ
లింగపురాణవచనవిహిత లింగధారణవతామేవ కశ్యపాదీనాం శివపురాణే వాయవీయ
సంహితాయాం జటాలింగధారణనిరూపణ ప్రస్తావే అహితాగ్నిత్వప్రతిపాదనాత్। శి
ఖునికానా ... నాముస్తుసాధనపత్తౌమాహితాగ్ని త్వస్యనాశే

మపిదహననిషేధప్రాప్తావాహితాగ్నిమగ్నిభిర్దహేద్యజ్ఞపాత్రైశ్చేతికల్పసూత్రవిరోధః ।
తేనచాహితాగ్నిమాత్రస్యావసానే వైతానాగ్నిహోత్రపాత్రైస్సహదహనవిధానాది
రిచేన్నైవం మంస్థాః । ఏవంవృత్తాంసవర్ణాం స్త్రీం ద్విజాతిః పూర్వమారిణీం । దాహయే
దగ్నిహోత్రేణ యజ్ఞపాత్రైశ్చ ధర్మవిత్ ॥ భార్యాయై పూర్వమారిణ్యై దత్త్వాగ్నీనంత్యక
ర్మణి । పునర్దారక్రియాం కుర్యాత్పునరాధానమేవ చేతి మనుస్మృత్యా యజ్వపత్న్యాః
ప్రథమం మరణప్రసక్తౌ యాగీయాగ్నిహోత్రపాత్రైస్సహ తస్యా దహనవిధానేన ద్వితీయ
వివాహాత్పూర్వమేవ యజ్వనోఽపి మరణప్రసక్తావగ్నిహోత్రపాత్రాణాం పూర్వవినియు
క్తత్వేన తద్విషయే కల్పసూత్రవిహితయాగీయాగ్నిహోత్రపాత్రకరణదహనస్యానిత్యత్వ
స్వీకారాత్ । నచ కల్పసూత్రే యజ్ఞపాత్రైస్సహితకల్పవిధానాదరణ్యాదివ్యతిరిక్తపాత్రా
గ్నిహోత్రైర్జాయాదహనే స్యరణిగిర్మథనయోగ్యత్వేన యజ్వనో మరణప్రసక్తౌ పున
రగ్నిముత్పాద్యారణ్యాదినా సహ దాహః క్రియత ఇతి వాచ్యం । యజ్ఞపాత్రైశ్చ ధర్మవిదితి
మనుస్మృత్యా కించిత్పాత్రవ్యతిరిక్తపాత్రైర్దహనాప్రతీతేః । తథాపి । యాగీయాగ్నిహో
త్రేణ యజ్వనో దహనాభావేన కల్పసూత్రవిహితకర్మానిత్యత్వస్యాపరిహార్యతాపచ్చ । కించ ।
ప్రాజాపత్యాం నిరూప్యేష్టిం సర్వవేదసదక్షిణాం । ఆత్మన్యగ్నీన్సమారోప్య బ్రాహ్మణః
ప్రవ్రజేద్గృహాదితి । మనుస్మృత్యాఽఽహితాగ్నేః ప్రస్యతుర్యాశ్రమస్వీకారసమయసమ
వధానే ప్రాజాపత్యేష్టిం నిర్వర్త్య । అగ్నీనాత్మారోపణం కృత్వా స్వగృహాత్ప్రవ్రజేదితి విధా
నేన తస్య చ । సర్వకర్మనివృత్తస్య ధ్యానయోగరతస్య చేత్యాది పూర్వోక్తదాహ్యవచనేన ద
హననిషేధాత్తద్విషయేఽస్యానిత్యతావశ్చేతి । నచ యజ్వని సన్యస్తే తస్య దహనాభావేఽపి త
త్పత్నీదేహావసానపర్యంతం పాత్రాణి సంగృహ్యావసానకాలే పాత్రైస్సహ దహనం క్రియ
త ఏవేతి వాచ్యం । ఆహితాగ్నిమగ్నిభిర్దహేదితి శ్రుతౌ పుంలింగతానిర్వాహాయాహితాగ్ని
పదస్య యజ్వపరత్వేన తస్య చ దహనాభావేనానిత్యత్వాపరిహారాత్ ॥ యదిచ లింగవ్య
త్యయేనాహితాగ్నిపదస్య తత్పత్నీపరత్వమితి స్వీక్రియతే । తథాపి । యాగీయాగ్నిహో
త్రపాత్రోభయకరణకదహనస్య తస్యా అస్యాభావేన కల్పసూత్రవిహితకర్మణః అనిత్యత్వా
వశ్యంభావాత్ । దేశకాలవైపరీత్యాదినా యజ్ఞపాత్రసంచ్ఛేదే తత్సహభావేనాపి దహనా
భావాత్ । సంన్యస్తస్య యజ్వనః ప్రథమతోఽగ్నిహోత్రాత్మారోపణసమకాలమేవ పా
త్రాణాం పృథగ్దహనం కృత్వా సంన్యస్యతీతి పక్షే తత్పత్నీదేహావసానపర్యంతం యజ్ఞపా
త్రాభావాచ్చేతి ॥ అపిచ ॥ గృహస్థస్తు యదా పశ్యేద్వలీపలితమాత్మనః । అపత్యస్యైవ
చాపత్యం తదారణ్యం సమాశ్రయేత్ । సంత్యజ్య గ్రామ్యమాహారం సర్వం చైవ పరిచ్ఛ

దం । పుత్రేషుభార్యాంనిక్షిప్యవనంగచ్ఛేత్సహైవవా । అగ్నిహోత్రంసమాదాయ
గృహ్యంచాగ్నిపరిచ్ఛదం । గ్రామాదరణ్యంనిస్సృత్యనివసన్నియతేంద్రియః।వైతాని
కంచజుహుయాదగ్నిహోత్రం యథాఃధీతిమనుస్మృతాః । యజ్వనస్తదన్యస్య । వాగృహ
స్థస్యబ్రహ్మచారీగృహీభవేత్ గృహీభూత్వావనీభవేత్ । వనీభూత్వాప్రవ్రజేత్।ఇత్యా
శ్రమక్రమవిధాయకవాక్యవిహిత వానప్రస్థాశ్రమసమయబంధే। స్వయమాహితాగ్నిస్స్వ
ప్రాజాపత్యేష్టింకృత్వాత్మన్యగ్నీనారోప్య పుత్రాదౌ భార్యాన్నివేశ్యారణ్య ప్రవేశంకు
ర్యాత్ । యద్వా । వానప్రస్థస్యాగ్నిహోత్రాదికర్మాధికారస్యవిద్యమానత్వేనవైతా
నాగ్నిహోత్రపాత్రాదికంపరిగృహ్యభార్యయాసహైవవనంగత్వావన్యవృత్త్యైవ జీవ
వమానాగ్నిహోత్రాదిసకలకర్మానుష్ఠానమాచరన్నేవనివసేదిత్యభిహితత్వేన తత్రైవ
వానప్రస్థస్యయజ్వనోదేహావసానప్రసక్తౌ । వానప్రస్థంయోగినంచలింగైక్యంభిక్షుకం
యతిం । ఇత్యాద్యస్యదాహ్యత్వశాతాతపస్మృత్యాతస్యఖననవిధానే కల్పసూత్రవిహితయా
గ్నీయాగ్నిహోత్రపాత్రకరణకదహనస్యానిత్యత్వావశ్యంభావాత్ । నచతస్యదహనాభా
వేపితత్పత్నీదేహావసానపర్యంతంపాత్రాణిసంస్థాప్యతైస్సహదహనం క్రియతఇతినదోష
ఇతివాచ్యం । పత్నీసహభావేనైస్వీకారేణతస్యాఅపివానప్రస్థతయాదహనాయోగాత్
తర్హి।వైతానపాత్రాణాంకాగతిరితిచేత్ । అగ్నిహోత్రేణపాత్రాణాంపృథగ్దహనంకృత్వా
వానప్రస్థపత్నీశరీరస్యఖననమేవ కార్యం।అస్త్వాంవానప్రస్థపత్న్యాః దహనం । తథాహి॥
యజమానాతిక్రమేవైతానాగ్నేరభావేనపాత్రాణాందేశకాలవైపరీత్యేన విచ్ఛేదేవా॥
కాగ్నినాదహనేపిసూత్రవిహితకర్మాత్యత్వస్యవజ్రలేపాయితత్వాచ్చ। ననుకల్పసూత్రవిహి
తాగ్నిదహనస్య శ్రౌతత్వేనబలవత్త్వాన్నశాతాతపాదిస్మృత్యాతస్య నిత్యత్వకథనం
యుక్తమితిచేన్న శ్రుత్యాపితస్యానిత్యత్వబోధనాత్। తథాహి । యేఅగ్నిదగ్ధాఃయేనగ్ని
దగ్ధాఃయేవాజాతాఃకులేమమ । భూమౌదత్తేనపిండేనతృప్తాయాంతు పరాంగతిమ్॥
పిండప్రదానేశ్రూయతే।అత్రచానగ్నిదగ్ధకోటిప్రవిష్టత్వమాహితాగ్నీనామప్యస్తి । నచా
త్రతేనద్వివార్షికంబాలంనిఖనేన్నతుదాహయేదితిబాలానాం దహననిషేధాత్తేషామనగ్ని
దగ్ధకోటిప్రవేశ ఇతినసూత్రవిహితాగ్నిదహనానిత్యత్వమితి వాచ్యం । అసంస్కృతప్రమీ
తాయేత్యాగినోయాఃకులస్త్రియః । దాస్యామితేభ్యోవికిరమన్నంతాభ్యశ్చవైతృకమి
తితేషాంపృథక్ప్రవృత్తివిధానాత్ । నాపియతీశ్వరాణామనగ్నిదగ్ధకోటిప్రవేశః। నతస్యద
హనంకార్యంనచపిండోదకక్రియా।ఏకోద్దిష్టంనకర్తవ్యంసంన్యస్తానాంకదాచనేతి । శౌ
నకస్మృత్యాయతీశ్వరాణాం పిండప్రదాననిషేధాత్ । నాపిజాత్యంతరాణాంప్రవేశః।
శూద్రాణాంవేదమంత్రేణవిధానాయోగేన । యజమానస్య[illegible]

తీణః। ఇత్యాదిపురాణవచనైరన్యైర్నవస్తృప్తిః ధానాదితి। అతః పరిశేషప్రమాణేన చైతాం
తరవిజనప్రదేశే మృతానామపుత్రకాణాం కన్యాస్వభావే నాగ్నిసంస్కారాభావవశాం
యజమానకులోద్భూతానామాహితాగ్నీనామనాహితాగ్నీనాంవా గృహస్థానామప
త్యాప్రస్థానాం దేహావసానే ఖననక్రియయామముక్తానామాహితాగ్ని వానప్రస్థా
నాంవానగ్నిదగ్ధకోటిప్రవేశః కార్యఇతి! ఏవంచకల్పసూత్రైః హితాన్నే దహనస్యాస్మ
నిత్యత్వసిద్ధా। లింగధారిద్విజానాముదాహృతప్రమాణస్మృత్యాదిశ దహనే ఖననక్రియాభిధా
నాత్। ఆహితాగ్నీనామపి తేషాం దేహావసానపూర్వకాలేప్రాజాపత్యేష్టిం కృత్వాత్మ
న్యగ్నీనారోప్యఖననక్రియైవకర్తవ్యా। తత్పత్నీనామప్యవసానకాలే [పాత్రా]ణాంపృథ
గ్దహనంకృత్వాఖననక్రియైవకర్తవ్యేత్యవగంతవ్యం। కించ। లింగధారిబ్రాహ్మణానాంద
హనకరణే ఖననాకరణే చ ప్రత్యవాయవిధానాత్। ఆహితాగ్న్యనాహితాగ్ని సాధార
ణేనతద్విషయేదహనః బాధక సకలవాక్యానామపి సంకోచ ఏవాంగీకరణీయః। తదుక్తం।
సదానందోపనిషది। శివలింగధరోవిప్రో విపన్నస్తునదాహయేత్। యదివాదాహయేత్త
స్యబ్రహ్మహత్యాభవేత్। స్కాందే। మృతలింగాంగినోదేహమజ్ఞాద్దహతే యది।
శివాలయసహస్రాణాం దాహదోషమవాప్నుయాత్। యదిచేద్దహనం తస్య శివాగ్నౌత
న్నివేదయేత్। తథాపిలింగికాయస్య దహనంతువిసర్జయేత్। పాద్మే। సర్వాగ్రేమాలి
కేశేన భవేదత్యాశ్రమీద్విజః। లింగాంగీయదివానష్టో సదగ్ధుంనార్హతి క్వచిత్। శివపురా
ణేవాయవీయసంహితాయాం। మతభస్మశుద్ధివిభవత్రిపుండ్రో వాభ్రియతే యది। పశూనా
మివతస్యాపినకుర్యాదౌర్ధ్వదైహికం। శివధర్మశాస్త్రే। యః ప్రాణలింగసంగోప్యలింగ
ప్రాణేనయుజ్యతే। శరీరదహనాత్తస్య నరకే కాలమక్షయం। భస్మోద్ధూళితసర్వాంగ
మాపాదతలమస్తకం। రోమరోమభవేల్లింగం తద్దేహందాహనక్షితం। యోగాగ్ని
పుష్టకాయస్య ఆత్మలింగేష్టలింగయోః। సంయోగాన్నేత్రకాలేతు ముముక్షోస్సాత్విక
స్యవాయదంగం తుమృతం దృష్ట్వాపి తత్తులింగినః। తద్దేహదహనాద్ఘోరం రౌరవంనర
కంవ్రజేత్। ప్రాణలింగవతాంపుంసాంలింగప్రాణవతాంతనుం। ప్రాప్తేమరణకాలేతునకు
ర్యాద్దహనంబుధః। అజ్ఞాత్వాదహనంకుర్యాన్నరకంచాధిగచ్ఛతి। వీరాగమే। కోటిశైవా
లయందగ్ధ్వా శివభక్తందహేద్యది। దహేజ్జ్ఞానయోగేన బ్రహ్మహత్యామవాప్నుయాత్।
లింగదేహిశరీరంచలింగసంస్కారవర్జితః। కుర్యాచ్చేదగ్నిసంస్కారముభయోర్నర
కోత్రయః। యః ప్రాణలింగినిక్షిప్తాం నక్షిప్తంతులింగినం। తద్దేహదహనాద్ఘోరంరౌరవం
నరకంవ్రజేత్। శివరహస్యే। ఏకరూపీశివజ్ఞానీ సర్వాంగేలింగసంయుతః। కర్మతంత్రేణ
దహనంనరకేకాలమక్షయం। లింగసంధారణంచరప్రాప్తంయే దేహాభావయంతిచ।
సర్వాంగేలింగసంయుక్తంతద్దేహంశివముచ్యతే। తద్దేహందహతేకర్మి నరకేకాలమక్షయ
మితిఏవంచ। యావజ్జీవమగ్నిహోత్రంజుహుయాత్। అహరహస్సంధ్యాముపాసీత। స్నా
నంసంధ్యాజపోహోమస్వాధ్యాయః పితృతర్పణం। అతిథ్యంవైశ్వదేవంచసత్కర్మాణి

దినేదినే। దద్యాదహరహశ్శ్రాద్ధంపితృభ్యఃప్రీతిమాహరన్నిత్యాదివాక్యవిహితాకరణేప్ర
త్యవాయజనకయావజ్జీవకర్తవ్యనిత్యనైమిత్తికాదిసకలకర్మాణిపరిత్యజ్య । అశ్వాలంభం
గవాలంభంసన్యాసంపలపైతృకం। దేవరాచ్చసుతోత్పత్తిఃకలౌపంచవివర్జయేదితిశ్రీధని
షేధసత్త్వేపిలింగధారణరహితబ్రాహ్మణానాంయాగగంగాస్నానాన్నదానాదిసత్కర్మా
నుష్ఠానానంతరంగార్హస్థ్యంపరిత్యజ్యయత్యాశ్రమస్వీకారేగృహస్థాశ్రమకృతతత్తత్క
ర్మజనితాపూర్వంతదాత్మనివర్తతేవానవా।ఆద్యే। అక్షతరవినాశియాగాదేఃకాలాంతరఫ
లస్వర్గజనకత్వాన్యథానుపపత్తికల్పితాపూర్వస్యకర్మాధీనలోకప్రాప్తిహేతుత్వేనసన్య
స్తానాంచతదంగీకారేసాయుజ్యముక్త్యర్థంసన్యాసఇతిసిద్ధాంతవాక్యవ్యాపత్తేః। నచ
నిష్కామనాకృతకర్మానుష్ఠానస్యముక్తిప్రయోజకత్వేన స్వర్గకామోయజేతేత్యత్ర స్వర్గ
పదస్య।యన్నదుఃఖేనసంభిన్నంనచగ్రస్తమనంతరం। అభిలాషోపనీతంయత్తత్సుఖంస్వఃప
దాస్పదమిత్యాదివాక్య బోధితస్వఃపదవాచకస్యనిత్య సుఖస్వరూపమోక్షవాచకత్వేనచ
యత్యాత్మనిగార్హస్థ్యకృతకర్మజనితాపూర్వసత్త్వేపినముక్తిహానిరితివాచ్యం। తర్హి। ని
ష్కామనాకృతకర్మానుష్ఠానేనైవమోక్షసిద్ధౌ యావజ్జీవకర్తవ్యతత్తత్కర్మత్యాగపూ
ర్వకమాశ్రమాంతరస్వీకారేప్రయోజనాభావః। నచనాన్యత్రకర్మసంత్యాగాన్మోక్షంవిం
దంతిమానవాః । నకర్మణానప్రజయాధనేనత్యాగేనైకే అమృతత్వమానశురిత్యాదినా
కర్మత్యాగేనైవమోక్ష ప్రదర్శనేనయత్యాశ్రమస్వీకార అవశ్యక ఏవేతివాచ్యం।తాదృశ
వాక్యానాంతమేవంవిదిత్వాతిమృత్యుమేతి। నాన్యఃపంథావిద్యతేయనాయ। తరతిశోక
మాత్మవిత్।జ్ఞానాదేవతుకైవల్యం। ఇత్యాదివాక్యానురోధేనజ్ఞానస్యైవసాక్షాన్మోక్షహేతు
త్వబోధనాత్తద్వారాకర్మణాంముక్తిహేతుత్వంన సాక్షాదిత్యత్రతాత్పర్యం । నతుజ్ఞా
నద్వారాపిసిద్ధేస్సంనాస్తీత్యత్రాపి। అన్యథా। నిత్యనైమిత్తికైరేవకుర్వాణోదురితక్ష
యం। జ్ఞానంచవిమలీకుర్వన్నభ్యాసేనచపాచయేత్ । అభ్యాసాత్పక్వవిజ్ఞానఃకైవల్యం
లభతేనరః। ధర్మాత్సుఖంచజ్ఞానంచజ్ఞానాన్మోక్షోధిగమ్యతే । కర్మణైవహిసంసిద్ధిమాస్థితా
జనకాదయః।న్యాయార్జితధనోవిద్వాంస్తత్త్వనిష్ఠోతిథిప్రియః। శ్రాద్ధకృత్సత్యవాదీచగృ
హస్థోపివిముచ్యతే। కాశ్యాంతుమరణాన్ముక్తిరిత్యాకారకవాక్యవిరోధాపత్తేః। తాదృశవా
క్యానాంజ్ఞానద్వారాకర్మణాంముక్తిజనకత్వబోధకత్వాత్। ద్వితీ। ద్వితీయేత్ర తత్తత్కర్మజని
తాపూర్వస్యసలోదయపర్యంతస్థాయిత్వప్రతిపాదకసిద్ధాంతవ్యాకూతాపత్తిః। కించ
వసిష్ఠవిశ్వామిత్రాదీనాంనిత్యనైమిత్తికాది సకలకర్మానుష్ఠానస్యగ్రాణామేవ జీవన్ముక్త
శావస్థాపన్నత్వేన। ముక్త్యర్థంసన్యాసాశ్రయణాయోగాచ్చేత్యాదియాక్తికబాధక
త్వేపి। సన్యస్యశ్రవణంకుర్యాత్ । వేదాంతవిజ్ఞానసునిశ్చితార్థాసన్యాసయోగాద్యతయ
శ్శుద్ధసత్వాః । ఇత్యాదివాక్యానురోధేనాచార్యస్వామిభిఃకలిసంధ్యాశవధశతసాధితత్వే
నయథాతుర్యాశ్రమోంగీక్రియతే । యథాచ । బ్రాహ్మణమాత్రస్యపితృమేధాదికలిరా
కమంత్రైర్లక హనవిధానేతి । ... యతిసన్యా... రమావరేత్ ।

తిష్ఠేయుశ్చ ఇరవమాలోక్య గంధపుష్పైరలంకృతం। స్వస్తిగీతాదిభిశ్చాపి శంఖమార్దంగైః కా
హోదకైః। ఘోషితం జయశబ్దైశ్చ దుందుభిధ్వనినా తథా। దిశం ప్రాచీముదీచీం వా గత్వా
తత్ర ఖనేత్సుధీః। హన్యాగారశ్మశానకర్త్రే కరీకం నిక్షిపేద్యతిరిత్యాద్యాంగీరససూత్రప్రకా
రానురోధేన। యతీనాం మరణే ప్రాప్తే స్పృష్ట్వా నైవ విద్యతే। ఆశౌచబాధ్యసాన్ని
ధ్యశ్చైద్ధిత్వా మాత్రాం న జేన్నరః। జ్ఞాతిపుత్రకళత్రాణాం పరివ్రాణ్మరణం యది। అశౌ
చం నాస్తి తేషాం తు స్నానమాచరేన్నరైః। మృతేన దహనం కార్యం పరహంసస్య సర్వ
దా। కర్తవ్యం ఖననం తస్య నాశౌచం నోదకక్రియా। అన్యేషామపి భిక్షూణాం ఖననం
పూర్వమాచరేత్। ఇతి మనుస్మృతిసూతసంహితావచనానురోధేన చ తేషాం ఖననాదికమ
ప్యంగీక్రియతే। తద్వైవ చ మహాపాశుపతానాం చ లింగాంగసామరస్యజ్ఞానవతాం లింగ
ధారిణామప్యవసానే ఖననస్యానేకశ్రుతిస్మృతిపురాణాదివిహితత్వేన పితృత్వాదిప్రాప్తి
ద్వారాభావ్యుపయోగిదహనస్య ప్రేతకృత్యస్య ప్రాగుక్తరీత్యా తేషామనపేక్షితత్వేన
భూతోపయోగిఖననక్రియైవ కర్తవ్యేతి యుక్తముత్పశ్యామః। ఇయాంస్తు విశేషః। మార్గ
శైవానాం యావజ్జీవపర్యంతం నిత్యనైమిత్తికాదిసకలకర్మానుష్ఠానమాచరతామేవావసాన
ప్రాప్తావాహితాగ్నిశ్చేన్మరణాద్వ్యవహిత పూర్వకాల ఏవ ప్రాజాపత్యేష్ట్యాగ్నినాత్మారో
పణం కృత్వా ఖననం క్రియతే। అనాహితాగ్నిశ్చేదాగ్నేయీమిష్టిం కృత్వా తత్క్రియతే।
అలింగిబ్రాహ్మణానాం తు కేషాంచిద్యావజ్జీవకర్తవ్యకరణప్రత్యవాయజనక నిత్యనైమిత్తిక
సకలకర్మానుష్ఠానపరిహారపూర్వకమాశ్రమాంతరస్వీకార ఇతి। అత ఏవ మహాపాశుపతా
నామాచార్యకృపాకటాక్షలబ్ధవేధాదిదీక్షాపాదిత సర్వాంగలింగసాహిత్యనిరస్తప్రా
కృతతనుసంబంధాణవాదిమలానాం। లింగాంగస్థలతత్త్వైక్యానుసంధానవతాం। కాల
వశిపాశాద్దేహావసానే సాపిండ్యాదికమప్యకర్తవ్యమేవ। ప్రేతకృత్యత్వాత్। ఇదం
హి సాపిండ్యకరణే ప్రయోజనం। పిత్రాదీనాం దేహత్యాగే ప్రేతత్వనివృత్తిం వినా తేషాం
పితృలోకప్రాప్త్యభావేన తద్వ్యర్థకముక్తభావేన చ తన్నివృత్త్యర్థం। చతుర్థస్య నివృత్త్య
ర్థం ప్రేతత్వస్య నివృత్త్యర్థం పిత్రాదిత్వస్య నివృత్తికః। పిండసంయోజనాదూర్ధ్వం చతుర్థో
ఽపి నివర్తత ఇతి వచనానురోధేన ద్వాదశాహనిర్వర్త్య ప్రేతపిండం త్రేధా విభజ్య తద్దేవతా
త్వేన పితామహాదిపిండత్రయేణ సంయోజనే ప్రేతోదకస్య తదుదకేన సంయోజనేన చ పే
తత్వనివృత్తిర్భవతి। తస్య పృథక్ పితామహస్థానే తన్నివృత్తిం పీతి। ఏవం సతి పూర్వ
తంత్రే। తస్మాదేతాః ప్రజాపత్యాం శతకృష్ణలాం నిర్వపేదితి। ప్రజాపత్యం ప్రజాప
తిదేవతాకాం శతకృష్ణలాం సువర్ణశకలమయీం మేధాం చరుం నిర్వపేదిత్యత్ర దర్శపౌర్ణమా
సప్రకృతికేష్టింశ్చేష్టిపురోడాశవిశేషోపయోగి సువర్ణశకలేష్వవహననం కర్తవ్యం నవేతి
విమర్శే। దర్శపౌర్ణమాసీకేషు వ్రీహిషు। వ్రీహీనవహంతీత్యనేనావహననస్య ప్రాప్తత్వే
న ప్రకృతివద్వికృతిః కర్తవ్యేతి బోధకవశాత్సువర్ణశకలేష్వవహననం కర్తవ్యమేవేతి పూర్వప
క్షే। అవహననస్య తుషవిమోచనదృష్టార్థత్వాత్ [illegible] వ్రీహిష్వవ పానిష్ప

త్యర్థమవహనప్రసక్తావపి మద్గణశకలేషుతుషాభావేననావాహనప్రసక్తిరితి సిద్ధాంతిత
త్వేన । ప్రకృతే । పరమశివైక్యప్రాప్తిమతాం మహాపాశుపతానాం లింగాంగిబ్రాహ్మ
ణానాం । కాశ్యాంమృతానాం సన్న్యాసయతీనాంలింగధారిణాం । దేవత్వమేవభవతి
ప్రేతత్వంనహివిద్యత ఇతి । స్కందపురాణోక్త్యా ప్రాకృతజననత్వే ప్రేతభావాభావేన । ప్ర
సక్తంహి ప్రతిషిధ్యత ఇతి న్యాయేన ప్రత్యవాయాభావే తన్నివర్తక ప్రాయశ్చిత్తకరణే ప్ర
యోజనాభావవత్ । ప్రేతత్వనివర్తకస్య పిండ్యాదికరణే ప్రయోజనాభావ ఏవ । నను
లింగధారిబ్రాహ్మణానాం దేహావసానే ప్రేతత్వాభావేప్యవిద్యాకల్పిత జీవభావసద్భావే
తన్నివృత్తిం వినామృతపురుషస్యేశ్వర సదాశివపరమశివస్వరూప తత్పితృపితామహప్ర
పితామహైస్సహైక్యాసంభవేన వర్గత్రయప్రవేశాభావాత్తత్పుత్రస్య వృద్ధప్రపితామహన్ని
వృత్త్యభావేన వర్గత్రయోద్దేశ్యకాద్యమాసికాది శ్రాద్ధాచరణప్రవృత్తిర్నస్యాదితి చేదా
కర్ణ్యతాం సావధానేన । చతుర్థ్యాంనివృత్తకర్తృజీవభావనివృత్తిః । తథా హి యోజనా
దూర్ధ్వం చతుర్థ్యోవినివర్తత ఇతి । మకుటాగమోక్తప్రకారేణోభయోర్నివృత్తిః । తథా
హి । తత్త్వాదియోజనాదూర్ధ్వమిత్యత్ర తత్త్వశబ్దేన షట్త్రింశత్తత్త్వానామాదిశబ్దేనా
ష్టత్రింశత్కళానాంచ గ్రహణం భవతి । తథాచ । మృతపురుషస్యైకాదశేహన్యేకోద్దిష్ట
సషోడశాదికంనిర్వర్త్య ద్వాదశేహని సంప్రాప్తే మృతపురుషమేకస్మిన్నావాహ్య తత్పితృ
పితామహప్రపితామహాన్మహేశ్వరసదాశివ పరమశివస్వరూపాన్ । త్రిత్వసంఖ్యాకమా
హేశ్వరేష్వావాహ్యచమహేశ్వర సదాశివపరమశివస్వరూపకర్తృ పితామహప్రపితా
మహవృద్ధప్రపితామహాధిష్ఠిత షట్త్రింశత్తత్త్వాన్యష్టత్రింశత్కళాశ్చ తత్సమసంఖ్యాక
మాహేశ్వరేష్వభావపక్షే కేషుచిద్వా । ఓం హాం పార్థివతత్త్వమావాహయామి । ఓం
హౌం జలతత్త్వమావాహయామీత్యాదినా పృథివీతత్త్వమారభ్య శివతత్త్వపర్యంతం । ఈ
శానస్సర్వవిద్యానాం శశినీకళామావాహయామి । ఈశ్వరస్సర్వభూతానాంఅంగదాక
ళామావాహయామీత్యాదినా శశినీకళామారభ్య స్థితాఖ్యకళాపర్యంతం । సాక్షతబిల్వ
దళైరావాహయేత్ । తతశ్చ తత్త్వకళాస్వరూప మాహేశ్వరాణామాసనపట్టరక్షణప్రదా
నాదిపూర్వకం పాద్యార్చనాదికంకృత్వా హవిభిస్తజ్జీవభావనివృత్తిద్వారామహేశ్వర
సదాశివపరమశివస్వరూప పితామహవృద్ధప్రపితామహైస్సహైక్యప్రాప్త్యర్థం సాక్షతబి
ల్వదళైస్తత్త్వకళాసంయోజనంకరిష్యత ఇతి సంకల్ప్య కుర్యాత్ । అథ ఓం హాం పార్థివతత్త్వం
సంయోజయామి । ఓం హౌం జలతత్త్వం సంయోజయామీత్యాదినా శివతత్త్వపర్యంతం ।
షట్త్రింశత్తత్త్వానాం । ఈశానస్సర్వవిద్యానాం శశినీకళాం సంయోజయామి ఈశ్వ
రస్సర్వభూతానామంగదాకళాంసంయోజయామీత్యాదినా స్థితాకళాపర్యంతం । అష్ట
త్రింశత్కళానాంచసంయోజనం కృత్వా । మృతపురుషస్యజీవభావనివృత్తిద్వారా మహే
శ్వరసదాశివ పరమశివస్వరూప తత్పితృపితామహ ప్రపితామహైస్సహైక్య
[illegible] ప్రపితామహనివృత్త్యా వర్గత్రయోద్దేశ్యకాద్య మాసికాదిశ్రాద్ధ

గప్రవృత్తిసిద్ధిర్భవతి । నను అథమార్గశైవానాం గురుకృపాలబ్ధదీక్షా సమయే క్రి
యాదీక్షాంతర్గత స్వస్తికారోహణాఖ్య దీక్షయా శిష్యస్య జననీగర్భజాత మాంసపిండ
నివృత్త్యనంతరం పాదమస్తకపర్యంతం సహస్రారక్రమేణ షడధ్వన్యాసానంతరం మం
త్రపిండోత్పత్త్యనంతరం పునరుత్పత్తిక్రమేణ షడధ్వన్యాసకరణాత్ త్రయోదశతత్త్వకళాసం
యోజనేనాంతర్బాహ్యసంబంధేన స్థూలసూక్ష్మకారణశరీరత్రయే ఇష్టప్రాణభావలింగాంగసం
బంధేన చ భ్రమరకీటన్యాయేన శివైక్యంగతవతో భక్తస్య మరణానంతరం పునస్తత్త్వకళా
సంయోజనాదినా శివైక్యకరణమిత్యాభావ ఇతి చేన్నైవం ప్రాగ్దీక్షితస్యాపి భక్తస్య భావనా
మాత్రపరిప్రాప్తమంత్రపిండసంబంధేపి । తస్య తావదేవ చిరం యావన్న విమోక్ష్యే । అథ
సంపత్స్య ఇత్యాదిశ్రుతిబోధితజీవన్ముక్తిదశావస్థాపన్నస్యైవ పద్మపత్రాంభస్సంబంధవ
దావిద్యకపాంచభౌతిక దేహసంబంధస్యాపి సత్త్వేన తద్ధారణప్రయోజకత్వాత్ప్రాణా
దిప్రసక్తా రాగద్వేషాదిసంభవేన చ నిత్యనైమిత్తికాదిసత్కర్మానుష్ఠానప్రయోజక బ్రా
హ్మణత్వాద్యభిమానావశ్యంభావేన చ జీవభావానివృత్తేః । క్రియాదీక్షాపరిప్రాప్తశివైక్యశి
ష్యస్యాపి మాలిన్యాభిభూతపటశౌక్ల్యస్యేవ పార్థివరూపాభిభూతసువర్ణరూపస్యేవ చ ప్రా
కృతికజీవభావాభిభూతత్వేనా వ్యక్తతయా దేహావసానానంతరం మహేశ్వరసదాశివప
రమశివైక్యవత్పితామహప్రపితామహవృద్ధప్రపితామహోద్దిష్టతత్త్వకళాసంయోజనస్యై
క్యాపరకాపిండ్య జీవభావాదినివృత్త్యా పరమకైవల్యాపర నామకపరమశివైక్యాభివ్యక్తి
సిద్ధేరితి । నచ మాంసపిండస్య దీక్షాకాల ఏవ నివృత్తిరితి వాచ్యం । మంత్రపిండోత్పత్తేరివ తన్ని
వృత్తేరపి భావనామాత్రగమ్యత్వాత్ । పరంతు । వసిష్ఠవిశ్వామిత్రదూర్వాసాదిజీవన్ము
క్తానామివ మార్గశైవానాం పాంచభౌతికసంబంధః పద్మపత్రాంభస్సంబంధసదృశ ఏవ ।
నతు ప్రాకృతజన్మశరీరసంబంధసదృశ ఇతి సుధీభిర్విభావనీయం । యావదుక్తార్థోపపాదకా
నితు వచనాని మకుటచంద్రజ్ఞానవీరాగమాద్యం తద్గతప్రైస్యప్రకరణపఠితాన్యనుసంధే
యాని । కానిచిదుదాహ్రియంతే । మకుటాగమే । గురుదీక్షాపరిప్రాప్తశివలింగాంగయో
గతః । ద్విరేఫకీటన్యాయేన శివైక్యం ప్రాప్తవాన్ ద్విజః । లింగాంగసంగినివృతే సంప్రాప్తే
ద్వాదశేహని సాపిండ్యం నైవ కర్తవ్యం ప్రేతత్వాభావతో మునే । దీక్షాకాలపరిప్రాప్తశివై
క్యం జీవభావతః । అభిభూతమితి ప్రాహుశ్శైవాగమవిశారదాః । మహేశ్వరాద్యభిన్నై
భ్యః పితృభ్యస్తత్త్వసంమితాః । కళాస్సంగృహ్య చాన్యత్ర సమభ్యర్చ్య యథావిధి । జీవభావని
వృత్త్యర్థం మృతలింగాంగసంగినః । వర్గత్రయైక్యసిద్ధ్యర్థం తత్త్వాదీన్ యోజయేత్సుతః । చంద్ర
జ్ఞానే । ద్వాదశేహని సంప్రాప్తే మృతలింగాంగసంగినః । జీవభావనివృత్త్యర్థం కుర్యాత్త
త్త్వాదియోజనం । లింగాంగసంగినివృతే సాపిండ్యాదిన కారయేత్ । తత్త్వసంయోజ
నాజీవజీవభావోనివర్తత ఇతి । వీరాగమే । అత్ర సంధ్యాశివాఖ్యాని తత్త్వాని చ యథాక్రమం ।
త్వంపదం చాత్మతత్త్వం స్యాద్విద్యాతత్త్వమసీతి చ । తత్పదం శివతత్త్వం స్యాదాత్మతత్త్వ
త్మసంప్రసక్తిః [illegible] కంఠతత్త్వా । విద్యాతత్త్వం శివాంశాంశాత్మ

త్త్వమేకమితిస్మృతం। తత్త్వానామధిపాజ్ఞేయామాహేశశ్చసదాశివః।శివఃపరాత్పరస్సాక్షీ
యశ్శివేపరమకారణే।దీక్షాత్రయప్రకారేణగురుణాదీక్షితోయదా। తదైవస్యచభక్తస్య
సాపిండ్యంకింప్రయోజనం।తస్మాత్తత్త్వేశ్వరాస్సర్వ్యగర్చనీయాయథాక్రమం। దహనే
హానిసంప్రాప్తేకళ్యాణేశ్వరయోగినఇతి.తత్త్వేశ్వరా ఇత్యత్రతత్త్వపదంకళానామప్యుపల
క్షకం।ఏవంచతత్త్వకళారూపాణాంతదధిష్ఠానమహేశ్వరాది రూపపిండానాంధార్చనేన
తత్త్వాదిసంయోజనంకార్యమితితాత్పర్యముక్తేయం।పద్మపురాణే। దహరాకారలింగ
స్యసతోయోగాదిలింగతః।లింగభావాత్మికతయాప్రేతకార్యాదికంనహీతి। మతాంతరా
ణామపిసాపిండ్యాదికమకర్తవ్యమేవ। పిత్రాదేర్యత్రాస్యప్రసక్తికాలానంతరభావిమరణప్ర
సక్తాతేషాంచప్రాగుదాహృతశౌనకమనుస్మృతిభిఃపిండోదకాది నిషేధేనసాపిండ్య
కరణాయోగాత్। పితుర్గృహస్థత్వే పిపితామహాదీనాంవాయతిత్వేప్రత్యక్షభూతతదుద్దేశ్య
కపిండాభావేనతత్రప్రేతపిండసంయోజనాసంభవేనచతత్రాపితదభావాత్ । పరంతు
తృపితామహాదీనాం సర్వేషాంగృహస్థానామేవయత్ర మరణప్రసక్తిస్తత్రైవసాపిండ్య
కరణమిత్యపిత్యక్త్వంమదాదరమేవ। యదపి। నచశ్రాద్ధాదికంకర్మనపిండంనోదకక్రియా
నకుర్యాత్పార్వణాదీని శివలింగాంగసంగినే। ప్రత్యబ్దంచతముద్దిశ్య శివభక్తాంశ్చభోజ
యేత్। భక్తేభ్యోదత్తమన్నం యత్తదేవచశివాయహీతి। శ్రాద్ధమాత్రనిషేధవచనం
తు। అత్యాశ్రమిప్రాణలింగసంబంధీ భస్మఘుటికాం। కంథాంకమండలుంభిక్షాపా
త్రందండంచధారయేదితి। వచనావగతనిత్యనైమిత్తికాదికర్మపరిహార పూర్వకంత్యక్తదా
రాపుత్రాదికనిరాధారవీరశైవపరత్వమిత్యవగంతవ్యం। గృహస్థానాం శివజ్ఞానైకనిష్ఠా
నాం లింగాంగినాంతు ప్రేతకృత్యసాపిండ్యాద్యయోగేపి। లింగాంగసంగినిమృతేసతిశే
షత్రక్రియాం। కుర్వీరన్ శైవతంత్రోక్తాం పుత్రశిష్యాదయోగుహేతి శంకరసంహి
తావచనానురోధేనస్వగృహ్యోక్తప్రకారేణ సర్వమప్యవసానకృత్యం కర్తవ్యమేవేతి
సర్వాసమంజసం॥ ....

ఇతిశ్రీమద్వైదవేదాంతాగమప్రతిపాదితవీరశైవమతసిద్ధాంతస్థాపకనంది
కేశ్వరావతారమత్పరబ్రహ్మానందపూజ్యపాదైర్విరచితాయాం
లింగధారణచంద్రికాయాం - ఖండనసిద్ధాంతోనామోత్తరభాగ
స్సమాప్తః.—శ్రీశివాయగురవేనమః.

ఈ క్రిందకనుపరచినముద్రాంకితాదోషంబులుంగాక నింకనుండిన సందర్భానుసారముగ గ్రహించుకొనవలయు.

పంక్తి.	[తప్పు.]	[ఒప్పు.]
	(౧౪—పుట.)	
౨౬	హిప	హీప
	(౧౮—పుట.)	
౫	తత్ర	తంత్ర
౪	త్రచ్యచె	త్రోచ్యతె
౯	త్వంవ	త్వావ
౨౨	ణాతీ	ణాత్
౨౯	వాక్	వతా
	(౧౯—పుట.)	
౧౨	యతీత్త	యత్త
౧౪	సూతకం	సూత
౧౫	శివ	శివస్య
౨౧	నిత్యక	నిత్యం
౨౪	అష్ఠాం	అధిష్ఠా
	(౨౦—పుట.)	
౩	శరీర	శరీరి
౧౧	వ్యక్త	వ్యక్తా
౨౫	స్తికమ	కమస్తి
౨౮	త్రైళ్యక్యే	త్రైయంద్ర్య
	(౨౧—పుట.)	
౩	మహిశ్లేవ మాత్నే	శ్లేషమ హిమ్నా
	నత్వ	త్వేవత
	ధ్రాంతి	ధ్రాంతిత
౧౨	ననా	నవా
౧౪	హిత	విహిత
౨౨	జతానానూ సాపిసాచో ఛ్చావి	జడానా మాశాపి శాచో చ్చాట
౨౪	వేద	వేధా
౨౮	సిధ్య	సిద్ధ్యా
౨౯	ధాయి	భిధాయి
	(౨౨—పుట.)	
౮	తుర్జ	తుమ్రజ
౧౦	రేభ	[illegible]
౧౮	ళఫన	ఛ్ఛని
౧౯	యేతే	యితే
౨౧	మాన్వీత	మాన్వీవ
౨౩	సామేనా	శామేవా
	(౨౩—పుట.)	
౫	ధూతః	భూతః
౬	ఇతీ	ఇత్
	విణంన	కిణంవ
౪	ణణ	కిణ
	గుత్త	గుక్త
౧౦	సపి	పట
౧౨	మతి	వతి
౧౫	తస్తం	తప్తం
౧౪	సేత్య	పేత్య
	కధా	తధా
౨౪	త్యలిం	త్యత్రలిం
౨౫	కుత్వ	కత్వ
౨౬	సకీర్ణ	వకీర్ణ
౨౪	తమిత్వాత్	తత్వాత్
౨౮	కర్యణ	కరణ్యామి
	(౨౪—పుట.)	
౩	స్వతం	స్త్వతం
౧౪	శ్నివా	శ్లివో
౨౦	యాః	యోః
	(౨౫—పుట.)	
౨౦	నైర్చా	నైశ్చా
౨	హస్త	హస్తో
	(౨౬—పుట.)	
౨	సాతి	పాతి
౩	త్వాప్య	త్వాప్ట్య
౮	నేత్యుక్తే	నత్యుక్తే
౧౩	త్సప్ర	త్సత్ర
౧౫	హసో	హస్తా
౨౮	సంబం	సంభ
	(౨౭—పుట.)	
౨	అతి	అపి
౮	హస్త్రా	హస్తో
	స్త్రాతు	స్తోత్రం
౧౨	స్రగేహి	స్రాగ్రేసా
	(౨౮—పుట.)	
౩	స్యాసాశ్య	స్యాపాస్య
౨౬	తేతర	తేతద
	(౨౯—పుట.)	
౬	పత్సి	తత్సి
౪	స్యతః	స్య
౮	ధార్యతే	ధార్యత్వే
	చివ	ఛ్చివ
౧౪	వశి	పశి
౨౪	సాజీవసం	సాజీవస్సం
	(౩౦—పుట.)	
౨	యార్యో	యోర్యో
౯	ధ్యాసీన	ధ్యాసేన
౨౨	త్సదా	త్కదా
౨౪	పోవాం	పోహం
౨౮	దేశో	దేవో
	(౩౨—పుట.)	
౪	దహం	దహనం
	గీత	గరత
౧౧	నాంత	వానంత
	(౩౩.—పుట)	
౧౧	ష్టేనా	ష్టేవా
౩౦	త్వవా	స్వవా
	(౩౪—పుట.)	
౩	యజా	యజ్ఞా
౧౧	స్వప్ర	స్వ్రప్ర
౨౧	గసా	రస్యా
౨౬	కాహం	కాలాం
	(౩౫—పుట.)	
౨	త్యంసం	త్యసం
	శుక్తి	శక్తి
౩	స్యాసాశ్య	స్యాపాస్యం
౮	రసస్శా	రస్యశా

త్త్వమేకమితిస్మృతం। తత్త్వానామధిష్ఠాయీ మామాహేశశ్చ సదాశివః।శివః పరాత్పరస్తత్త్వ యశ్శివే పరమకారణే।దీక్షాత్రయప్రకారేణ గురుణా దీక్షితో యదా । తదైవ సర్వభక్తస్య సాపిండ్యం కిం ప్రయోజనం।తస్మాత్తత్త్వేశ్వరాస్సర్వ్యగర్భనీయా యథాక్రమం । దావగతే హానిసంప్రాప్తే కళ్యాణే వరయోగిన ఇతి. తత్త్వేశ్వరా ఇత్యత్ర తత్త్వపదం కళానామప్యుపలక్షకం।ఏవంచ తత్త్వకళారూపాణాం తదధిష్ఠానమహేశ్వరాది రూపపిండానాం భార్యాసన తత్త్వాదిసంయోజనం కార్యమితి తాత్పర్యమస్మిన్ పక్షే। పద్మపురాణే । ఉపహారాకారలింగస్యసతో యోగాదిలింగతః।లింగధారాత్మికతయా ప్రేతకార్యాదికం నహి। మతాంతరాణామపి సాపిండ్యాదికమకర్తవ్యమేవ। పిత్రాదేర్యత్యాశ్రమస్వీకారానంతర భావిమరణప్రసక్తౌ తేషాంచ ప్రాగుదాహృతశౌనకమనువిస్మృతిభిః పిండోదకాది నిషేధేన సాపిండ్యకరణాయోగాత్। పితుర్గృహస్థత్వే పిపితామహాదీనాం వాయత్యత్వే ప్రేతీభూతతముద్దేశ్యకపిండాభావేన తత్ర ప్రేతపిండసంయోజనాసంభవేన చ తత్రాపి తదభావాత్ । పరంతు త్పపితామహాదీనాం సర్వేషాం గృహస్థానామేవ యత్ర మరణప్రసక్తిస్తత్రైవ సాపిండ్యకరణమిత్యనిత్యశ్శూద్రానుకారమేవ। యదపి। నచ శ్రాద్ధాదికం కర్మ న పిండం నోదకక్రియా నమరార్యత్రాప్రవేశాదీని శివలింగాంగసంగినే । ప్రత్యబ్దంచ తముద్దిశ్య శివభక్తాంశ్చ భోజయేత్ । భక్తేభ్యో దత్తమన్నం యత్తదేవ చ శివాయ హీతి । శ్రాద్ధసూత్రనిషేధవచనంతు। అత్యాశ్రమి ప్రాణలింగసంబంధీ భస్మఘుటికాం । కంథాం కమండలుం భిక్షాపాత్రం దండంచ ధారయేదితి। వచనావగతనిత్యనైమిత్తికాదికర్మపరిహార పూర్వకం త్యక్తదారాపుత్రాదికనిరాధారవీరశైవపరత్వమిత్యవగంతవ్యం। గృహస్థానాం శివజ్ఞానైకనిష్ఠానాం లింగాంగినాంతు ప్రేతకృత్యసాపిండ్యాద్యయోగేపి। లింగాంగసంగినిమృతేసతి తదుత్తరక్రియాః। కుర్వీరన్ శైవతంత్రోక్తాం పుత్రశిష్యాదయో గుహేతి శంకరసంహితావచనానురోధేన స్వగృహ్యోక్తప్రకారేణ సర్వమప్యనుసారకృత్యం కర్తవ్యమేవేతి సర్వసమంజసం॥ ....

ఇతి శ్రీమద్వైతవేదాంతాగమశ్రుతిపాదితవీరశైవమతసిద్ధాంతస్థాపకనంది
కేశ్వరావతారషట్స్థలపరబ్రహ్మానందపూజ్యపాదైర్విరచితాయాం
లింగధారణచంద్రికాయాం - శివసిద్ధాంతోనామోత్తరభాగ
స్సమాప్తః.— శ్రీశివాయగురవేనమః.

శుద్ధిపత్రిక.

ఈక్రిందకనుపరచినముద్రాంకితాదోషంబులుంగాక నింకనుండిన సందర్భానుసారముగ గ్రహించుకొనవలయు.

పంక్తి.	[తప్పు.]	[ఒప్పు.]
	(౧౭–పుట.)	
౨౬	హిప	పాప
	(౧౮–పుట.)	
౫	తత్ర	తంత్ర
౭	త్రచ్యచె	త్రోచ్యతె
౯	త్వంవ	త్వావ
౨౨	ణాతీ	ణాత్
౨౯	వాణ్	వతా
	(౧౯–పుట.)	
౧౨	యతీత్త	యత్త
౧౪	సూతకం	సూత
౧౫	శివ	శివస్య
౨౧	నిత్యాక్ష	నిత్యం
౨౭	ఆష్మా	ఆధిష్మా
	(౨౦–పుట.)	
౩	శరీర	శరీరి
౧౦	వ్యక్త	వ్యక్తా
౨౫	స్త్రీకమ	కమస్త్రీ
౨౮	త్రైయ్ర్క్య	త్రైయంద్ర్య
	(౨౧–పుట.)	
౩	మహిశ్లేష	శ్లేషమ
	మాత్నే	హిమ్నా
	నత్వ	త్వేవత
	ధాంతి	ధాంతిత
౧౨	ననా	నవా
౧౭	హిత	విహిత
౨౨	జతానామా	జడానా
		మాశాపి
	సాపిసాచో	శాచో
	ఛ్ఛాపి	చ్ఛాట
౨౭	వేద	వేధా
౨౮	సిధ్య	సిద్ధ్యా
౨౯	ధాయి	భిధాయి
	(౨౨–పుట.)	
౮	తుర్జ	తుమర్జ
౧౦	రేభకాం	రేవభక్తా

పంక్తి.	[తప్పు.]	[ఒప్పు.]
౧౮	చ్ఛన	చ్ఛవి
౧౯	యేతే	యతే
౨౧	మాన్విత	మాన్విప
౨౩	సామేనా	శామేవా
	(౨౩–పుట.)	
౫	ధూతః	భూతః
౬	ఇతీ	ఇత్
	విణఃన	కిణఃవ
౭	ఃణ	కిణ
	గుత్త	గుక్త
౧౦	సప	పట
౧౩	మతి	వతి
౧౫	తస్తు	తప్తు
౧౭	సేత్య	పేత్య
	కధా	తధా
౨౪	త్యలిం	త్యత్రలిం
౨౫	కుత్వ	కత్వ
౨౬	నకీర్ణ	వకీర్ణ
౨౭	తమిత్వాత్	తత్వాత్
౨౮	కర్యణ	కరణ్యమి
	(౨౪–పుట.)	
౩	స్వతం	స్త్వతం
౧౭	శ్లివా	శ్లివో
౨౦	యాః	యోః
	(౨౫–పుట.)	
౨౦	నైర్చా	నైశ్చా
౨	హస్త	హస్తో
	(౨౬–పుట.)	
౨	సాతి	పాతి
౩	త్వాస్య	త్వాట్య
౮	సేత్యుక్తై	నత్యక్తై
౧౩	త్సత్ర	త్యత్ర
౧౫	హసో	హస్తా
౨౮	సంబం	సంభ
	(౨౭–పుట.)	
౭	అతి	త్ర

పంక్తి.	[తప్పు.]	[ఒప్పు.]
౮	హస్త్రా	హస్తా
	స్త్రాతు	స్త్రోతుం
౧౨	స్త్రగ్రేహి	స్త్రాగ్రేసా
	(౨౮–పుట.)	
౩	స్యాసాశ్య	స్యాపాశ్య
౨౬	తేతర	తేతద
	(౨౯–పుట.)	
౬	పత్సి	తత్సి
౭	స్యతః	స్య
౮	ధార్యతే	ధార్యత్వే
	చివ	ఛివ
౧౪	వశి	పశి
౨౭	సాజీవసం	సాజీవస్సం
	(౩౦–పుట.)	
౨	యార్యో	యోర్యో
౯	ధ్యాసీన	ధ్యాసేన
౨౨	త్సదా	త్కదా
౨౭	పోవాం	పోహం
౨౮	దేశో	దేవో
	(౩౨–పుట.)	
౪	దహం	దహనం
	గీత	గరత
౧౧	నాంత	వానంత
	(౩౩.–పుట)	
౧౧	ష్టేవా	ష్టేవా
౨౦	త్వేవా	స్వేవా
	(౩౪–పుట.)	
౩	యజా	యజ్ఞా
౧౧	స్వప్ర	స్యత్ర
౨౧	రసా	రస్యా
౨౬	కాహం	కాలాం
	(౩౫–పుట.)	
౨	త్యంసం	త్యాసం
	శుక్తి	శక్తి
౩	స్యాసాశ్య	స్యాపాశ్యం
	[illegible]	రసత్రశా

పంక్తి.	[తప్పు.]	[ఒప్పు.]
౯	సేసతత్స	సేనతత్సం
	(౩౬—పుట.)	
౬	స్వత్రా	సర్వత్రా
౧౧	మత	మల
	(౩౭—పుట.)	
౭	ధ్యాయె	ధ్యాయో
౧౭	యోత	యోస్త
౨౫	గళకం	గోళకం
	(౩౮—పుట.)	
౫	ద్విథం	ద్విషం
౨౨	స్మినేకతా	స్మిన్కళా
	(౩౯—పుట.)	
౨౫	వీక్షా	దీక్షా
	(౪౦—పుట.)	
౨౧	భవా	ధవా
	స్థానా	స్థోవా
౨౯	దుహో	మహో
	(౪౧—పుట.)	
౪	లూటో	లలాటో
౬	ల్లింగ	ల్లింగం
౨౦	కన్న	పన్న
౨౨	శాను	శానం
	భక్తా	భక్త్యా
	(౪౨—పుట.)	
౨	తతే	తత్వే
౯	యేజ	యజ
౧౪	నవి	వవి
	(౪౩—పుట.)	
౨	హానష	హావవ
	ట్పదం	ట్పడం
౩	ల్లకసా	ల్లవకపా
	న్యాప్తః	వ్యాప్తః
౯	స్యం	జస్యం
౨౯	డు	ద్యుత్సి
	([illegible]—పుట.)	
౩	హ్యాగపా	హృధిస్తా

పంక్తి.	[తప్పు.]	[ఒప్పు.]
౨౧	మిస	మితి
	(౪౫—పుట.)	
౧౯	చరలిం	చలిం
	(౪౬—పుట.)	
౧౩	యోగ్య	యోన్య
౧౮	వేశ్చ	వేశ్వ
	(౪౭—పుట.)	
౨౪	విన్న	కిన్న
	స్థా	సంస్థా
	(౪౮—పుట.)	
౧౫	స్తసా	స్తపసా
	రగ్నా	రగ్నా
౧౬	కారమా	కాలమా
	(౪౯—పుట.)	
౧౫	మరు	కురు
	(౫౦—పుట.)	
౧౨	ఏనా	ఏవా
౨౧	కత్వే	కత్వ
	(౫౧—పుట.)	
౨౫	షేన	షేణ
	(౫౨—పుట.)	
౧౪	గ్నిస్కా	గ్నిసంస్కా
౧౬	చైక	చైక
౧౭	వష్ట	వశిష్ట
	రార్ధ	రేఅర్ధ
౧౯	ర్భవ	ర్భలీ
౨౫	దేనా	దేనో
౨౭	ఫలు	ప్వలం
	త్యశ్నంన	త్యవశ్నన్న
	(౫౩—పుట.)	
౪	మాదా	మాదాయ
౬	ఖన	ఖనన
౧౮	అన్యా	అవన్యా
౨౦	చర్థ్యా	చతుర్థ్యా
౨౭	గోప్య	గో[illegible]

పంక్తి.	[తప్పు.]	[ఒప్పు.]
	(౫౪—పుట.)	
౧	కరథా	కరణా
౨	సేవ	స్యేవ
౩	వాక్యహ్యా	వాక్స్యా
౨౨	ప్రవాళ్యా	ప్రవాళ్యా
౨౪	ష్టంతి	షంతి
౨౭	మతా	వతా
	(౫౫—పుట.)	
౭	యస్వనో	యజ్వనో
౧౩	దహన	దహనా
	(౫౬—పుట.)	
౯	వమానా	మానో
౧౪	నైస్వీ	నైవస్వీ
౧౮	కర్మా	కర్మాని
౧౯	బలహ	బలవ
	(౫౮—పుట.)	
౮	వాక్యో	వ్యాక్యో
౧౨	కర్మా	కర్మ
౧౯	యత్వ	తాత్వ
౨౮	యాగా	యోగా
౨౯	స్యస్య	స్యాత్తస్య
	(౫౯—పుట.)	
౧౪	త్యేష్టా	త్యేష్ట్వా
౧౬	ణాంతు	ణానాంతు
	(౬౦—పుట.)	
౧౧	శ్యర్ధ	శ్యార్థం
౧౨	భయా	భయ
	(౬౧—పుట.)	
౩	సహస్రార	సంహార
౧౭	సక్తా	సక్త
	(౬౨—పుట.)	
౧	త్వర	త్వరో
౨౧	రోధే	రోధేన
౨౨	జస	జసం

—*—